

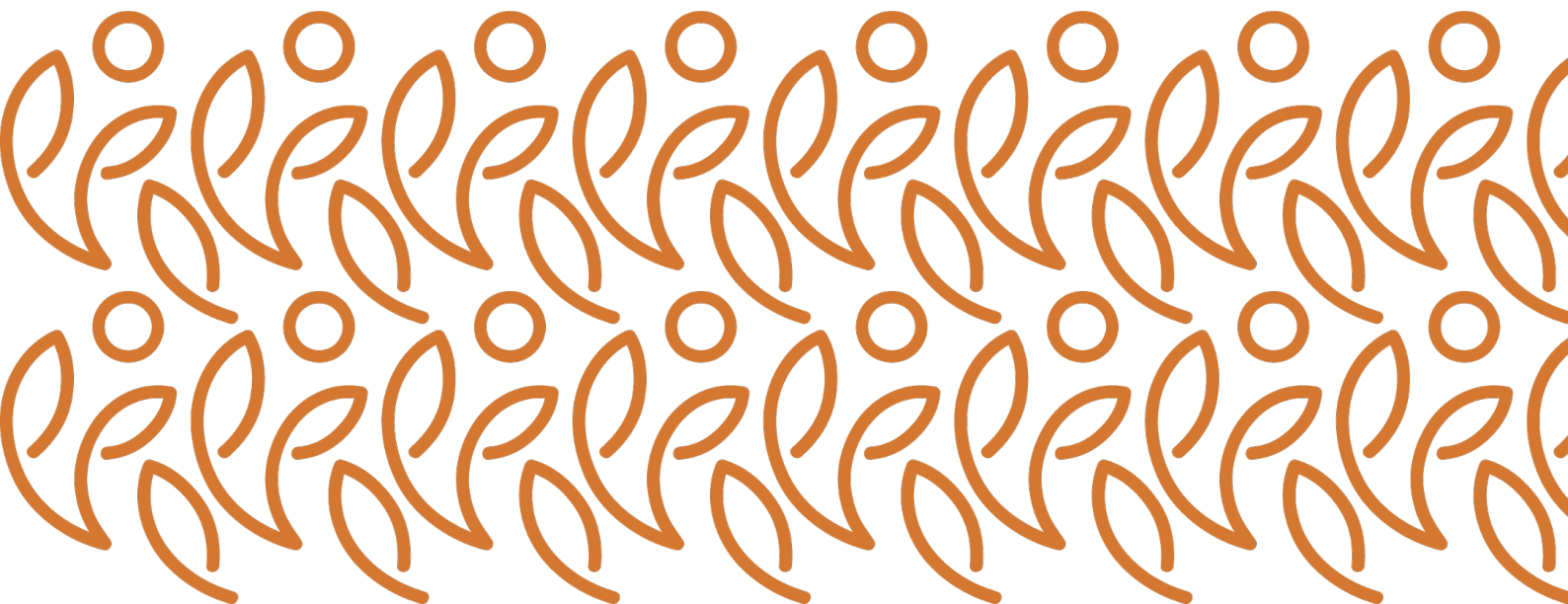
Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2027

Hyväksytty xx.xx.2023 Talous- ja investointilautakunta

Hyväksytty xx.xx.2023 Aluehallitus

Hyväksytty xx.xx.2023 Aluevaltuusto

8011-2022-0

Sisällysluettelo

YLEISOSA.....	4
Hyvinvointialuejohtajan katsaus	4
Hyvinvointialueuudistuksen tavoitteet	5
Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet 2023–2026	5
Pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet 2023–2026.....	7
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia.....	8
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätavoitteet vuodelle 2024 ovat.....	8
Hyvinvointialueet ja valtion ohjaus	9
Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta	9
Pelastustoimen neuvottelukunta	10
Sosiaali- ja terveysministeriön neuvottelut hyvinvointialueen kanssa	10
Talousarvion lainsäädännöllinen viitekehys ja lainsäädäntö	12
Talouden kehitysnäkymät.....	12
Hyvinvointialuehallinto	13
Hyvinvointialueiden rahoituksen määräytyminen	14
Rahoitus tarkistetaan vuosittain	15
Kestävä ja kannustava rahoitus sekä hyvinvointialueiden ohjaus	17
Rahoitusmallin muutokset.....	17
Vertailtavuuden parantaminen ja kustannusten avoimuus.....	21
Ohjaus	21
Arviointimenettely	22
Lisärahoitus	23
Raportointivelvoite.....	24
Sisäinen valvonta ja riskienhallinta	25
Uudistus-, tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelma (UTV-ohjelma)	28
Toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen – avustus.....	28
Kehittäminen ja hankkeet.....	32
Asiakasnäkökulma	33
Laatu, asiakas- ja potilasturvallisuus.....	34
Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen organisaatio.....	35
Henkilöstöorganisaatio	35
Organisaatorakenteessa tapahtuneet muutokset.....	36
Katsaus henkilöstöstä	36

Toimielinorganisaatio	39
KÄYTTÖTALOUSOSA	42
Hyvinvointialueen talousarvion lähtökohdat	42
Talouden tilannekuvan muutos	42
Vuoden 2024 hyvinvointialueiden rahoitus	43
Hyvinvointialueen talousarvio ja -suunnitelma ja talouden tasapainottaminen	44
Talousarvion ja -suunnitelman rakenne ja sitovuus	44
Talousarvion tuloslaskelma	46
Investointisuunnitelma 2024–2027	50
Sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelman investoinnit	52
Pelastustoimen osasuunnitelman investoinnit	53
Rahoituslaskelma	54
Lainanottovaltuus	55
Hyvinvointialuekonserni	58
Toiminnalliset tavoitteet ja taloussuunnitelmat	60
Hallinto- ja strategiapalvelut	60
Terveys- ja sairaanhoitopalvelut	64
Perhe- ja sosiaalipalvelut	67
Ikäihmisten palvelut	69
Kuusiolinnalla Terveys Oy	73
Pelastustoimi	77

YLEISOSA

Hyvinvointialuejohtajan katsaus

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue aloitti sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuussa 1.1.2023. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue muodostui aiemmista 11 järjestämisvastuussa olleesta sosiaali- ja terveydenhuollon organisaatiosta ja pelastuslaitoksesta. Hyvinvointialueen ylintä päätösvaltaa käyttää vaaleilla valittu valtuusto. Aluevaltuusto ja muut toimielimet ovat aloittaneet työskentelynsä keväällä 2022. Hyvinvointialueen palvelutuotanto lähti sujuvasti käyntiin vuoden 2023 alussa. Tämän mahdollisti osaltaan se, että palvelutuotantoverkkoon ei tehty heti alussa muutoksia. Tämän aika on tulevana vuonna 2024.

Sen lisäksi, että hyvinvointialueen operatiivinen toiminta käynnistyi vuoden 2023 alussa, merkittävää on ollut uudistus-, tuottavuus-, ja vaikuttavuusohjelman valmistelu kevään ja syksyn 2023 välisenä aikana. Nyt käsittelyssä olevassa talousarviossa UTV-ohjelmaan liittyviä ja käynnissä olevia muutosneuvotteluja ei ole huomioitu. Muutosneuvottelujen lopputuloksen tuomat talousvaikutukset tuodaan aluevaltuuston käsittelyyn alkukeväältä 2024. Ja todennäköistä on, että talousarviota joudutaan tarkastelemaan useampaan kertaan vuoden 2024 kuluessa, siksi haastava hyvinvointialueen taloustilanne on. Talouden tasapainon saavuttaminen edellyttää rohkeita ja kivuliaitakin toimenpiteitä niin Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella kuin muuallakin. Hyvinvointialueneuvotteluissa lokaussa 2023 ministeriöt kantoivat huolta UTV-ohjelman riittävän rapsakasta etenemisestä.

Vuoteen 2024 ei lähdetä helpommista tai vähemmän sumuisista lähtökohdista kuin vuoteen 2023. Päinvastoin edessä on haastavia päätöksiä ja valintoja. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen talousarvio on tässä vaiheessa 35,61 meur alijäämäinen vuodelle 2024. Talous on saatava tasapainoon ja syntyneet alijäämätkin katettua vuonna 2026.

Jos urakka 1. oli hyvinvointialueen hallinnon ja operatiivisen toiminnan käynnistäminen, nyt ollaan urakassa 2., joka on palvelurakenteen ja palvelutuotantotapojen uudistaminen. Enää uudistuksia ei voida rakentaa vanhan rakenteen päälle, vaan jotain on karsittava alta pois. Mm. digitaalisissa palveluissa meidän on päästävä pitkä matka eteenpäin vuonna 2024.

Hyvinvointialueuudistus on kaikkineen pitkän matkan juoksu, vaikka tällä hetkellä kaikki tuntuu olevan tärkeintä yhtä aikaa ja aina muuttuvassa järjestyksessä. Ehkäpä pitkän matkan juoksu on meillä Etelä-Pohjanmaalla liian laimea kuvaus, pitkän matkan paini tämä tulee olemaan.

Tero Järvinen
hyvinvointialuejohtaja

Hyvinvointialueuudistuksen tavoitteet

Sote-uudistus on Suomen historian yksi merkittävimmistä hallinnollisista uudistuksista. Vuoden 2023 alusta lukien vastuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen järjestämisestä siirtyi kunnilta ja kuntayhtymiltä 21 hyvinvointialueelle. Poikkeuksena oli Helsingin kaupunki, jolla säilyy sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen järjestämisvastuu. Lisäksi HUS-yhtymällä on erikseen säädetty järjestämisvastuu erikoissairaanhoidon liittyvistä tehtävistä omalla alueellaan.

Lainsäädännön määrittelemät uudistuksen valtakunnallisena tavoitteena on:

- turvata yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut hyvinvointialueella asuville,
- parantaa palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta,
- kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja,
- turvata ammattitaitoisen työvoiman saanti,
- vastata ikääntymisen ja syntyvyyden laskun aiheuttamiin haasteisiin ja hillitä kustannusten kasvua

Hyvinvointialueilla toimintarakenteita ja -tapoja luodaan ihmislähtöisten palvelukokonaisuuksien aikaansaamiseksi. Tavoitteena on perus- ja erityistason palvelujen entistä parempi yhteen toimivuus, samoin kuin sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen ja pelastustoimen palvelujen saumattomuus. Hyvinvointialueen järjestämiä julkisia palveluja ovat esimerkiksi perusterveydenhuolto, erikoissairaanhoido, sosiaalihuolto, hammashoito, mielenterveys- ja päihdepalvelut, vammaispalvelut ja ikääntyneiden asumispalvelut.

Hyvinvointialueiden ja kuntien yhteistyössä painopiste on hyvinvoinnin ja terveyden edistämisessä, mikä vähentää tarvetta sosiaali- ja terveydenhuollon palveluihin. Kunnat vastaavat jatkossakin muun muassa päivähoidosta, opetuksesta, liikunnasta ja kulttuurista.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet 2023–2026

Valtioneuvosto on vahvistanut 1.12.2022 hyvinvointialueille sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset strategiset tavoitteet yhdenvertaisen, laadukkaan ja kustannusvaikuttavan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiselle. Sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetussa laissa (612/2021) säädetään, että valtioneuvosto vahvistaa sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet joka neljäs vuosi. Julkaistavat tavoitteet ovat ensimmäiset sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 22 §:n mukaiset sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet.

Valtakunnallisten tavoitteiden valmistelun lähtökohtana ovat väestön hyvinvointia ja terveyttä sekä sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa ja taloutta koskevat seurantatiedot. Lisäksi tavoitteissa huomioidaan valtioneuvoston asettamat julkisen talouden finanssipoliittiset tavoitteet, jotka on vahvistettu hallitusohjelmassa, julkisen talouden suunnitelmassa ja valtion talousarviossa. Jatkossa valtakunnalliset strategiset tavoitteet perustuvat sosiaali- ja terveysministeriön laatimaan, sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain 31 §:n mukaiseen selvitykseen, jossa arvioidaan sosiaali- ja terveydenhuollon yhdenvertaista toteutumista ja rahoituksen tason riittävyttä. Ensimmäisiä tavoitteita laadittaessa seurantatietoina on hyödynnetty THL:n vuoden 2020 asiantuntija-arvioita, joissa sosiaali- ja terveyspalveluja arvioitiin hyvinvointialueittain. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista seurataan ja arvioidaan vuosittain. Jokaiselle tavoitteelle on määritelty mittarit, joiden avulla tavoitteen etenemistä voidaan seurata. Valtakunnalliset tavoitteet huomioidaan sosiaali- ja terveysministeriön hyvinvointialueen kanssa käytävissä vuosittaisissa neuvotteluissa, joissa neuvotellaan hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien toteuttamisesta. Hyvinvointialueiden tulee huomioida sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet palvelustrategiassaan. Uusia valtakunnallisia tavoitteita määriteltäessä hyödynnetään aikaisempien tavoitteiden seuranta- ja arviointitietoa.

Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisia tavoitteita voidaan tarvittaessa muuttaa kesken nelivuotiskauden. Syynä tähän voi olla esimerkiksi merkittävät muutokset toimintaympäristössä, minkä vuoksi sosiaali- ja terveydenhuollon toiminnan ja valtakunnallisen ohjauksen painotusta on perusteltua muuttaa. Yksi tai useampi hyvinvointialue voi esittää muutosta tavoitteisiin. Aloitteen muutoksesta voi tehdä myös sosiaali- ja terveysministeriö tai valtiovarainministeriö.

Kuva 1. Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet 2023–2026.

Pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet 2023–2026

Sisäministeriö on valmistellut seuraavat pelastustoimen valtakunnalliset tavoitteet järjestämistoimintoja ohjaaviksi. Valtioneuvosto vahvisti pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet 2023–2026 1.12.2022.

Tavoite 1: Pelastustoimen palvelutaso toteutuu yhdenvertaisesti ja laadukkaasti sekä valtakunnallisesti että alueellisesti.

Tavoite 2: Pelastustoimen henkilöstöresurssit ovat riittävät ja henkilöstö on osaavaa ja hyvinvoivaa.

Tavoite 3: Pelastustoimen onnettomuuksien ehkäisy on järjestetty riskiperusteisesti, yhdenmukaisesti ja vaikuttavasti.

Tavoite 4: Pelastustoimella on välitön kyky toimia suunnitellusti kaikissa turvallisuustilanteissa, ja se säilyy turvallisuuden lähipalveluna.

Tavoite 5: Pelastustoimen alueellinen ja valtakunnallinen valmius sekä varautuminen mahdollistavat väestön suojaamisen kaikissa olosuhteissa.

Tavoite 6: Pelastustoimen kansainvälinen toiminta on aktiivista, suunnitelmallista ja kytkeytyy pelastustoimen kansallisiin rakenteisiin.

Tavoite 7: Pelastustoimen palveluiden ja tehtävien valtakunnallinen suunnittelu, toteutus ja kehittäminen perustuvat tiedolla johtamiseen ja yhtenäiseen tiedonhallintaan.

Tavoite 8: Pelastustoimen investoinnit tukevat palvelutuotannon vaikuttavuutta.

Tavoite 9: Pelastustoimen hallinto- ja ohjausjärjestelmä on selkeä.

Lähde: Sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet vuosille 2023–2026 - Valto (valtioneuvosto.fi), Valtioneuvosto vahvisti pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet 2023–2026 (tiedote 1.12.2022)

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen strategia

Aluevaltuusto hyväksyi hyvinvointialue- ja palvelustrategian 21.11.2022. Hyvinvointialueen toiminta koskettaa jokaista eteläpohjalaista. Siksi ei ole samantekevää, miten ja millaisia palveluja hyvinvointialue järjestää ja tuottaa. Hyvinvointialuestrategia antaa perustan hyvinvointialueen kaikelle toiminnalle.

Hyvinvointialuestrategia perustuu arvioon hyvinvointialueen tilanteesta laatimishetkellä sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista, taloudesta ja niiden vaikutuksista hyvinvointialueen tehtävien toteuttamiseen. Eli siihen, millainen sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden tarve meillä eteläpohjalaisilla on nyt ja tulevaisuudessa ja miten hyvinvointialue vastaa palvelutarpeeseen. Strategia huomioi myös pelastuslaitoksen toiminnan tavoitteet, voimavarat ja palvelutarpeet.

Strategian keskeinen sisältö kiteytyy viiteen osa-alueeseen: Arvot, palvelulupaus, palvelujen tuottaminen, päätavoitteet ja indikaattorit sekä painopistealueet. Strategian keskeisiä lähtökohtia ovat toimivan palveluverkon ja lähipalvelujen turvaaminen, henkilöstön saatavuus, käynnistysvaiheen hallinnolliset muutokset, rahoituksen riittävyyden varmistaminen sekä yhteisistä pelisäännöistä sopiminen esimerkiksi kuntien, yksityisten palveluntuottajien ja sidosryhmien kanssa.

Hyvinvointialuestrategian päätavoitteet kohdistuvat väestöön ja asiakkaisiin, organisaatioon sekä johtamiseen ja talouteen. Strategian mukaisesti palvelut tuotetaan oman tuotannon lisäksi julkisilta, yksityisiltä ja järjestöiltä ostettuina palveluina ja palveluseteliä hyödyntäen. Painopistealueina ovat saatavuus ja saavutettavuus, henkilöstö, ennaltaehkäisy, johtaminen, digitalisaatio ja edunvalvonta.

Hyvinvointialueen arvoja ovat asiakaslähtöisyys, avoin yhdenvertaisuus, vaikuttavuus ja talous rinnakkain sekä uudistumiskyky ja kehitysmuotoisuus. Palvelulupaus ”Palvellen parasta- vierelläsi kun tarvitset ” on hyvinvointialueen antama tahdonilmaisu asukkaalleen. Lupaus varmistaa alueen väestön palvelutarpeiden huomioimisen hyvinvointialueen kaikessa toiminnassa. Palvelulupauksen toteuttamiseksi on hyvä tehdä töitä yhdessä noin 10 000 työntekijän voimin.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätavoitteet vuodelle 2024 ovat

- Alueen väestön terveys, hyvinvointi ja turvallisuus kehittyy positiivisesti
- Palvelujen laatu ja asiakastyytyväisyys kehittyy positiivisesti. Palveluille on asetettu selkeät laatukriteerit

Erityishuomiota vaativat asiakasryhmät tunnistetaan ajoissa ja niihin kohdistetaan resursseja oikea-aikaisesti

- Henkilöstö on osaavaa ja tyytyväistä, pito- ja vetovoima kehittyy myönteisesti
- Rahoitus on riittävää ja talous on tasapainossa

Toimialueet ovat määritelleet kohdassa ”Toiminnalliset tavoitteet ja taloussuunnitelmat” vuodelle 2024 Toimialueen määrittelemät päätavoitetta kuvaavat indikaattorit ja miten tavoite näkyy koko toimialueen toiminnassa. Tavoitteiden toteumaa seurataan johtoryhmissä ja hallituksessa osavuosi-katsauksissa.

Hyvinvointialueet ja valtion ohjaus

Sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta

Taustaa: Valtioneuvoston asetus sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunnasta (484/2022).

Toimikausi: 22.9.2022 – 31.5.2025.

Tavoitteet: Neuvottelukunnan tavoitteena on tukea sosiaali- ja terveystieteiden yhteistyötä hyvinvointialueiden vuorovaikutteisessa ohjauksessa ja toimia hyvinvointialueiden yhteisenä kanavana tehdä ehdotuksia sosiaali- ja terveystieteiden ministeriölle.

Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriön yhteydessä toimii sosiaali- ja terveydenhuollon neuvottelukunta. Sen tehtävänä on:

- 1) ennakoida, seurata ja arvioida sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujärjestelmää ja kustannuksia sekä väestön hyvinvoinnin ja terveyden väestöryhmittäistä kehitystä;
- 2) tehdä ehdotuksia valtakunnallisiksi sosiaali- ja terveydenhuollon tavoitteiksi sekä käsitellä 22 §:n 4 momentissa tarkoitettujen ministeriöiden aloitteet ja hyvinvointialueiden esitykset niiden muuttamiseksi;
- 3) edistää sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisten tavoitteiden toteutumista;
- 4) käsitellä hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuoltoa koskevan lainsäädännön kehittämistarpeita sekä muita sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämistarpeita;
- 5) käsitellä muita periaatteellisesti tärkeitä ja laajakantoisia hyvinvointialueiden sosiaali- ja terveydenhuollon toimintaa koskevia valtion toimenpiteitä;
- 6) käsitellä sosiaali- ja terveydenhuollon yhteistyöalueiden sisäistä työnjakoa ja yhteistyötä sekä edistää yhteistyöalueiden välistä yhteistyötä.

Neuvottelukunnan jäsenet

Neuvottelukunnan muodostavat puheenjohtaja, kansliapäällikkö Veli-Mikko Niemi (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö), varapuheenjohtaja, osastopäällikkö Kari Hakari (Sosiaali- ja terveystieteiden ministeriö)

sekä 29 jäsentä, joilla on nimetyt varajäsenet. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialuetta edustaa hyvinvointialuejohtaja Tero Järvinen.

Pelastustoimen neuvottelukunta

Toimikausi: 3.10.2022–31.5.2025.

Pelastustoimen neuvottelukunnan tehtävänä on seurata ja arvioida pelastustoimen järjestämisen kehitystä. Se ei siis ole päätöksentekoeelin, vaan sen tehtävänä on käsitellä pelastustoimen järjestämiseen liittyviä laaja-alaisia ja periaatteellisesti tärkeitä asiakokonaisuuksia. Tällaisia ovat mm. pelastustoimen valtakunnalliset strategiset tavoitteet, lainsäädännön kehittämistarpeet sekä muut periaatteelliset ja laaja-alaiset kehittämishankkeet. Neuvottelukunta voi esittää muutosehdotuksia ja käsitellä kehittämistarpeita.

Neuvottelukunnan tehtävänä on

- pelastustoimen valtakunnallisten tavoitteiden käsittely
- käsitellä pelastustoimen lainsäädäntöä koskevia ja muita kehittämistarpeita
- seurata ja arvioida pelastustoimen järjestämisen kehitystä hyvinvointialueilla
- tehdä ehdotuksia pelastustoimen valtakunnallisiksi tavoitteiksi
- käsitellä sisäministeriön pelastustoimea koskevat aloitteet ja hyvinvointialueiden lausunnot niihin liittyen
- edistää pelastustoimen tiedonhallinnan strategisten tavoitteiden toteutumista
- käsitellä muita periaatteellisesti tärkeitä pelastustoimea koskevia valtion toimenpiteitä
- edistää pelastustoimen valtakunnallista ja alueellista yhteistyötä

Neuvottelukuntaan kuuluu enintään 28 jäsentä: yksi kultakin hyvinvointialueelta ja Helsingin kaupungilta, kuusi jäsentä sisäministeriöstä sekä jäsenet valtiovarainministeriöstä ja sosiaali- ja terveysministeriöstä. Neuvottelukunnan puheenjohtajana toimii sisäministeriön kansliapäällikkö Kirsi Pimiä ja varapuheenjohtajana pelastusylijohtaja Kimmo Kohvakka. Neuvottelukunta kokoontuu lähitökohtaisesti kaksi kertaa vuodessa. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialuetta neuvottelukunnassa edustaa pelastusjohtaja Harri Setälä.

Sosiaali- ja terveysministeriön neuvottelut hyvinvointialueen kanssa

Hyvinvointialueiden ohjaus perustuu hyvinvointialueesta annettuun lakiin (611/2021) ja siitä vastaavat ministeriöt. Valtion ohjaus perustuu yhdenmukaiseen ja vertailtavaan tietopohjaan ja kohdistuu hyvinvointialueen järjestämistehtäviin. Ohjauskeinoina ovat säädös-, resurssi- ja informaatio-ohjaus sekä näiden yhdistäminen uusilla tavoilla (niin kutsuttu hybridiohjaus).

Sosiaali- ja terveysministeriö neuvottelee erikseen kunkin hyvinvointialueen kanssa vuosittain hyvinvointialueen järjestämisvastuuseen kuuluvien sosiaali- ja terveydenhuollon tehtävien toteuttamisesta. Valtiovarainministeriö osallistuu neuvotteluihin. Neuvottelujen tarkoituksena on yhteisen tilannekuvan tarkastelu ja hyvinvointialueen järjestämistehtävän strategisen tason ohjaus erityisesti 22 §:ssä tarkoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet huomioiden sekä ministeriöiden ja hyvinvointialueen välisen yhteistyön edistäminen. Neuvotteluissa seurataan ja arvioidaan hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutumista. Niissä käsitellään hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisen tavoitteita sekä tukevia toimenpiteitä. Sosiaali- ja terveysministeriö ja valtiovarainministeriö voivat tarvittaessa antaa hyvinvointialueelle järjestämistä koskevia toimenpidesuosituksia.

Neuvotteluissa käsitellään seuraavia asiakokonaisuuksia:

- 1) palvelujen ja muiden toimenpiteiden tarpeen ja määrän arviointi ja ennakointi;
- 2) sosiaali- ja terveydenhuollon palvelujen yhdenvertaisuus, tarpeenmukaisuus ja riittävyys;
- 3) väestön hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä sitä ja muita tehtäviä koskeva yhteistyö kuntien ja muiden toimijoiden kanssa;
- 4) sosiaali- ja terveydenhuollon tuottavuus ja kustannusvaikuttavuus sekä hyvinvointialueen kustannusten kehitys ja rahoituksen riittävyys;
- 5) järjestämisvastuun toteuttamisen edellyttämä riittävä henkilöstö, osaaminen, toimintakyky, valmius ja oma palvelutuotanto;
- 6) sosiaali- ja terveydenhuollon investoinnit ja hyvinvointialueen alustava esitys hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:ssä tarkoitetuksi investointisuunnitelmaksi;
- 7) sosiaali- ja terveydenhuollon tiedonhallinta;
- 8) lain 36 ja 39 §:n mukaisten yhteistyösopimusten toimeenpano sekä hyvinvointialueen muu työnjako ja yhteistyö muiden hyvinvointialueiden kanssa;
- 9) hyvinvointialueen sosiaali- ja terveydenhuollon omavalvonta; ja
- 10) tarpeen mukaan muut kuin 1–9 kohdassa tarkoitettujen sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämiseen liittyvät asiat.

Hyvinvointialueen järjestämisvastuun toteutumisen seurannassa ja arvioinnissa kiinnitetään erityisesti huomiota hyvinvointialueen strategisten tavoitteiden toteutumiseen ja edellisissä neuvotteluissa käsiteltyihin asioihin. Sosiaali- ja terveysministeriö laatii yhteistyössä hyvinvointialueen kanssa asiakirjan käydyistä neuvotteluista. Asiakirjassa todetaan neuvotteluissa käsitellyt asiat, mihin neuvotteluissa on päädytty sekä ministeriöiden mahdollisesti antamat

toimenpidesuositukset. Asiakirja julkaistaan julkisessa tietoverkossa. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen neuvottelut vuonna 2023 toteutuivat 7.3.2023 ja 24.10.2023.

Lähde: Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021, § 24

Talousarvion lainsäädännöllinen viitekehys ja lainsäädäntö

Hyvinvointialueen talousarvion ja –suunnitelman laatimista säätelee Laki hyvinvointialueesta (611/2021 115 §). Aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi.

Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä. Taloussuunnitelman tasapainossa voidaan ottaa huomioon talousarvion laadintavuoden taseeseen kertyväksi arvioitu ylijäämä. Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Taloussuunnitelmassa hyväksytään hyvinvointialueen toiminnan ja talouden tavoitteet. Tavoitteiden on toteutettava hyvinvointialueen strategiaa.

Talousarvioon otetaan tehtävien ja toiminnan tavoitteiden edellyttämät määrärahat ja tuloarviot. Lisäksi siinä osoitetaan, miten rahoitustarve katetaan. Rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla. Investointeja varten hyvinvointialue voi kuitenkin ottaa pitkäaikaista lainaa, jos valtioneuvosto on antanut siihen valtuuden Laki hyvinvointialueesta 611/2021 15 §:n mukaisesti. Määräraha ja tuloarvio voidaan ottaa brutto- tai nettomääräisenä. Hyvinvointialueen toiminnassa ja taloushoidossa on noudatettava talousarviota.

Talouden kehitysnäkymät

Valtiovarainministeriö laatii neljännesvuosittain taloudellisen katsauksen, joka antaa lyhyen ajan talousnäkökymien lisäksi arvion keskipitkän aikavälin talouskehityksestä. Kevään 2023 taloudellinen katsaus on taustana hallituksen kehyspäätöksille ja syksyn katsaus valtion seuraavan vuoden talousarvioesitykselle.

Suomen julkisen talouden rahoitusasema heikentyy tänä vuonna merkittävästi vuoteen 2022 verrattuna. Talouskasvu on seisahnut sekä monet aikaisemmin päätetyt toimet sekä inflaatiosta johtuva menojen nousu kasvattavat kuluvan vuoden alijäämää. Hallituksen päättämistä julkista taloutta vahvistavista toimista huolimatta, julkisen talouden tila heikkenee lähivuosina. Talouskasvu nopeutuu ennustejakson loppupuolella lähivuosiin verrattuna ja samaan aikaan myös sopeutustoimet purevat, minkä johdosta rahoitusasema alkaa kohentua. Julkinen talous pysyy kuitenkin huomattavan alijäämäisenä.

Julkinen velkasuhde on kohonnut korkealle tasolle historiaan nähden niin rakenteellisten syiden kuin myös vuosikymmenen alun eri kriisien johdosta. Sopeutustoimista huolimatta velkasuhde kasvaa hiljalleen ennustejaksolla. Osaltaan sopeutustoimien vaikutusta vaimentaa korkomenojen kasvu. Julkinen talous on pidemmällä aikavälillä rakenteellisesti alijäämäinen ja siten julkisessa taloudessa on kestävyysvaje.

Valtionhallinto on julkisen talouden sektoreista alijäämäisin. Hallituksen päättämiä sopeutustoimia kohdistuu myös valtionhallintoon vuodesta 2024 alkaen ja alijäämä pienenee aavistuksen. Säästöjä kohdistuu mm. sekä tulonsiirtoihin että toimintamenoihin. Toisaalta panostuksia tehdään esimerkiksi T&K-toimintaan. Lähivuosille osuu myös aikaisemmin budjetoituja varautumiseen liittyviä menoja. Verotulojen kasvu on kohtuullista, kun monien veropohjien kasvu kiihtyy talouskasvun nopeutuessa. Valtion alijäämä kuitenkin pienenee kovin verkkaisesti ja alijäämä pysyy suurena koko tarkastelujaksolla.

Hyvinvointialueiden arvioidaan olevan alijäämäisiä aloitusvuoden lopulla. Alijäämä johtuu mm. mittavista investoinneista sekä henkilöstömenoista. Hyvinvointialueisiin kohdistuu säästöjä myös hallitusohjelmasta. Hyvinvointialueiden omat säästöt huomioidaan ennusteessa sitä mukaan, kun niistä on saatu riittävä varmuus.

Hyvinvointialuehallinto

Hyvinvointialueet ovat toimintansa aluksi rahoitusasemaltaan alijäämäisiä. Alijäämä on 0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen vuonna 2023. Sektorin rahoitusasemaa heikentää kustannusten nopea kasvu ja erityisesti henkilöstökustannusten yleistä ansiotasoa nopeampi kasvu, mutta myös investoinnit ovat korkealla tasolla. Sektorin rahoitusasema on vuosina 2024–2027 noin -0,4 prosenttia suhteessa BKT:hen.

Pääministeri Orpon hallitusohjelmassa on useita hyvinvointialueiden tehtäviin liittyviä muutoksia, jotka vähentävät alueiden kustannuksia tai niiden kasvua ja vastaavasti valtion rahoitusta. Lisäksi

hallitusohjelmassa on asetettu alueille tavoite hidastaa kustannusten kasvua noin 0,9 mrd. eurolla vuoteen 2027 mennessä. Alueiden omien toimien vaikutusta ei ole huomioitu ennusteessa, vaan ne otetaan huomioon toimien täsmentyessä ja toteutuessa. Monilla alueilla ollaan valmistelemaan toimia, joilla kustannusten kasvua hillitään.

Tänä vuonna hyvinvointialueiden menoja on kasvattanut palkkojen ja hintojen nopea kasvu. Vaikka henkilöstön saatavuusongelmat ovat vähentäneet palkkamenojen kasvua, palveluiden hinnat ovat kasvaneet nopeasti. Monet alueet ovat paikanneet henkilöstöpulaa ostopalveluilla. Alueiden kuluvan vuoden kehitykseen liittyy vielä tavallista enemmän epävarmuutta, sillä ensimmäisen toimintavuoden vuoksi taloustietojen arviointi ja tulkinta on vaikeampaa.

Hyvinvointialueet saavat rahoituksensa pääosin valtiolta. Valtionrahoitus kasvaa palvelutarpeen kasvun, hintatason ja alueiden tehtävämuutosten mukaisesti. Alueiden valtionrahoitus on kytketty hintojen osalta yleiseen ansiotasoon, mutta seuraaviksi vuosiksi sovitut palkankorotukset alueilla ylittävät selvästi ennakoidun yleisen ansiotason nousun, mikä heikentää alueiden rahoitusasemaa vuosittain. Ennusteessa on huomioitu varautuminen alueiden rahoituksen jälkikäteistarkistukseen julkisen talouden suunnitelmassa esitetyn kehysvarauksen suuruisena.

Hyvinvointialueiden ennuste on painelaskelman luonteinen ja sen toteutumiseen sisältyy monia riskejä. Alueiden menoja voivat kasvattaa esimerkiksi ennustettua korkeampi hintojen nousu. Menot voivat osoittautua myös painelaskelmaa alhaisemmiksi, jos alueet pystyvät toteuttamaan säästöjä ja tehostamistoimia. Voi olla, että henkilöstöpula rajoittaa myös alueiden menojen kasvua ainakin lyhyellä aikavälillä, elleivät toimijat ajaudu palkkakilpailuun työntekijöistä. Hyvinvointialueiden toiminnan aloittamiseen liittyy myös monia epävarmuuksia. Ennusteen epävarmuutta kasvattaa myös tilastoaineistoon liittyvät haasteet.

Lähde: Taloudellinen katsaus, syksy 2023 (valtioneuvosto.fi), Valtiovarainministeriön julkaisuja 2023:65, Taloudellinen katsaus, Syksy 2023 Valtiovarainministeriön kansantalousosasto

Hyvinvointialueiden rahoituksen määräytyminen

Hyvinvointialueet päättävät hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) mukaisesti itsehallintonsa nojalla rahoituksen käytöstä ja kohdentamisesta toiminta-alueellaan. Hyvinvointialueiden valtion rahoitus on laskennallista ja yleiskatteista. Yleiskatteinen rahoitus koostuu sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen tehtävien rahoitusmalleista. Hyvinvointialueet voivat siis päättää itse siitä, miten ja mihin rahat käytetään.

Koko maan tasolla rahoituksen pohjan muodostavat kunnilta 1.1.2023 alkaen siirtyneet sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen tehtävien kustannukset. Hyvinvointialueiden rahoituksen on turvattava perustuslain edellyttämällä tavalla riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen järjestäminen.

Rahoitus on myös laskennallista. Laskentamallissa otetaan huomioon useita kriteerejä, joita painotetaan rahoituslaissa määritellyillä osuuksilla:

- hyvinvointialueiden asukasmäärä
- sosiaali- ja terveydenhuollon palvelutarvetta kuvaavat tekijät,
- alueellisia olosuhteita kuvaaviin tekijät,
- kaksikielisyys,
- vieraskielisyys
- saamenkielisyys
- asukastiheys ja
- saaristoisuus

Lisäksi osa rahoituksesta määräytyy hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen kriteerin perusteella. Pelastustoimen rahoitukseen vaikuttavat lisäksi alueelliset riskitekijät. Alueellinen rahoitus lasketaan vuosittain uusimmilla tilastotiedoilla vastaamaan muutoksia kunkin alueen palvelutarpeessa ja muissa olosuhdetekijöissä.

Rahoitus tarkistetaan vuosittain

Itsehallinnollisen päätöksenteon ja pitkäjänteisen toiminnan kehittämisen kannalta on tärkeää, että rahoitus on alueiden ennakoitavissa. Ennakoitavuuden varmistamiseksi on säädetty, että sosiaali- ja terveydenhuollon rahoituspohjaa korotetaan vuosittain arvioidulla palvelutarpeen ja kustannustason kasvulla. Pelastustoimen rahoituspohjaa korotetaan kustannustason kasvulla. Lisäksi rahoituksen tasossa huomioidaan myös hyvinvointialueiden mahdolliset tehtävämuutokset.

Hyvinvointialueelle myönnetty laskennallinen rahoitus tarkistetaan jälkikäteen vuosittain vastaamaan valtakunnallisesti toteutuneita kustannuksia. Näin varmistetaan, että laskennalliset kustannukset eivät erkane todellisista kustannuksista.

Rahoitusmalli sisältää myös kannusteita kustannusten kasvun hallintaan, mikä turvaa osaltaan julkisen talouden kestävyyttä. Esimerkiksi kustannusten jälkikäteistarkistus tehdään koko maan

tasolla. Tämä tarkoittaa, että kaikkien hyvinvointialueiden toteutuneet kustannukset lasketaan yhteen. Loppusummaa verrataan koko hyvinvointialueille myönnettyyn rahoitukseen. Näiden lukujen erotus korjataan seuraavan vuoden valtion rahoituksen tasoon. Yksittäisen alueen ei siten kannata ylittää sille myönnettyä valtion rahoitusta.

Lähde: Hyvinvointialueen rahoituksen määräytyminen - Valtiovarainministeriö (vm.fi)

Hyvinvointialueiden rahoitustiedot on päivitetty vuosien 2024 ja 2023 osalta. Kuntien ja hyvinvointialueiden rahoituslaskelmissa käytettäviin kustannustietoihin on tehty viimeiset tarkennukset koskien vuosien 2021 ja 2022 sosiaali- ja terveydenhuollon ja pelastustoimen kustannuksia. Päivitykset vaikuttavat kuntien ja hyvinvointialueiden vuoden 2024 rahoitukseen sekä hyvinvointialueiden vuoden 2023 kertakorvaukseen.

Uudistuksen yhteydessä kunnilta hyvinvointialueille siirtyvät kustannukset määräytyvät sen perusteella, mitä kunnat ovat tilinpäätöksissä raportoineet kustannuksiksi vuosina 2021 ja 2022. Tilinpäätösten mukaisiin kustannustietoihin on valtioneuvoston asetuksen perusteella tehty vääristävien tilinpäätöserien oikaisuja, jotta kustannustieto kuvaisi mahdollisimman hyvin todellisia siirtyviä kustannuksia.

Kunnilta hyvinvointialueille siirtyvien sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen nettokustannukset ovat vuoden 2022 tilinpäätöstietojen ja niihin tehtyjen oikaisujen perusteella 21,9 mrd. euroa, noin 18 miljoonaa euroa vähemmän kuin Valtiovarainministeriön 31.8.2023 julkaisemissa laskelmassa. Siirtyvän kustannuksen tarkentumisen johdosta 10.10.2023 julkaistut laskelmat poikkeavat valtion talousarvioesityksessä vuodelle 2024 esitetyistä laskelmista.

Hyvinvointialueiden rahoitus vuodelle 2024 on 24,1 miljardia euroa. Laskelma on päivitetty Valtiovarainministeriön syksyn ennusteen mukaisella vuoden 2024 hyvinvointialueindeksillä. Hyvinvointialueiden indeksitarkistus vuodelle 2024 on 2,53 prosenttia ja sen vaikutus hyvinvointialueiden rahoitukseen on noin 593 miljoonaa euroa. Hyvinvointialueindeksi tarkentui noin 0,8 prosenttiyksikköä kevään ennustetta alhaisemmaksi, mikä laski noin 180 miljoonaa euroa hyvinvointialueiden vuoden 2024 rahoitusta elokuussa julkaistuun arviolaskelmaan verrattuna.

Vuoden 2023 rahoitusta korjaavaa kertakorvaus on noin 680 miljoonaa euroa. Kertakorvaus laski noin 19 miljoonaa euroa verrattuna elokuussa julkaistuun arviolaskelmaan kustannustietojen tarkentumisen myötä. Kertakorvauksesta maksettiin keväällä 2023 ennakkomaksuna 150 miljoonaa euroa. Kertakorvauksella korjataan hyvinvointialuekohtaista vuoden 2023 rahoitusta tammikuussa 2024 vastamaan kuntien vuoden 2022 tilinpäätöstietojen mukaisesti laskettua rahoitusta.

Kestävä ja kannustava rahoitus sekä hyvinvointialueiden ohjaus

Vahva ja välittävä Suomi-hallitusohjelman kohdassa 2.7 todetaan seuraavaa:

”Hallitus toteaa, että hyvinvointipalvelujen rahoituksen kestävyys edellyttää toteutunutta ja ennakoitua hitaampaa kustannuskehitystä. Tämä turvaa hyvinvointipalvelujen saatavuutta tulevaisuudessa. Hallitus sitoutuu tavoitteeseen, jossa kustannusten kasvua hillitään vuoden 2023 julkisen talouden perusuraan verrattuna 1,4 miljardilla eurolla vuoteen 2027 mennessä ja yhteensä 3 miljardilla eurolla vuoteen 2031 mennessä kansalaisten perustuslailliset oikeudet huomioiden. Hyvinvointialueiden rahoitusmalliin tehdään tätä kustannusten hillinnän tavoitetta vastaavat muutokset. Hallitus seuraa palvelutarpeen ja kustannusten kehitystä vuosittain julkisen talouden suunnitelman yhteydessä, ja tekee tarvittaessa lisätoimia tavoitteeseen pääsemiseksi. Hallitus sitoutuu rahoittamaan täysimääräisesti hyvinvointialueille asetettavat mahdolliset uudet tehtävät tai niiden laajennukset tai keventämään tehtäviä vastaavasti. Kaikista tehtävämuutoksista tehdään huolelliset vaikutusarviointit ennen päätöksentekoa. Hallitus ei ota käyttöön hyvinvointialueiden verotusoikeutta eikä käynnistä mitään siihen liittyviä selvityksiä.

Rahoitusmallin muutokset

Valtio sitoutuu takaamaan kansalaisille heidän tarvitsemansa sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelut ja varmistamaan julkisen palvelulupauksen toteutumisen kaikkialla maassa. Sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palveluiden palvelutarve kasvaa kuluvalle vuosikymmenellä merkittävästi erityisesti väestön ikääntymisen seurauksena.

Palvelutarpeen kasvun ja kustannusten kasvun myötä palveluiden rahoitus kasvaa merkittävästi kuluvalle vuosikymmenellä. Hyvinvointialueiden rahoituksen ennakoidaan ilman uusia toimenpiteitä kasvavan vuoteen 2031 mennessä yli kahdeksalla miljardilla eurolla niin, että se ylittää vuosikymmenen vaihtuessa kolmenkymmenen miljardin euron tason. Vaikka rahoituksen kasvu on tarpeellista palveluiden saatavuuden ja laadun varmistamisen näkökulmasta, on kustannusten kasvun oltava nykyistä hallittavampaa.

Hallituksen kustannusten hillintään tähtäävien toimien jälkeenkin hyvinvointialueiden rahoitus tulee kasvamaan jokaisena tulevana vuotena. Vuonna 2027 hyvinvointialueiden rahoituksen tason ennakoidaan olevan 27 miljardia euroa, joka merkitsee noin 4 miljardin kasvua vuoden 2023 rahoitukseen nähden.

Hyvinvointiyhteiskunnan palveluiden rahoituksellisen kestävyuden varmistamiseksi hallitus tavoittelee hyvinvointialueiden kustannusten kasvun hillintää. Hallitus pyrkii tavoitteisiin ennen kaikkea rakenteellisilla toimilla esimerkiksi palvelurakenteen ja tekemisen tapojen kehittämällä.

Tämän lisäksi hallitus tarkastelee eri sosiaali- ja terveydenhuollon palveluiden laajuutta ja palveluihin liittyvää normitusta.

Rahoitusmallin kannustavuuteen ja ohjaavuuteen tähtäävät rakenteelliset muutokset tehdään hallitusti ja ennakoitavasti. Tämän takia hallitus säilyttää hyvinvointialueiden rahoitusmallin ennallaan vuosina 2023–2025.

Toteutuneiden kustannusten jälkikäteistarkistus tehdään nykylainsäädännön mukaan 100-prosenttisesti, minkä tarkoituksena on ollut varmistaa, että valtion rahoitus ei pääse erkanemaan toteutuneista kustannuksista. Ensimmäinen jälkikäteistarkistus tehdään vuonna 2025 perustuen vuoden 2023 tilinpäätöksiin.

Jälkikäteistarkistus tehdään kuitenkin koko maan tasolla, mikä johtaa jälkikäteistarkistuksesta aiheutuvien rahoituksen muutosten kohdistumiseen yksittäisten alueiden rahoituksen riittävyyden näkökulmasta epätarkoituksenmukaisesti eri alueille. Alijäämäiset alueet eivät siten saa täysimääräistä korotusta rahoitukseensa, kun taas toisten alueiden rahoitus kasvaa, vaikka ne olisivat pärjänneet etukäteen myönnetyllä rahoituksella eivätkä olisi ylittäneet niille myönnettyä rahoitusta.

Rahoitusmallin kannustavuuden lisäämiseksi toteutuneiden kustannusten koko maan tasolla tehtävää jälkikäteistarkistusta lasketaan portaittain lisäämällä malliin niin kutsuttu hyvinvointialueiden omavastuu. Esimerkiksi vuoden 2026 rahoitukseen jälkikäteistarkastus tehtäisiin vuoden 2024 toteutuneiden kustannusten perusteella 95-prosenttisesti ja sen jälkeen 90-prosenttisesti vuonna 2027, 80-prosenttisesti vuonna 2028 ja vuodesta 2029 alkaen 70-prosenttisesti. Omavastuun suuruus tarkentuu jatkovalmistelussa. Yksittäisille alueille myönnetty lisärahoitus jätetään jatkossa huomioimatta koko maan tasolla tehtävässä jälkikäteistarkistuksessa.

Mallin kannustavuus perustuu siihen, että mikäli alueiden yhteenlaskettu tilikauden tulos on ylijäämäinen, ei alueiden ylijäämää omavastuun myötä vähennettäisi täysimääräisesti jälkikäteistarkistuksessa hyvinvointialueiden rahoituksesta.

Käynnistetään rahoitusmallin kehitystyö, jonka tavoitteena on sosiaali- ja terveystalouden rahoituspohjan turvaaminen, mallin kannustavuuden parantaminen ja kustannustenhillinnän tukeminen. Kokonaistarkastelun perusteella rahoitusmallipäätökset tehdään vuonna 2025.

Järjestelmän vakauden ja ennakoitavuuden turvaamiseksi pidetään kiinni nykyisestä perusratkaisusta (tarvetekijät, asukasmäärä, muut tekijät, pelastustoimen osuus). Tarveperusta säilyy päätarkaisuna ja sitä kehitetään tutkimukseen perustuen. Muiden tekijöiden painoarvoa

tarkastellaan. Samalla selvitetään mallin kehittäminen siten, että se huomioi nykyistä vahvemmin eri alueiden erityispiirteet muun muassa väestörakenteessa ja sosiaalisissa ongelmissa sekä palveluiden käytön koko väestön, ei vain julkisten palveluiden käyttäjien, osalta (esimerkiksi työterveyden diagnoositiedot). Valmistelussa muutosten vaikutuksia arvioidaan kokonaisuutena ja alueittain varmistaen, että asukkaiden peruspalvelut ja kielelliset oikeudet turvataan. Rahoitusmallin tarkastelun yhteydessä hallintomuutokseen liittyvien siirtymävaiheen ratkaisujen toimivuus selvitetään.

Väestön hyvinvoinnin parantamiseksi ja sosiaali- ja terveyspalveluiden palvelujärjestelmään kohdistuvan kuorman keventämiseksi on välttämätöntä onnistua hyvinvoinnin- ja terveyden edistämisessä ja sairauksien ennaltaehkäisyssä. Hallitus pyrkii kannustamaan hyvinvointialueita panostamaan asukkaidensa hyvinvoinnin ja terveyden kannalta keskeisiin ennaltaehkäiseviin toimenpiteisiin. Hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen (hyte) -kertoimen painoarvoa kasvatetaan nykyisestä. Samalla tarkastellaan kuntien ja hyvinvointialueiden välistä rahoitusratkaisua siten, että se kannustaa panostamaan terveyden edistämiseen ja ennaltaehkäisevään työhön.

Hyvinvointialueiden kokonaisrahoitus säilyy pääosin yleiskatteellisena. Hyvinvointialueilla on mahdollisuus kohdentaa rahoitus alueelliset erityispiirteet ja olosuhdetekijät huomioiden. Hyvinvointialueille annettavan kansallisen rahoituksen kohdentamisessa ei siirrytä kohde- tai hankerahoitukseen, mutta hyvinvointialueiden ohjauksen kautta voidaan painottaa kansallisesta näkökulmasta vaikuttavia toimia.

Hallitus pitää tärkeänä, että hyvinvointialueilla on hyvät edellytykset palveluiden kehittämiseen ja uudistamiseen. Ajanmukaiset tavat palveluiden tuottamisessa tukevat sekä alueen asukkaiden palveluiden saatavuutta ja palveluista saatua kokemusta, että alueen mahdollisuuksia toteuttaa palvelut kustannusvaikuttavasti. Hallitus kehittää hyvinvointialueiden investointimahdollisuuksia etsimällä uusia rahoitusmalleja järkevien tuottavuusinvestointien toteuttamiseksi.

Investointien ohjausta ja lainanottovaltuusmenettelyä kehitetään. Vaikutuksiltaan laajakantoisissa ja taloudellisesti merkittävissä investoinneissa ja investointeja vastaavissa sopimuksissa on esitettävä numeerinen kustannusvaikuttavuusanalyysi. Investointien suhteen on otettava huomioon julkisen sektorin nykyinen kiinteistömassa. Investointien suhteen kannustetaan myös yhteisiin ratkaisuihin kuntien kanssa.

Suomen kokoisessa maassa huipputason terveys- ja sosiaalipalveluiden varmistaminen vaatii tarkoituksenmukaista erikoistumista ja myös valtakunnallisten vastuiden kokoamista. Selvitetään valtakunnallisten erityistehtävien rahoitusta (mukaan lukien HUS) sekä otetaan huomioon

verkostomaisten osaamiskeskittymien kehittämismahdollisuudet muun muassa kielellisten, harvoin tarvittavien tai erityisen vaativien sosiaali- ja terveyspalvelujen kehittämisen ja tuottamisen tueksi.

Toimivat ja oikea-aikaiset palvelut ovat sekä asiakkaan että yhteiskunnan etu. Selvitetään hyvinvointialueiden kannustimia ja keinoja ehkäistä väestötasolla sairauspoissaoloja ja ennenaikaista eläköitymistä sekä muun muassa parantaa palveluketjujen ja palvelukokonaisuuksien toimivuutta.

Rahoitusmallin uskottavuuden turvaaminen

Hallituksen tavoitteena on varmistaa, että hyvinvointialueet onnistuvat tehtävässään ja kykenevät tarjoamaan väestön tarvitsemat sosiaali-, terveys- ja pelastustoimen palvelut. Ensisijaisesti tavoite on, että alueet selviävät niille annetuista tehtävistä ilman valtion poikkeusmenettelyä. Hallitus sitoutuu hyvinvointialueiden rahoitusmallin mukaiseen rahoitustasoon ja menettelyihin, eikä lainsäädännöstä poikkeavia erityisrahoituksia myönnetä normaalioloissa.

Hyvinvointialueiden järjestämistä vastuuseen perustuvassa mallissa valtiolla on erityinen vastuu varmistaa, että sen alueille kohdentama rahoitus riittää ja takaa suomalaisten tarvitsemien palveluiden saamisen kaikkialla maassa. Tämän edistämiseksi luodaan uusi ennakollinen hyvinvointialueiden tehostetun talousohjauksen menettely tilanteisiin, jossa hyvinvointialueen taloudenpito on vaarantumassa merkittäväällä tavalla (niin sanottu keltainen kortti). Menettely voitaisiin käynnistää tarvittaessa mihin aikaan vuodesta hyvänsä, ja se toteutettaisiin vain yksittäisten alueiden osalta tarvittaessa harkintaan perustuen. Hallitus kehittää myös muilla toimin hyvinvointialueiden arviointimenettelyä rahoitusmallin uskottavuuden parantamiseksi.

Hyvinvointialuelain pykälää 123 § muutetaan siten, että jo yksi lisärahoitusmenettely voi johtaa arviointimenettelyyn. Tällöin käsitellään ensin hyvinvointialueiden lisärahoitus perustuslain 19 §:n 3 momentissa tarkoitettujen riittävien sosiaali- ja terveyspalvelujen tai perustuslain 7, 15 ja 20 §:ssä tarkoitettuihin perusoikeuksiin liittyvien pelastustoimen palvelujen järjestämisen turvaamiseksi ja asetetaan erikseen ehdot lisärahoituksen osalta. Arviointimenettelyssä arvioidaan hyvinvointialueen edellytyksiä ylipäänsä selvittää tehtävistään.

Arviointimenettelyn vaikuttavuutta vahvistetaan lisäksi siten, että arviointimenettelyssä selvitetään aina mahdollisuudet hyvinvointialueiden yhdistymiseen. Jos arviointimenettely ei johda hyvinvointialueen yhdistymiseen, alueen edellytetään raportoivan palveluiden järjestämistä vastuun toteutumisesta säännöllisesti jo kesken varainhoitovuoden. Selvitetään muut valtion mahdollisuudet varmistaa hyvinvointialueen asukkaiden perusoikeuksien turvaaminen.

Arviointimenettelyyn liittyy johtavien viranhaltijoiden vastuu taloudesta ja hyvinvointialueen virkajohdon toiminnan tarkastelu. Tuetaan hyvinvointialueiden virkajohtoa talousjohtamisessa. Vahvistetaan yhteistyöalueiden vastuuta koordinoita kustannustehokkuuden parantamista ja yhteisen investointisuunnittelun tekemistä.

Vertailtavuuden parantaminen ja kustannusten avoimuus

Vahvistaakseen hyvinvointialueiden edellytyksiä johtaa tuloksellisesti alueensa palveluiden järjestämistä, lisätäkseen järjestelmän läpinäkyvyyttä ja asukkaiden tiedonsaantia, hallitus kehittää hyvinvointialueiden vaikuttavuuden, palvelujen saatavuuden sekä kustannustehokkuuden tietopohjaa, tiedon saatavuutta ja avoimuutta sekä vertailtavuutta.

Sosiaali- ja terveyspalvelujen yksikkökustannukset on asteittain julkaistava valtiovarainministeriön ja sosiaali- ja terveysministeriön ohjeiden mukaisesti alkaen vuodesta 2025. Varmistetaan, että hyvinvointialueiden tehtävänä oleva yksikkökustannusten julkaiseminen toteutuu. Yksikkökustannusten avoimuudella edistetään sitä, että kustannusvaikuttavuudeltaan parhaat toimintamallit tulevat käyttöön kaikilla alueilla. Yksikkökustannusten yhdistäminen palvelutarpeen kasvun arvioon sekä yleisen hintakehityksen huomioiminen auttavat realististen talousarvioiden tekemisessä ja auttavat arvioimaan rahoituspuhjan tarvetta tietoon pohjautuen.

Myös toiminnallisia mittareita kehitetään kattavalla ohjelmalla. Suoritteiden lisäksi mitataan vaikutuksia asiakkaiden näkökulmasta, palveluihin pääsyä ja palveluissa etenemistä, saavutettua terveyttä, hyvinvointia ja arjen sujuvuutta. Palveluiden tuottamiseen luodaan yhtenäiset kriteerit, jotka koskevat samalla tavoin julkisesti, yksityisesti, järjestöjen ja säätiöiden tuottamia palveluita.

Ohjaus

Hyvinvointialueiden ohjausrakenteita kehitetään ja selkeytetään siten, että varmistetaan yhdenvertaiset ja laadukkaat sosiaali- ja terveyspalvelut, henkilöstön riittävyys, hillitään kustannusten nousua ja edistetään kustannusvaikuttavuutta ottaen huomioon alueiden tarve säilyttää hyvinvointialueiden omistajuus omasta taloudestaan. Tavoitteiden saavuttamista seurataan.

Hyvinvointialueiden ohjauksen yhteensovittaminen säädetään valtiovarainministeriön tehtäväksi ja vahvistetaan ministeriön voimavaroja. Valtiovarainministeriön johdolla STM, SM ja VM sekä muut viranomaiset seuraavat ja arvioivat hyvinvointialueiden toiminnan vaikuttavuutta, taloudellisuutta ja tuloksellisuutta. Eri ministeriöiden päällekkäiset hyvinvointialueiden toimintaan ja talouden

ohjaukseen liittyvät lakisääteiset välineet (muun muassa neuvottelukunnat, neuvottelut ja valtakunnalliset tavoitteet) yhdistetään. Lakisääteisiä neuvottelumenettelyitä selkiytetään ja neuvotteluille määritellään vielä nykyistä selkeämmät tavoitteet. Tarvittavat lainsäädäntömuutokset tehdään muun muassa hyvinvointialuelakiin ja järjestämislakeihin.

Hyvinvointialueiden talouden ja tuloksellisuuden ohjauksen edellyttämää tietopohjaa kehitetään, jotta saadaan käyttöön johtamista tukeva, toiminnan ja talouden kattava tieto. Varmistetaan lisäksi, että tiedot alueiden välillä ovat vertailukelpoisia ja avoimesti saatavilla. Tiedolla johtamisen kokonaisuuden johtaminen valtakunnallisen ohjauksen tasolla varmistetaan.

Laissa jo säädettyjä keinoja käytetään vaikuttavuuden ja tuottavuuden lisäämiseen. Hyvinvointialueilta edellytetään lakisääteisin ohjauksen keinoin (muun muassa hyvinvointialueneuvotteluissa annettavat vahvat suositukset, investointisuunnitelmien hyväksyminen sekä lainanottovaltuuksien muutoksiin ja lisärahoitukseen liittyvät sitovat ehdot) vaikuttavuuden, taloudellisuuden ja tuloksellisuuden kehittämistoimenpiteitä sekä niiden toteutumisen raportointia. Varmistetaan, että raportointivelvoitteet ovat perusteltuja niiden edellyttämään työmäärään, hyötyihin ja kustannuksiin nähden.

Lainsäädäntöön sisältyvien ohjauskeinojen lisäksi valtiovarainministeriö valtuutetaan lain muutosten myötä puuttumaan ennakollisesti tilanteisiin, joissa alueiden taloudenhoito on vaarantumassa merkittäväällä tavalla. Vuosittain tehdään yhdelle tai useammalle hyvinvointialueelle perusteellisempi toiminnan ja talouden kehittämistä tukeva tarkastelu yhteistyössä asianomaisen hyvinvointialueen kanssa. Tulosten perusteella suositetaan tarvittavia toimenpiteitä. Arvioidaan myös tarvetta vahvistaa ja täsmentää Valtiontalouden tarkastusviraston tehtäviä hyvinvointialueiden taloudenhoidon valvonnassa.”

Lähde: [Hallitusohjelma \(valtioneuvosto.fi\)](https://www.valtioneuvosto.fi)

Arviointimenettely

20.6.2023 julkaistun hallitusohjelman mukaan hallitus tulee kehittämään hyvinvointialueiden arviointimenettelyä. Arviointimenettelystä on säädetty hyvinvointialuelain (611/2021) pykälissä 122 § ja 123 §. Arviointimenettelyssä valtio ja hyvinvointialue arvioivat hyvinvointialueen taloudellisia sekä sosiaali- ja terveyspalvelujen ja pelastustoimen palvelujen järjestämiseen liittyviä edellytyksiä selvitä tehtävistään (hyvinvointialueen arviointimenettely).

Hyvinvointialuelain 611/2021 § 123 mukaan Valtiovarainministeriö voi käynnistää hyvinvointialueen arviointimenettelyn, jos:

1. hyvinvointialue ei ole kattanut taseeseen kertynyttä alijäämää 115 §:n 2 momentissa säädetyssä määräajassa;
2. hyvinvointialueen konsernituloslaskelman vuosikatteen ja poistojen suhde on alle 80 prosenttia kaksi tilikautta peräkkäin;
3. konsernitilinpäätöksen laskennallinen lainanhoitokate on alle 0,8 kaksi tilikautta peräkkäin; tai
4. hyvinvointialueelle on myönnetty 15 §:n 3 momentissa tarkoitettu lainanottovaltuus taikka kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana hyvinvointialueiden rahoituksesta annetun lain (617/2021) 11 §:ssä tarkoitettua lisärahoitusta.

Hyvinvointialueiden järjestämisvastuuseen perustuvassa mallissa valtiolla on erityinen vastuu varmistaa, että sen alueille kohdentama rahoitus riittää ja sillä voidaan varmistaa palveluiden tuottaminen. Hallitusohjelmassa on esitetty, että tämän edistämiseksi luodaan uusi ennakkollinen hyvinvointialueiden tehostetun talousohjauksen menettely tilanteisiin, jossa hyvinvointialueen taloudenpito on vaarantumassa merkittävällä tavalla. Menettely voitaisiin käynnistää tarvittaessa mihin aikaan vuodesta hyvänsä, ja se toteutettaisiin vain yksittäisten alueiden osalta tarvittaessa harkintaan perustuen.

Hallitusohjelmaan on kirjattu myös, että hyvinvointialuelain pykälää 123 § muutetaan siten, että jo yksi lisärahoitusmenettely voi johtaa arviointimenettelyyn. Arviointimenettelyssä arvioidaan hyvinvointialueen edellytyksiä ylipäänsä selvittää tehtävistään. Arviointimenettelyn vaikuttavuutta vahvistetaan siten, että arviointimenettelyssä selvitetään aina mahdollisuudet hyvinvointialueiden yhdistymiseen. Jos arviointimenettely ei johda hyvinvointialueen yhdistymiseen, alueen edellytetään raportoivan palveluiden järjestämisvastuun toteutumisesta säännöllisesti jo kesken varainhoitovuoden. Arviointimenettelyyn liittyy johtavien viranhaltijoiden vastuu taloudesta ja hyvinvointialueen virkajohdon toiminnan tarkastelu.

Lisärahoitus

Hyvinvointialueilla on mahdollisuus ja oikeus saada valtiolta lisärahoitusta, jos yksittäisen alueen rahoitus ei riitä palveluiden tuottamiseen ja asukkaiden lakisääteiset perusoikeudet vaarantuvat. Lisärahoitusta voidaan myöntää hyvinvointialueen hakemuksesta tai valtiovarainministeriön, sosiaali- ja terveysministeriön tai sisäministeriön aloitteesta. Lisärahoitusta voi hakea milloin tahansa. Lisärahoituspäätös voi sisältää palvelujen vaikuttavuutta, laatua, määrää tai järjestämisen tehokkuutta koskevia ehtoja.

Lisärahoitus ei korota sitä saaneen hyvinvointialueen seuraavan vuoden rahoitusta. Lisärahoitus ei myöskään vaikuta suoraan koko maan rahoituksen tasoon seuraavana vuonna. Hyvinvointialueen toteutuneet kustannukset otetaan kuitenkin huomioon jälkikäteen tehtävässä kustannusten tarkistuksessa. Toistuva lisärahoituksen saaminen voi johtaa hyvinvointialueen arviointimenettelyyn (kaksi kertaa kolmen peräkkäisen tilikauden aikana).

Raportointivelvoite

Valtioneuvoston asetus hyvinvointialueen taloutta koskevien tietojen toimittamisesta 462/2022 (16.6.2022) säättää hyvinvointialueesta annetun lain (611/2021) 120 §:ssä tarkoitettujen tietojen toimittamisesta Valtiokonttorille. Hyvinvointialueen on salassapitosäännösten estämättä toimitettava tilinpäätös-, osavuosikatsaus- ja kustannustiedot sekä muualla laissa tai lain nojalla säännöllisesti toimitettavaksi edellytetyt taloustiedot Valtiokonttorille sellaisessa muodossa, että ne voidaan tallentaa Valtiokonttorin ylläpitämään taloustietovarantoon. Hyvinvointialue vastaa toimittamiensa tietojen oikeellisuudesta. Hyvinvointialueiden raportoimia tietoja käytetään yhteiskunnallisesti merkittävien päätösten taustalla eri viranomaisten toimesta. Ministeriöt käyttävät hyvinvointialueiden raportoimia taloustietoja kuntien ja hyvinvointialueiden lakisääteiseen ohjaukseen ja valvontaan. Lisäksi raportoituja taloustietoja hyödynnetään mm. tilastokeskuksen ja THL:n toimesta. Raportoidut tiedot ovat luonteeltaan julkisen hallinnon avointa dataa, mikä mahdollistaa aineistojen hyödyntämistä laajalti mm. hyvinvointialueiden luottamushenkilöiden, viranhaltijoiden ja kansalaisten keskuudessa. Hyvinvointialueen oma virallinen raportointi perustuu lakiin hyvinvointialueesta (611/2021) 117 § ja 119 § sekä lakia täydentävään Valtioneuvoston asetukseen VN/729/2021, joissa määritellään se, mitä hyvinvointialueen tulee raportoida omassa virallisessa valtuuston hyväksymässä tilinpäätöksessään sekä puolivuosi- ja neljännesvuosiraportoinneissa.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen hallintosäännön 80 §:n mukaan "Toiminnan ja talouden seuranta": Toiminnan ja talouden toteutumisesta raportoidaan aluehallitukselle, talous- ja investointilautakunnalle sekä turvallisuuslautakunnalle säännöllisesti talousarvion hyväksymisen tai muun erillisen annetun raportointiohjeistuksen yhteydessä päätetyllä tavalla.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta

Hyvinvointialuelain (611 / 2021) mukaan aluevaltuusto päättää sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista, jotka Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuusto on vahvistanut 20.06.2022.

Lain mukaan aluehallituksen tulee huolehtia hyvinvointialueen sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnan järjestämisestä. Aluehallitus vastaa sisäisen valvonnan, riskienhallinnan, omavalvontaohjelman, varautumisen, hyvän hallinnon ja lainmukaisuuden valvonnan järjestämisestä sekä niiden toimeenpanon ja tuloksellisuuden valvonnasta. Aluehallitus antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan, sisäisen tarkastuksen ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä sekä selvityksen konsernivalvonnasta ja merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä. Aluehallitus hyväksyy hyvän hallinnon, sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan ohjeen, jossa on kuvattu tarkemmin eri toimijoiden vastuut ja menettelyt. Ko. ohje on hyväksytty aluehallituksessa 9.5.2023. Lisäksi aluehallitus hyväksyy omavalvontaohjelmat sekä sisäisen tarkastuksen pitkän aikavälin vuosisuunnitelman.

Toimialuejohtajat ja professiojohtajat vastaavat hyvän johtamistavan toteutumisesta sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimeenpanosta ja tuloksellisuudesta vastuualueellaan. He ohjeistavat alaisiaan palvelualueita sekä raportoivat ohjeiden mukaisesti. Hyvinvointialueen kaikki esihenkilöt vastaavat oman vastualueen hyvän johtamistavan toteutumisesta, riskien tunnistamisesta, arvioinnista, sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan toimenpiteiden toteutuksesta ja toimivuudesta sekä raportoivat ohjeiden mukaisesti.

Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esihenkilöt pyrkivät varmistamaan, että hyvinvointialueen toiminta on taloudellista ja tuloksellista, päätösten perusteena oleva tieto on riittävää ja luotettavaa, lain säännöksiä, viranomaisohjeita ja toimielinten päätöksiä noudatetaan, sekä hyvinvointialueen omaisuus ja voimavarat turvataan.

Sisäinen valvonta ja riskienhallinta eivät ole toiminnasta erillisiä prosesseja tai toimenpidekokonaisuuksia, vaan osa kaikkia hyvinvointialueen toimintoja, prosesseja ja hankkeita. Menettelyt ja vastuut asetetaan toiminnan tason ja toimivallan mukaan.

Kaikille toiminnan tasoille on kuitenkin yhteistä, että periaatteita noudatetaan, prosessit kuvataan, päätökset perustellaan ja dokumentoidaan, johdetaan luotettavalla tiedolla ja riskit arvioiden. Valvontakulttuuria vahvistetaan, sitä seurataan ja kehitetään.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa. Riskienhallinnalla tarkoitetaan menettelytapoja, joiden avulla tunnistetaan ja kuvataan hyvinvointialueen toimintaan liittyviä riskejä, arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi ja raportoimiseksi.

Riskienhallinta on osa hyvinvointialueen päivittäistä johtamista, jolla tuetaan tavoitteiden saavuttamista ja toimintaan liittyvien mahdollisuuksien ja uhkien tunnistamista sekä vähennetään riskien aiheuttamia kustannuksia. Riskienhallinnalla varmistetaan myös talouden ja toiminnan laillisuutta ja tuloksellisuutta sekä hyvää hallintotapaa.

Strategisiksi riskeiksi määritellään laajuudeltaan ja vaikutuksiltaan sellaiset epätoivottavat tapahtumat, jotka voisivat toteutuessaan uhata merkittävästi hyvinvointialueen taloudellista ja toiminnallista kantokykyä, sekä vaarantaa strategiassa määriteltyjen tavoitteiden, tai kriittisten menestystekijöiden toteutumista.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle on laadittu strategia, joka kokoaa pitkän aikavälin tavoitteet huomioiden hyvinvointialueen taloudelliset ja toiminnalliset reunaehdot. Aluevaltuusto päättää hyvinvointialuestrategiassa toiminnan ja talouden pitkän aikavälin tavoitteista. Strategian tulee perustua arvioon hyvinvointialueen tilanteesta strategian laatimishetkellä sekä tulevista toimintaympäristön muutoksista ja niiden vaikutuksista hyvinvointialueen tehtävien toteuttamiseen. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialuestrategiaan on kirjattu, että strategia tarkistetaan toiminnan alkuvaiheessa vähintään kerran vuodessa. Ensimmäinen tarkistus tehdään kuitenkin vuonna 2024. Hyvinvointialuestrategian osana on laadittu talouden ja toiminnan suunnittelua ja johtamista varten sosiaali- ja terveydenhuollon palvelustrategia. Palvelustrategiassa hyvinvointialue päättää järjestämisvastuulleen kuuluvan sosiaali- ja terveydenhuollon pitkän aikavälin tavoitteet. Siinä otetaan huomioon myös sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnalliset tavoitteet. Pelastustoimen strategia-asiakirjoja ovat palvelutasopäätös ja pelastustoimen strategia. Riskianalyysi on palvelutasopäätöksen keskeinen perusteluosa.

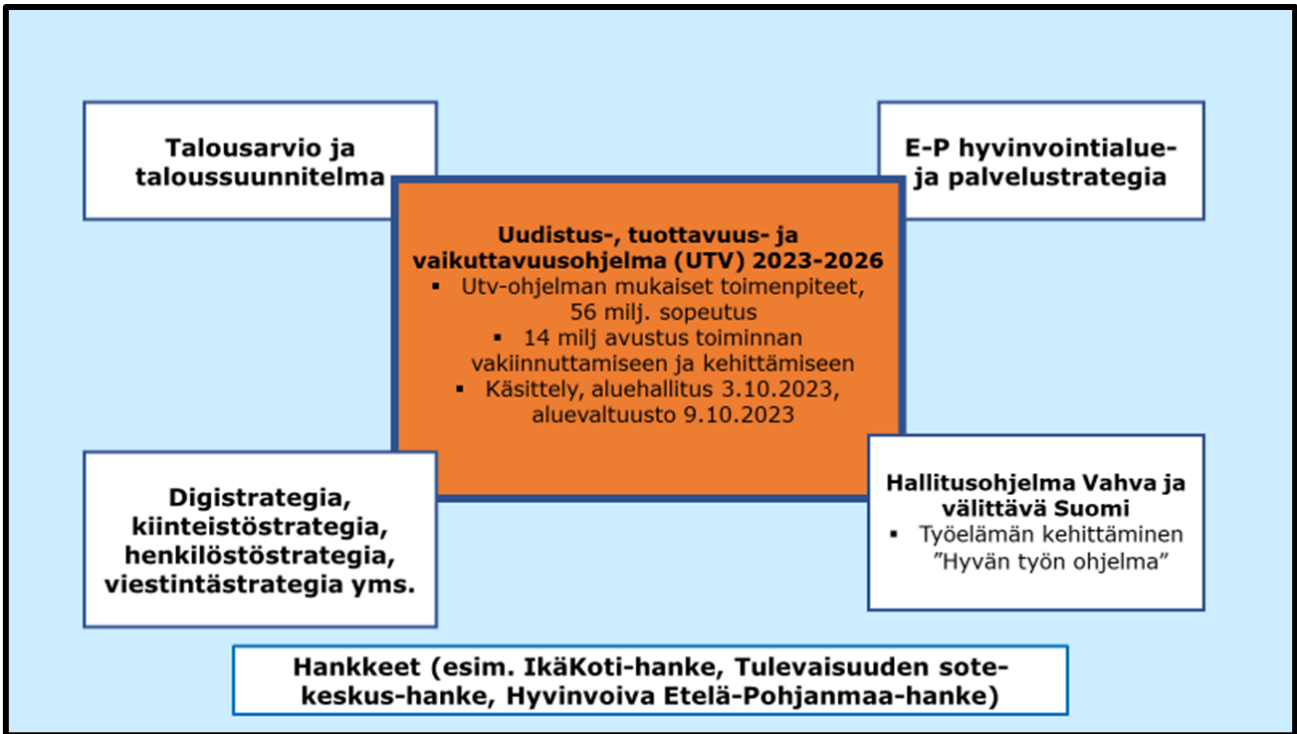
Hyvinvointialue- ja palvelustrategian liitteessä on arvioitu ja kuvattu strategian keskeiset lähtökohdat, ulkoiset haasteet ja sisäiset riskit. Merkittäviin rahoitukseen, kustannusten nousuun ja henkilöstön riittävyyteen liittyvien riskien lisäksi on tunnistettu muun muassa mahdollisuuksien käyttämättä jättämiseen liittyviä riskejä koskien hyvinvointialueudistusta (integraatio ja skaalaetu) ja digitalisaation hyödyntämättä jättäminen.

Hyvinvointialueiden ensimmäinen toimintavuosi on jo osoittanut, että toimintaympäristö voi muuttua nopeasti ja ennakoitujenkin riskien merkittävyys muuttuu. Riskienarviointia ja hallintakeinojen suunnittelua tulee edelleen kehittää niin, että se läpileikkaa organisaation kaikki tasot varmistaen

monipuolisen näkemyksen ja vastaavasti ymmärryksen riskeistä. Hyvinvointialueen toimintaan kohdistuu muutostarpeita, joiden suunnittelussa ja toteuttamisessa tulee hyödyntää vaikuttavuusarviointeja ja niiden yhteydessä tehtäviä riskianalyyseja. Organisaation kaikilla tasoilla tulee olla käsitys sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan käsitteistä, ja niihin liittyviä sovellusohjeita ja käytäntöjä tulee noudattaa.

Uudistus-, tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelma (UTV-ohjelma)

Aluevaltuusto hyväksyi Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle Uudistus-, tuottavuus- ja vaikuttavuusohjelman vuosille 2024–2026. UTV-ohjelmalla pyritään koko ohjelmakautena 56 miljoonan euron säästöihin. Vuoden 2024 UTV-ohjelman mukaisia säästötoimenpiteitä ei oteta huomioon 18.12.2023 aluevaltuuston käsittelyyn tulevassa talousarvioesityksessä.

Kuva 1: UTV-ohjelman rakenne

Toiminnan vakiinnuttaminen ja kehittäminen – avustus

UTV-ohjelman osio 2 hyödyntää Valtioneuvoston 23.3.2023 myöntämän avustuksen toiminnan kehittämiseen ja vakiinnuttamiseen. Avustuksen kokonaismäärä on 13 897 849 euroa ja avustus on käytettävissä 31.12.2025 mennessä. Arkikielessä voidaan ajatella, että nämä kokonaisuudet tähtäävät toimi- ja palvelualojen tunnistamiin laaja-alaisiin kehittämistoimiin, jotka edesauttavat samalla myös osion 1 edistämistä (osio 1 mukaisia toimenpiteitä ei ole sisällytetty talousarvioon).

Avustuksen käyttö

- Eduskunta on 1.3.2023 hyväksynyt hallituksen esityksen vuotta 2023 koskevaksi lisätalousarvioksi (HE 325/2022 vp). Lisätalousarvioon sisältyy 350 miljoonan euron määräraha hyvinvointialueille, HUS-yhtymälle ja Helsingin kaupungille myönnettäviin valtionavustuksiin.

- Avustukseen sovelletaan valtionavustuslakia (688/2001). Avustuksen myöntämisperusteita ja käyttöä täsmennettäisiin tällä asetuksella. Asetuksen ehdotetaan tulevan voimaan 27.3.2023 ja olevan voimassa 31.12.2025 saakka.
- Määrärahaa ei voi käyttää suoraan hyvinvointialueiden lakisääteisiin tehtäviin, mutta se antaa mahdollisuuden rahoittaa toiminnan käynnistämiseen liittyviä kustannuksia, jolloin yleiskatteista rahoitusta voidaan ohjata enemmän lakisääteisten tehtävien hoitamiseen
- Ei omavastuuta, Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen saaman avustuksen määrä on 13 897 849 euroa.
- Avustuksen saajat saavat käyttää avustusta muutos- ja tuottavuusohjelmansa tai sitä vastaavaan ohjelman käyttökohteisiin, joihin liittyvät kustannukset ovat kertaluonteisia tai tilapäisiä
- Ohjelmilla tarkoitettaisiin avustuksen saajan toiminnan muutokseen ja talouden tasapainottamiseen liittyviä ohjelmia, jotka perustuvat valtionavustuksen saajan strategian toimeenpanoon (esimerkiksi hyvinvointialuestrategia).
- Ohjelmien tulisi olla lähtökohtaisesti hallintosäännön mukaisesti hyväksytyjä esimerkiksi aluevaltuustossa tai -hallituksessa, mutta ohjelmiin sisältyvien toimenpiteiden kustannuksia voitaisiin sisällyttää avustuksella maksettaviksi taannehtivasti jo 8.3.2023 alkaen.
- Ohjelmaan sisältyvät toimenpiteet eivät saa olla ristiriidassa sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä annetun lain (612/2021) 22 §:n perusteella määriteltyjen sosiaali- ja terveydenhuollon valtakunnallisia tavoitteiden tai pelastustoimen järjestämisestä annetun lain (613/2021) 8 §:n perusteella määriteltyjen pelastustoimen valtakunnallisia tavoitteiden kanssa.

Vuoden 2024 talousarvio pitää sisällään 8,4 milj. euroa toiminnan vakiinnuttamis- ja kehittämiseen liittyvää avustusta.

Palveluketjujen ja -kokonaisuuksien sekä niitä koskevan tiedolla johtamisen kehittämiseen

- Avustuksen käyttö voisi siis liittyä palveluiden integraation kehittämiseen sekä ennaltaehkäisyä ja peruspalveluita vahvistavaan toiminnan muutokseen sekä näitä tukeviin tiedolla johtamisen kehittämishankkeisiin.

Digitaalisten ja etäpalvelujen sekä muiden palvelukanavaratkaisujen suunnitteluun ja toteutukseen

- Muilla palvelukanavaratkaisuilla tarkoitettaisiin myös kotiin vietävien palveluiden kehittämistä. Hyväksyttäviä kustannuksia voisivat olla myös käyttökohteen mukaisista toimenpiteistä aiheutuvat toteutuskustannukset, kuten sähköisten palveluiden ja tietojärjestelmien kehitys-, investointi- ja käyttöönottokustannukset.

Palveluverkkoa ja toimitiloja koskevaan selvitykseen ja niiden muutoksista aiheutuviin kustannuksiin

- Hyväksyttäviä kustannuksia voisivat olla esimerkiksi ylimääräiset kustannukset, jotka aiheutuvat palveluverkkoa koskevista muutoksista, kuten irtisanomisajan ylimääräiset vuokratkustannukset tai toimipaikkaverkoston rationalisoinnin edellyttämät menot.

Tukipalveluihin liittyvien organisointien suunnitteluun ja toteutukseen

- Hyväksyttäviä kustannuksia olisivat myös käyttötarkoituksen edellyttämä osakkeiden ja osuuksien hankinta. Tällä halutaan varmistaa esimerkiksi välttämättömät inhouseyhtiöjärjestelyt.

Tieto- ja viestintätekniisten ratkaisujen kehittämiseen ja toteutukseen

- Avustusta voisi käyttää myös asiakas- ja potilastietojärjestelmien yhtenäistämisen tai hankintojen kustannuksiin. Tämän käyttökohteen osalta valtionavustuksen saajan olisi erityisen huolellisesti suunniteltava hankekokonaisuudet niin, että lähtökohtaisesti samaan käyttötarkoitukseen ei ole jo käytetty rahoitusta uudistuksen valmisteluvaihteeseen myönnettyistä valtionavustuksista.

Henkilöstön riittävyyteen, saatavuuteen, työnjakoon ja osaamiseen liittyvään kehittämiseen

- Käyttökohteita voisivat olla myös kehittämis- ja koulutushankkeet, joita toteutetaan yhdessä oppilaitosten tai järjestöjen kanssa. Työnjaolla viitattaisiin eri henkilöstöryhmien työnjaon ja yhteistyön kysymyksiin

Johtamisen, esimiestyön sekä työhyvinvoinnin edistämiseen

- Esimerkiksi avustusta voisi käyttää toimenpiteisiin, joilla pyritään vaikuttamaan työhyvinvoinnin ja työturvallisuuden edistämiseen, henkilöstön sairauspoissaolojen vähentämiseen liittyviin toimenpiteisiin, fyysistä toimintakykyä parantaviin toimiin ja

työyhteisöjen kehittämiseen. Lakisääteisiin työnantajavelvoitteisiin tai palkkojen harmonisointiin avustusta ei voisi käyttää.

Asukkaiden, palveluiden käyttäjien ja henkilöstön osallisuuden sekä osallistumis- ja vaikutusmahdollisuuksien edistämiseen

- Avustusta voisi käyttää esimerkiksi hyvinvointialueen yksin tai kuntien kanssa yhteistyössä toteuttamien asukastilaisuuksien, asukaspaneelien ja -raatien tai asukkaiden kehittäjäryhmätoiminnan kustannuksiin, ja asukkaiden ja henkilöstön sähköisten osallistumis- ja vaikuttamismahdollisuuksien edistämiseen. Muita käyttökohteita voisivat olla esimerkiksi nuorille tai muulle rajatulle kohderyhmälle suunnatut vaikuttamistapahtumat. Avustusta ei voisi käyttää hyvinvointialueiden lakisääteisten vaikuttamistoimielinten tai aluevaltuustojen poliittisten ryhmien toimintaan.

Toiminnan muun kuin 1–9 kohdassa tarkoitetun, niitä vastaavan vakiinnuttamisen edellyttämiin lisäkustannuksiin.

- Huomioitavaa lisäksi on, että toiminnan vakiinnuttamisen kohteet tulevat vaihtelemaan merkittävästi eri hyvinvointialueilla. Myös tästä syystä on perusteltua, että asetukseen sisältyisi ennalta arvaamattomien tilanteiden ja muutoskohteiden mahdollistava säännös. Kohtaa 10 tulisi kuitenkin tulkita suppeasti niin, että se koskee yksinomaan ja yksiselitteisesti niitä muutoskohteita, joiden voidaan perustellusti nähdä johtuvan uudistusta koskevan lainsäädännön toimeenpanosta ja jotka ovat kertaluonteisia ja tilapäisiä.

Kehittäminen ja hankkeet

Hyvinvointialueen kehittämistyö on käynnistynyt valtionavustushankkeiden avulla, joiden pohjalta kehittämistyötä tullaan jatkamaan myös vuonna 2024. Kehittämisen keskiössä ovat digitalisaatio ja eri toimialojen ja palveluiden integraation mahdollisuudet. Nämä vaativat palveluketjujen yhdenmukaistamista ja osin uudistamistakin sekä uusia palvelumuotoja. Keskeisiä tavoitteita vuodelle 2024 ovat myös YTA-yhteistyön kehittäminen sekä osallisuus- ja yhdyspintatyön vahvistaminen.

Hyvinvoiva Etelä-Pohjanmaa -hankkeen (RRP) tavoitteena on purkaa koronapandemian aiheuttamaa hoito-, palvelu- ja kuntoutusvelkaa. Tavoitteena on nopeuttaa hoitoon pääsyä ottamalla käyttöön uusia toimintatapoja ja digitaalisia ratkaisuja sekä edistää ennaltaehkäiseviin palveluihin ohjautumista. Kohderyhmänä ovat haavoittuvassa asemassa olevat lapset ja lapsiperheet, nuoret ja nuoret aikuiset (erityisesti koulutus- ja työllisyyspalveluiden sekä mielenterveys- ja päihdepalveluiden käyttäjät), pitkäaikaissairaat, ikäihmiset ja vammaiset. Digitaalisten palveluiden ja uusien toimintatapojen kehittämistyötä on tehty hankkeessa v. 2022 lähtien ja hanke jatkuu v.2025 loppuun.

HANKKEET	TA2023	TA2024	Ero%
TOIMINTATUOTOT			
MYYNITUOTOT	0	0	
TUET JA AVUSTUKSET	9 421 300	15 300 400	62,4
MUUT TOIMINTATUOTOT	0	0	
TOIMINTATUOTOT	9 421 300	15 300 400	62,4
TOIMINTAKULUT			
HENKILÖSTÖKULUT	-4 833 600	-7 796 000	61,3
PALVELUJEN OSTOT	-13 100 200	-12 697 700	-3,1
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-18 900	-14 900	-21,2
MUUT TOIMINTAKULUT	-1 071 200	-1 487 100	38,8
TOIMINTAKULUT	-19 023 900	-21 995 700	15,6
TOIMINTAKATE	-9 602 600	-6 695 300	-30,3
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ ALIJÄÄMÄ	-9 602 600	-6 695 300	-30,3

Asiakasnäkökulma

Palvellen parasta – vierelläsi kun tarvitset

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen ydintehtävänä on järjestää sosiaali- ja terveydenhuollon sekä pelastustoimen palvelut alueensa väestölle yhdenvertaisuuden periaatteen mukaisesti. Hyvinvointialueen toiminnan kehittyminen, etäpalvelujen laajentuminen sekä kotiin vietävien palvelujen lisääntyminen mahdollistavat palvelujen saatavuutta ja saavutettavuutta koko Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella.

Hyvinvointialueen hoito- ja palvelupolkuja kehitetään jatkuvasti. Yhteiset toimintamallit lisäävät hoidon ja palvelun saamisen joustavuutta sekä oikea-aikaisuutta. Hoidon, hoivan ja palvelujen korkea laatu ja vaikuttavuus ovat keskeisiä toimintamme tavoitteita. Palvelut järjestää aina yhtenäisin lainsäädännön kriteerein, kustannusvaikuttavasti sekä laadukkaasti. Henkilöstön hyvinvointi, osaaminen ja sitoutuminen tuottavat parasta asiakaslähtöisyyttä. Hyvinvointialue suurena työnantajana tukee henkilöstöään tärkeässä työssään.

Asiakkaan osallisuus on meille erityisen tärkeää kehittäessämme asiakaslähtöisiä palvelujamme. Haluamme varmistaa monin tavoin, että asiakkaat voivat osallistua kehittämistyöhön erilaisilla foorumeilla, esimerkiksi eri-ikäisten asiakasraadeissa. Välittömän palautteen antaminen on mahdollista jokaisessa toimipisteessä sekä hyvinvointialueen verkkosivuilla. Asiakkaan hyväksi koituu myös hyvinvointialueen ja kuntien välinen kumppanuus, jonka tavoitteena on panostaa yhteistyössä väestön hyvinvointiin ja terveyden edistämiseen.

Laatu, asiakas- ja potilasturvallisuus

Asiakas- ja potilasturvallisuus on keskeinen osa toimivan sosiaali- ja terveydenhuollon järjestelmän laatua ja kustannustehokkuutta. Asiakas- ja potilasturvallisuus tarkoittaa sosiaali- ja terveydenhuollossa toimivien henkilöiden ja organisaatioiden periaatteita ja toimintoja, joilla varmistetaan hoidon ja palvelujen turvallisuus sekä suojataan asiakkaita ja potilaita vahingoittumasta.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen asiakas- ja potilasturvallisuustyötä ohjaa Sosiaali- ja terveysministeriön Asiakas- ja potilasturvallisuusstrategia ja toimeenpanosuunnitelma vuosille 2022–2026. Strategialla ja toimenpidesuunnitelmalla edistetään osallisuuden, turvallisuutta vahvistavien toimien ja turvallisuuskulttuurin johtamisen toteutumista. Hyvinvointialueella toteutettavalla laatu- sekä asiakas- ja potilasturvallisuustyöllä edistetään hyvinvointialue- ja palvelustrategian tavoitteiden saavuttamista.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella jatketaan sosiaali- ja terveydenhuollon laadun kehittämistä määrittelemällä menettelytavat ja rakenteet asiakas- ja potilasturvallisuustyöhön, laadunhallintaan ja valvontaan. Hyvinvointialueen omavalvontaohjelma, valvontasuunnitelma sekä asiakas- ja potilasturvallisuussuunnitelmat toimivat ohjaavina dokumentteina palveluntuottajille ja -järjestäjille.

Hyvinvointialueen omavalvonnalla määritetään ja toimeenpannaan se, miten hyvinvointialue vastaa laissa säädettyjen palveluiden saatavuudesta, jatkuvuudesta, turvallisuudesta ja laadusta sekä asiakkaiden yhdenvertaisuudesta. Hyvinvointialueen omavalvonnan (asiakas- ja potilasturvallisuustyön) valvonnalla kontrolloidaan, millaisella ja miten toimivalla järjestelmällä hyvinvointialue nämä veloitteensa ja päätöksensä toimeenpanee.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen organisaatio

Henkilöstöorganisaatio

Hyvinvointialueen päivitetty organisaatiomalli ja johtamisjärjestelmä hyväksyttiin aluevaltuustossa 29.8.2022, jota osittain vielä päivitettiin 21.11.2022. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen toiminta jakautuu toimialueisiin, palvelualueisiin, palveluyksiköihin ja vastuuyksiköihin.

Hyvinvointialuejohtaja vastaa toimialueiden toiminnasta sekä johtaa ja kehittää toimintaa aluehallituksen alaisuudessa.

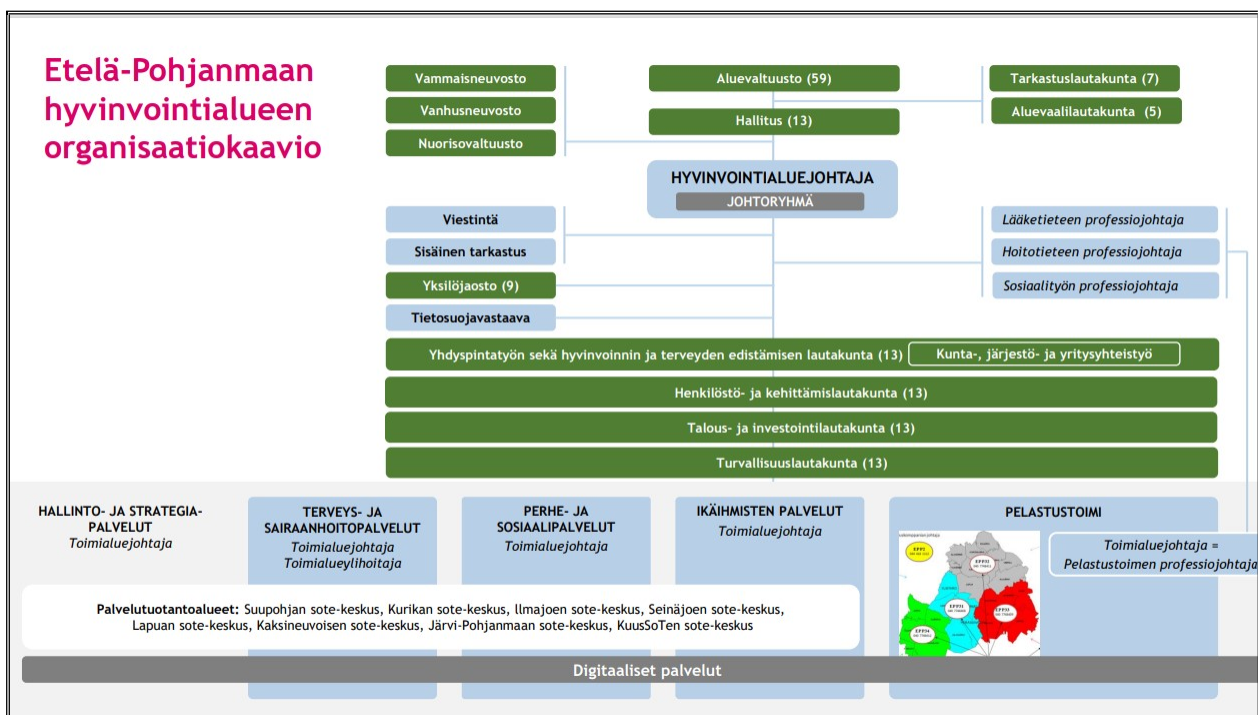
Professiojohtajat toimivat professioiden edustajina, vastaavat professioiden kehittämisestä kokonaisuutena hyvinvointialueella ja vastaavat osaltaan palveluiden ja palvelukokonaisuuksien yhteensovittamisesta ja integraatiosta.

Toimialuejohtaja vastaa toimialueensa toiminnasta ja taloudesta sekä johtaa ja kehittää toimintaa hyvinvointialuestrategian mukaisesti aluehallituksen ja hyvinvointialuejohtajan alaisuudessa.

Palvelualuejohtaja vastaa palvelualueen toiminnasta ja taloudesta sekä johtaa ja kehittää toimintaa hyvinvointialuestrategian mukaisesti toimialuejohtajan alaisuudessa.

Palveluyksikköjohtaja vastaa palveluyksikön toiminnasta ja taloudesta sekä johtaa ja kehittää toimintaa hyvinvointialuestrategian mukaisesti palvelualuejohtajan alaisuudessa.

Vastuuyksikköjohtaja vastaa vastuuyksikön toiminnasta ja taloudesta sekä johtaa ja kehittää toimintaa hyvinvointialuestrategian mukaisesti palveluyksikköjohtajan alaisuudessa.

Kuva 2: Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen organisaatiokaavio

Organisaatorakenteessa tapahtuneet muutokset

Talousarvion laatimisen yhteydessä on tehty joitain muutoksia organisaatio- ja kustannuspaikkarakenteessa. Näiden muutosten tavoitteena on selkeyttää talouden seuranta ja palveluiden hallittavuutta.

Perhe- ja sosiaalipalveluiden toimialueelta Vammaisten palveluista terapia- ja asiantuntijapalvelut (2523 Erityishuollon osaamiskeskus) siirtyvät vuodelle 2024 osaksi terveydenhuollon palveluita sijoittuen terveyden ja sairaanhoidon toimialueella Kuntoutuksen palvelualueen Kuntoutuskeskukseen. Siirtyvä henkilöstö koostuu asiantuntijoista, pääosin lääkäri- ja terapiahenkilöstöstä. Toiminnot pysyvät nykyisissä sijainneissa ja siirtyvät pääosin nykyisen kaltaisina.

Perhe- ja sosiaalipalveluissa on perheiden-, vammaisten sekä työikäisten palveluissa yhdistetty osa kustannuspaikoista pohjoisen, keskisen ja eteläisen alueen kustannuspaikkoihin. Perheiden palveluiden osalta on myös osittain organisaatorakennetta muutettu.

Ikäihmisten palveluissa on vuonna 2023 ollut kotihoidossa vain 3 kustannuspaikkaa; eteläinen, keskinen ja pohjoinen. Kotihoito on kustannuksiltaan iso kokonaisuus ja seurattavuuden parantamisen takia kotihoidolle on luotu kunnittaiset kustannuspaikat (26 kpl). Ikäihmisten kuvapuhelinpalvelun nimi muutetaan ikäihmisten etä- ja tukipalveluiksi ja siirretään se ikäihmisten asiakas- ja palveluohjauksen palvelualueelta ikäihmisten alueellisen kotihoidon palvelualueen alle. Yksikkö tekee pääasiassa etäkotihoitoa. Myllypuistikoti siirretään ikäihmisten toimintakyvyn tuen palveluista ympärivuorokautisen palveluasumisen palvelualueen alle, koska yksikön asukkaat ovat pääosin vakinaisia eivätkä lyhytaikaisia. Ikäihmisten palveluihin jätetään kullekin palvelualueelle yksi yhteiskustannuspaikka, muut yhteiskustannuspaikat passivoidaan. Muita poistuvia kustannuspaikkoja ovat Sanssinkoti (toiminta lakannut jo lokakuussa 2023 ja yhdistynyt kuntouttava lyhytaikaisyksikkö Suupohjaan) sekä hoivaosasto Isokyrö, jonka toiminta yhdistyy Isonkyrön palvelukotiin. Lisäksi passivoidaan ikäihmisten asiakasohjauksen ostopalvelukustannuspaikka tarpeettomana.

Hallinto- ja strategiapalveluissa Työsuojelu on siirretty Hallintopalveluista Henkilöstöpalveluihin. Oikeudellisten palveluiden alle on lisätty oma kustannuspaikkansa Sovittelutoiminnalle.

Katsaus henkilöstöstä

Hyvinvointialueella on noin 10 500 työntekijää, joista vakituisia on 8500. Esihenkilöitä on 737. Yleisin ammattinimike hyvinvointialueella on lähihoitaja ja yleisin työaikamuoto on jaksotyö (49 %).

Hyvinvointialueen palveluksessa työskentelee sosiaali- ja terveydenhuoltoalan, palo- ja pelastustoimen ammattilaisia sekä muiden alojen kuten ICT-, viestintä- ja HR – alan asiantuntijoita. Henkilöstön vaihtuvuus on kuukausitasolla noin 50 henkilöä. Työterveyshuollon palvelut hyvinvointialueelle tuottaa Seinäjoen Työterveys ja TT Botnia Oy.

Nimike	Työntekijöiden määrä
Lähihoitaja	1839
Sairaanhoidtaja	1646
Osastonsihteeri	206
Vanhempi sammutusmies	202
Sairaalahuoltaja	195
Terveydenhoitaja	192
Sammutusmies	183
Yksikönjohtaja	179
Nuorempi sammutusmies	152
Sosiaaliohjaaja	132

Taulukko 1. Yleisimmät nimikkeet 1.1.2023

Voimassa olevat Kuntatyönantajien (KT:n) ja kunta-alan pääsopijajärjestöjen sopimat kunta-alan virka- ja työehtosopimukset ovat voimassa 30.4.2025 asti. Hyvinvointialueella sovelletaan hyvinvointialueiden yleistä virka- ja työehtosopimusta (HYVTES), Kunnallista Lääkärien virkaehtosopimusta (LS) sekä Sosiaali- ja terveydenhuollon työ- ja virkaehtosopimusta (SOTE-sopimus).

Hyvinvointialueen henkilöstöstrategia

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen henkilöstöstrategian päämääränä on, että Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on ammattitaitoinen, riittävä, oikein kohdennettu ja hyvinvoiva henkilöstö. Henkilöstöstrategian painopistealueina ovat työvoimatarpeen hallinta, johtaminen ja esihenkilötyö. Lisäksi panostetaan työprosessien ja – käytäntöjen kehittämiseen, osaamisen ja osallistamiskäytäntöjen vahvistamiseen. Hyvinvointialue tarjoaa työntekijöilleen monipuoliset

urakehitysmahdollisuudet ja mahdollisuuksia jatkuvaan osaamisen ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Tuloksellinen osaamisen kehittäminen näkyy organisaation ja yhteisöjen laadukkaina palveluina, tuottavuuden kasvuna, innovaatioina ja mielekkäänä työkokemuksena, työhyvinvointina ja työssä menestymisenä. Työnantajabrändiä kehitetään toimintaympäristössä tapahtuvien muutosten ja henkilöstöltä kerätyn tiedon pohjalta. Suurimmat haasteet tulevana vuosina ovatkin henkilöstön saatavuus, riittävyys ja pysyvyys.

Henkilöstövoimavarojen johtaminen

Henkilöstön saatavuus, riittävyys ja pysyvyys ovat hyvinvointialueen yksi suurimmista haasteista tulevana vuosina. Haaste on kansallinen, eikä tilanne helpotu lähivuosina. Hyvinvointialueen rekrytointitarve kasvaa nykyisen henkilöstön eläköitymisen ja palveluntarpeen kasvun myötä, kun sekä kokonaisväestö että ikääntyneiden määrä kasvaa Etelä-Pohjanmaalla. Tätä määrää lisäisivät vielä mahdolliset henkilöstömäärään vaikuttavat uudet lakimuutokset kuten henkilöstömitoitus ja hoitotakuut. Olemassa olevien henkilöstövoimavarojen johtaminen korostuu tilanteessa, jossa hyvinvointialueella joudutaan tekemään ratkaisuja, miten sovitetaan yhteen taloushaasteet, kasvava palvelutarve ja henkilöstön rajallinen saatavuus sekä asiakkaan oikeus yhdenvertaiseen ja laadukkaaseen palveluun koko hyvinvointialueella.

Suunniteltuja toimenpiteitä henkilöstövoimavarojen riittävyyden varmistamiseksi ovat mm. tekoälyavusteisen työvuorosuunnittelun ja työvoimanhallinnan kehittäminen, vakinaisen varahenkilöstön käytön periaatteiden uudistaminen ja laajentaminen, vuokratyövoiman hallittu käyttö sekä kansainvälisen rekrytoinnin hyödyntäminen. Erytisen tärkeää on tietoon perustuvan toimintakulttuurin ja päätöksenteon tukeminen. Luotettavan, analysoidun tiedon käyttö päivittäisessä johtamisessa varmistaa laadukkaan henkilöstövoimavarojen johtamisen. Digitalisaatiota hyödynnetään myös henkilöstövoimavarojen johtamisessa.

Strateginen henkilöstösuunnittelu, -budjetointi ja henkilöstökustannusten seuranta

Hyvinvointialueen henkilöstövoimavarojen johtaminen perustuu strategiseen henkilöstösuunnitteluun. Hyvinvointialueen henkilöstösuunnittelulla varmistetaan, että hyvinvointialueella on sen strategisten tavoitteiden ja toiminnallisten tarpeiden saavuttamiseksi määrältään, valmiuksiltaan ja osaamiseltaan sen toiminnallisia tarpeita vastaava ja oikeissa tehtävissä toimiva henkilöstö eri aikoina.

Henkilöstövoimavarojen johtaminen korostuu tilanteessa, jossa hyvinvointialueella joudutaan tekemään ratkaisuja talouden luomien reunaehtojen mukaisesti. On sovitettava strategian ja toiminnan mukainen työvoimatarve palvelutuotannossa, osaavan henkilöstön rajallinen saatavuus sekä asiakkaan oikeus yhdenvertaiseen ja laadukkaaseen palveluun koko hyvinvointialueella. Palvelutuotannon johto arvioi säännöllisesti, ajantasaiseen tietoon perustuen

henkilöstövoimavarojen tarvetta ja kohdentumisesta. Henkilöstövoimavaroja allokoidaan ja suunnitellaan toiminnan muuttuvien tarpeiden mukaisesti myös suunnitelmavuoden aikana. Toiminnan tueksi tuotetaan kuukausittain erilaisia henkilöstöjohtamisen tunnuslukuja, johtamistyön tueksi.

Hyvinvointialueella seurataan henkilömäärän henkilötyövuosia, henkilöstökustannuksia sekä muita strategisten tavoitteiden mukaisesti määritettyjä henkilöstötunnuslukuja. Kunta- ja hyvinvointityönantajan suositukset sekä valtakunnallisesti säädetyt vähimmäistietosisällöt määrittävät osaltaan hyvinvointialueen johtamisessa käytettävät minimietietosisällöt. Henkilöstövoimavarojen kohdentaminen ja johtaminen edellyttävät henkilöstötietojen lisäksi ajantasaista tietoa palvelutarpeesta, asiakasvirroista sekä palveluja ohjaavista säädöksistä.

Henkilöstöbudjetti vuodelle 2024 on 508,58 milj. euroa, josta palkkojen ja palkkioiden osuus on 407,25 milj. euroa ja henkilöstön sivukulujen osuus on 101,32 milj. euroa. Hyvinvointialueen vuoden 2024 henkilöstöbudjetti sisältää useita epävarmuustekijöitä kuten palkkojen yhteensovittamisesta ja palkkausjärjestelmän uudistamisesta aiheutuvat kustannukset.

Toimielinorganisaatio

Aluevaltuusto

Aluevaltuusto on hyvinvointialueen ylin päättävä elin, jonka tehtävistä säädetään hyvinvointialuelaisissa. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen aluevaltuustossa on 59 aluevaltuutettua. Aluevaltuusto nimeää aluehallituksen ja muut toimielimet hyvinvointialueelle. Aluevaltuusto päättää muun muassa hyvinvointialuestrategiasta, hyvinvointialueen hallintosäännöstä sekä hyvinvointialueen talousarviosta. Toimivaltaa on siirretty hallintosäännön määräyksillä muille toimielimille tai viranhaltijoille. Aluevaltuuston toimikausi on lain mukaan neljän vuoden mittainen, mutta seuraavat aluevaalit järjestetään jo vuonna 2025.

Aluehallitus

Aluehallitus johtaa hyvinvointialueen toimintaa, hallintoa ja taloutta. Aluehallituksessa on 13 aluevaltuuston valitsemaa jäsentä, joista aluevaltuusto valitsee aluehallituksen puheenjohtajan ja kaksi varapuheenjohtajaa. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen. Aluehallituksessa on yksilöasioiden jaosto, jossa on yhdeksän aluevaltuuston valitsemaa jäsentä, joista aluevaltuusto valitsee jaoston puheenjohtajan ja varapuheenjohtajan sekä määrää esittelijän. Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Aluehallitus voi järjestäytyä myös muihin jaostoihin. Muut jaostot ovat valmistelevia toimielimiä, ellei aluevaltuusto toisin päättä. Aluehallitus päättää muiden jaostojen jäsenmäärästä, nimeää jäsenet henkilökohtaisine varajäsenineen sekä valitsee jaoston puheenjohtajan sekä määrää esittelijän. Jaoston jäseniksi, ei kuitenkaan puheenjohtajaksi, voidaan valita muitakin kuin aluehallituksen jäseniä ja varajäseniä.

Lautakunnat

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueella on neljä lautakuntaa; yhdyspintatyön sekä hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen lautakunta (13 jäsentä), henkilöstö- ja kehittämislautakunta (13 jäsentä), talous- ja investointilautakunta (13 jäsentä), turvallisuuslautakunta (13 jäsentä). Jokaisella jäsenellä on henkilökohtainen varajäsen.

Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnassa on seitsemän jäsentä. Lautakunta huolehtii lain mukaisesti hallinnon ja talouden tarkastuksen järjestämisestä, arvioi hyvinvointialueen toiminnan ja talouden tavoitteita, tuloksellisuutta ja tarkoituksenmukaisuutta ja valvoo sidonnaisuuksien ilmoitusvelvollisuuden noudattamista. Tarkastuslautakunta tekee aluevaltuustolle esityksen siitä, voidaanko tilinpäätös hyväksyä ja myöntää tilivelvollisille vastuuvapaus.

Aluevaalilautakunta

Aluevaalilautakunnassa on viisi jäsentä ja jokaisella henkilökohtainen varajäsen. Aluevaltuuston nimeämän aluevaalilautakunnan tehtävänä on muun muassa aluevaalien ehdokasasettelun vahvistaminen ja aluevaalien vaalituloksen vahvistaminen.

Vaikuttamistoimielimet

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen vaikuttamistoimielimiä ovat vammais- ja vanhusneuvosto sekä nuorisovaltuusto. Vaikuttamistoimielimet nimeää aluehallitus aluevaltuuston toimikauden ajaksi. Aluehallitus myös hyväksyy vaikuttamistoimielimille toimintasäännön.

HYVINVOINTIALUEHALLINTO	TA2023	TA2024	Ero%
TOIMINTATUOTOT			
MYYNITUOTOT	0	2 600 000	
MAKSUTUOTOT	0	0	
MUUT TOIMINTATUOTOT	0	0	
TOIMINTATUOTOT	0	2 600 000	
TOIMINTAKULUT			
HENKILÖSTÖKULUT	-2 984 400	-4 012 600	34,5
PALVELUJEN OSTOT	-3 921 700	-4 081 600	4,1
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-690 200	-349 400	-49,4
AVUSTUKSET	-355 000	-461 200	29,9
MUUT TOIMINTAKULUT	-74 300	-121 600	63,7
TOIMINTAKULUT	-8 025 600	-9 026 400	12,5
TOIMINTAKATE	-8 025 600	-6 426 400	-19,9
VALTION RAHOITUS	855 097 000	909 525 700	6,4
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-4 500	585 000	-13100
VUOSIKATE	847 066 900	903 684 300	6,7
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	847 066 900	903 684 300	6,7

Taulukko 2. Hyvinvointialuehallinto (sis. toimielimet, hyvinvointialueen yhteiskustannukset)

KÄYTTÖTALOUSOSA

Hyvinvointialueen talousarvion lähtökohdat

Hyvinvointialueiden talous on osa julkisen talouden suunnitelmaa ja valtion talousohjausta. Hyvinvointialueiden rahoituksen riittävyyttä suhteessa niille määrättyihin tehtäviin arvioidaan julkisen talouden suunnitelmassa, jossa käsitellään hyvinvointialueiden tehtäviä ja velvoitteita, taloutta sekä valtion hyvinvointialuetalouteen liittyviä taloudellisia vastuita. Julkisen talouden suunnitelma ohjaa ministeriöitä niiden valmistellessa hyvinvointialuetta koskevaa lainsäädäntöä ja ohjausta.

Aluehallitus päätti 13.11.2023 § 455 että, 1. vuoden 2024 talousarviotavoitteeksi asetetaan enimmillään 15 miljoonan euron alijäämä. Aluevaltuusto käsittelee 18.12.2023 vuoden 2024 talousarvion.

Muutosneuvottelut aloitetaan joulukuussa. Muutosneuvottelun päättymisen jälkeen vuoden 2024 talousarviota muutetaan ja otetaan huomioon muutosneuvotteluissa saavutetut henkilöstösäästöt sekä UTV-ohjelman mukaiset toimenpiteet vuodelle 2024 (15 miljoonaa euroa). Talous- ja investointilautakunta, aluehallitus sekä aluevaltuusto käsittelevät vuoden 2024 talousarviota uudestaan alkukevällä 2024. Muutetussa talousarviossa keväällä 2024 noudatetaan aluehallituksen päätöstä 15 miljoonan euron enimmäisalijäämästä.

Talouden tilannekuvan muutos

Taloussuunnitelmakauden toimintaympäristö ja taloustilanne ovat hyvin haastavia. Hyvinvointialuestrategia tulee ottaa huomioon talousarvion ja -suunnitelman laatimisessa. Talousarviossa määritellään hyvinvointialueen taloussuunnittelukauden tavoitteet ja esitetään ne voimavarat, jotka ovat käytettävissä tavoitteiden saavuttamiseksi sekä ne investoinnit, joilla tuetaan tavoitteiden saavuttamista sekä ohjataan palveluiden toimintakapasiteetin määrää, laatua ja sijaintia. Talouden tilannekuva on muuttunut vielä syksyn 2023 aikana oleellisesti. Valtiovarainministeriön 10.10.2023 julkaisemat rahoituslaskelmat osoittivat Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle yli 10 miljoonan euron rahoituksen vähennystä vuodelle 2024. Asukaskohtainen rahoitus vuodelle 2024 on 4768 euroa/asukas.

	HVA-hallinto	Terveys- ja sairaanhoito-palvelut	Perhe- ja sosiaali-palvelut	Ikäihmisten palvelut	Pelastustoimi	Hallinto- ja strategia-palvelut	Hankkeet	Yhteensä
TOIMINTATUOTOT								
MYYNTITUOTOT	2 600 000	51 782 300	6 673 700	6 168 300	229 500	1 807 500	0	69 261 300
MAKSUTUOTOT	0	23 269 400	5 684 400	32 861 700	305 000	135 000	0	62 255 500
TUET JA AVUSTUKSET	0	62 600	603 100	14 000	0	3 335 100	15 300 400	19 315 200
MUUT TOIMINTATUOTOT	0	496 700	2 256 200	5 695 800	110 000	1 372 500	0	9 931 200
TOIMINTATUOTOT	2 600 000	75 611 000	15 217 400	44 739 800	644 500	6 650 100	15 300 400	160 763 200
TOIMINTAKULUT								
HENKILÖSTÖKULUT	-4 012 600	-230 002 000	-74 313 900	-105 431 400	-12 025 700	-74 997 600	-7 796 000	-508 579 200
PALVELUJEN OSTOT	-4 081 600	-133 848 700	-100 595 600	-100 571 600	-2 064 700	-36 762 400	-12 697 700	-390 622 300
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-349 400	-62 505 600	-2 148 400	-3 083 400	-1 200 500	-15 094 200	-14 900	-84 396 400
AVUSTUKSET	-461 200	0	-18 231 000	-10 211 500	0	0	0	-28 903 700
MUUT TOIMINTAKULUT	-121 600	-4 150 700	-449 400	-1 601 900	-43 000	-63 066 900	-1 487 100	-70 920 600
TOIMINTAKULUT	-9 026 400	-430 507 000	-195 738 300	-220 899 800	-15 333 900	-189 921 100	-21 995 700	-1 083 422 200
TOIMINTAKATE (sitova)	-6 426 400	-354 896 000	-180 520 900	-176 160 000	-14 689 400	-183 271 000	-6 695 300	-922 659 000
VALTION RAHOITUS	909 525 700	0	0	0	0	0	0	909 525 700
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	585 000	0	-300	0	0	0	0	584 700
UUOSIKATE	903 684 300	-354 896 000	-180 521 200	-176 160 000	-14 689 400	-183 271 000	-6 695 300	-12 548 600
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	0	-5 766 300	-42 600	-369 600	-908 100	-15 970 400	0	-23 057 000
TILIKAUDEN TULOS	903 684 300	-360 662 300	-180 563 800	-176 529 600	-15 597 500	-199 241 400	-6 695 300	-35 605 600
TILIKAUDEN YLJÄÄMÄ/ALJÄÄMÄ	903 684 300	-360 662 300	-180 563 800	-176 529 600	-15 597 500	-199 241 400	-6 695 300	-35 605 600

	Hyvinvoin-tialue-hallinto	Terveys- ja sairaanhoi-topalvelut	Perhe- ja sosiaali-palvelut	Ikäihmis-ten palvelut	Pelastus-toimi	Hallinto- ja strategia palvelut	Hankkeet	Yhteensä
Henkilötyövuodet, vakituiset	16,5	2592,6	1085,6	1624,5	108,3	1300,6	32,5	6760,6
Henkilötyövuodet, vakituiset sivutoimiset	1	0	0	0	800,8	0	0	801,8
Henkilötyövuodet, määräaikaiset	0,9	680	293,3	465,4	25	338,4	46,1	1849,1
Henkilötyövuodet, määräaikaiset sivutoimiset	0	0,2	0	0	0	0	0,9	1,1
Henkilötyövuodet, määräaikaiset sivutoimiset (toimeksiantosuhteiset)	0	122	2,5	1,8	0,9	28,3	3,5	159
Henkilötyövuodet yhteensä	18,4	3394,8	1381,4	2091,7	935	1667,3	83	9571,6

Kuva 3. Toimialuekohtaiset talouden tavoitteet ja henkilötyövuosiarviot

Vuoden 2024 hyvinvointialueiden rahoitus

Valtiovarainministeriön 10.10.2023 julkaisemat rahoituslaskelmat osoittavat Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle 909 525 723 euron rahoitusta. Koko maan tasolla rahoituksen kokonaismäärä on 24 083 454 389 euroa.

Yhteenveto hyvinvointialueiden rahoituksesta vuodelle 2024

VMKAO 10.10.2023

Alla on kuvattu hyvinvointialueiden vuoden 2024 rahoitus, joka muodostuu laskennallisesta rahoituksesta, siirtymätasuksesta sekä rahoituslain 35 § 8 mom. mukaisesta lisäyksestä. Siirtymätasuksen ja rahoituslain 35 § n 8 mom. mukaisen lisäyksen laskenta kuvataan erillisessä laskelmassa (Kts. Hyvinvointialueiden rahoituksen siirtymäkausi 2023-2029, 10.10.2023). Hyvinvointialueen laskennallinen yleiskatteinen rahoitus esitetään kriteereittäin euromääräisinä summina ja euroa per asukas.

Yhteenveto hyvinvointialueiden vuoden 2024 rahoituksesta (TP21, TP22)

Hyvinvointialuekoodi	Hyvinvointialue	Asukasluku	Vuoden 2023 rahoitus yhteensä, euroa	Laskennallinen rahoitus vuonna 2024, euroa	Siirtymätasus vuonna 2024, euroa	Rahoituslain 35 § 8 mom. mukainen lisäys, euroa	Vuoden 2024 rahoitus yhteensä, euroa	Vuoden 2024 rahoitus yhteensä, euroa/asukas	Rahoituksen kasvu vuodelle 2024, euroa
31	Helsinki	664 028	2 600 907 248	2 557 025 922	142 127 217	397 985	2 699 551 124	4065	98 643 875
32	Vantaa+Kerava	280 495	995 426 682	1 065 509 129	-4 523 223	166 202	1 061 152 109	3783	65 725 427
33	Lansi-Uusimaa	486 346	1 667 667 578	1 791 720 666	-22 794 398	287 068	1 769 213 336	3638	101 545 758
34	Itä-Uusimaa	98 972	375 323 633	414 771 430	-25 483 067	59 526	389 347 889	3934	14 024 256
35	Keski-Uusimaa	203 192	764 699 826	781 030 764	16 785 594	120 761	797 937 119	3927	33 237 293
2	Varsinais-Suomi	485 567	1 984 806 314	2 165 878 970	-97 049 740	291 651	2 069 120 881	4261	84 314 567
4	Satakunta	212 556	970 907 013	974 012 242	22 188 779	130 507	996 331 528	4687	25 424 515
5	Kanta-Häme	169 537	713 900 983	753 340 407	-16 031 012	103 342	737 412 737	4350	23 511 754
6	Pirkanmaa	532 671	2 163 185 602	2 280 406 713	-3 812 650	316 762	2 276 910 825	4275	113 725 223
7	Päijät-Häme	204 528	861 672 835	941 776 515	-48 675 016	124 663	893 226 162	4367	31 553 327
8	Kymenlaakso	159 488	805 954 106	785 784 473	42 601 832	98 637	828 484 942	5195	22 530 836
9	Etelä-Karjala	125 353	554 188 461	566 387 359	2 224 872	76 893	568 689 124	4537	14 500 663
10	Etelä-Savo	130 451	694 503 745	671 265 575	38 316 974	80 396	709 662 945	5440	15 159 200
11	Pohjois-Savo	247 689	1 174 804 209	1 214 572 904	-9 791 646	150 408	1 204 931 665	4865	30 127 457
12	Pohjois-Karjala	162 540	756 110 196	844 598 703	-64 637 493	99 076	780 060 286	4799	23 950 090
13	Keski-Suomi	272 437	1 158 863 333	1 172 498 530	19 580 577	165 161	1 192 244 267	4376	33 380 935
14	Etelä-Pohjanmaa	190 774	885 359 218	908 869 990	539 322	116 411	909 525 723	4768	24 166 505
15	Pohjanmaa	176 323	762 973 169	770 878 949	15 407 340	106 515	786 392 804	4460	23 419 635
16	Keski-Pohjanmaa	67 805	301 430 615	330 836 098	-18 856 737	41 190	312 020 550	4602	10 589 935
17	Pohjois-Pohjanmaa	416 543	1 730 837 943	1 846 964 095	-39 511 008	250 713	1 807 703 799	4340	76 865 856
18	Kainuu	70 521	366 013 394	377 289 641	-2 987 603	43 417	374 345 455	5308	8 332 061
19	Lappi	175 795	879 315 688	972 014 139	-52 932 048	107 030	919 189 121	5229	39 873 432
	Manner-Suomi yhteensä	5 533 611	23 168 851 789	24 187 433 212	-107 313 136	3 334 312	24 083 454 389	4352	914 602 600

Hyvinvointialueen talousarvio ja -suunnitelma ja talouden tasapainottaminen

Hyvinvointialueen talousarviosta ja -suunnitelmasta säädetään hyvinvointialueesta annetun lain 115 §:ssä. Aluevaltuusto hyväksyy kunkin vuoden loppuun mennessä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvion ja taloussuunnitelman kolmeksi tai useammaksi vuodeksi. Hyvinvointialueella on aluevaltuusto, joka vastaa hyvinvointialueen toiminnasta ja taloudesta sekä käyttää hyvinvointialueen päätösvaltaa. Aluevaltuusto päättää hyvinvointialueen talousarviosta ja taloussuunnitelmasta. Taloussuunnitelma on laadittava siten, että se on tasapainossa tai ylijäämäinen viimeistään toisen talousarviovuotta seuraavan vuoden päättyessä.

Hyvinvointialueen taseeseen kertynyt alijäämä tulee kattaa enintään kahden vuoden kuluessa tilinpäätöksen vahvistamista seuraavan vuoden alusta lukien. Tässä määräajassa tulee kattaa myös talousarvion laadintavuonna tai sen jälkeen kertynyt alijäämä. Alijäämän kattamisvelvollisuuden taustalla on valtion rahoitus sekä se, että hyvinvointialueilla on rajallisesti keinoja taloutensa tasapainottamiseen.

Talousarvion ja -suunnitelman rakenne ja sitovuus

Talousarviossa ja -suunnitelmassa on käyttötalous- ja tuloslaskelmaosa sekä investointi- ja rahoitusosa. Investointiosasta on käytävä ilmi hyvinvointialueen investointien lisäksi hyvinvointialuekonsernin toiminnallisesti ja taloudellisesti merkittävimmät investoinnit ja sen on perustuttava Laki hyvinvointialueesta 611/2021 16 §:ssä tarkoitettuun investointisuunnitelmaan, jonka toimivaltaiset ministeriöt ovat hyväksyneet siten kuin siitä erikseen säädetään.

Käyttötalousosassa asetetaan palvelutavoitteet sekä suunnitellaan niiden järjestämisen vaatimat toimintatuotot ja -kulut. Investointiosassa budjetoidaan pitkävaikutteisten tuotantovälineiden kuten rakennusten, kiinteiden rakenteiden ja kaluston hankinta, rahoitusosuudet ja omaisuuden myynti. Investointiosaa säätelee hyvinvointialueelle Valtiovarainministeriön myöntämä lainanottovaltuus. Tuloslaskelma osoittaa tulo-rahoituksen riittävyyden palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Talousarvion- ja suunnitelman rahoitusosassa esitetään toiminnan, investointien ja rahoituksen rahavirrat.

Hyvinvointialueen toiminnassa on noudatettava talousarviota ja siinä määriteltyjä sitoumuksia. Talousarvion sitovuus määrittelee käyttövaltuudet hyvinvointialueen toiminnan järjestämiselle. Aluevaltuusto hyväksyy käyttötalousosan toimialueittain. Valtuustoon nähden sitovaa ovat toimialuekohtaiset toimintatavoitteet ja toimialuekohtaiset toimintakatteet ilman sisäisiä eriä.

Hankkeiden osalta noudatetaan nettobudjetointia, jossa sitovia ovat hankkeen omarahoitusosuus ja tilikauden tulos.

Aluehallitus päättää toimialuekohtaiset tavoitteet sisältävästä käyttösuunnitelmasta, jolla tarkennetaan asianomaisen toimialueen talousarvioehdotukseen sisältynyt alustava käyttösuunnitelma ja päättää osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä. Käyttösuunnitelmaan sisällytetään myös suoritesuunnitelmat.

Toimialuejohtaja päättää käyttösuunnitelmasta, jolla tarkennetaan asianomaisen toimialueen talousarvioon sisältynyt alustava palvelualueiden käyttösuunnitelma ja päättää osaltaan tehtävien toteuttamisesta ja määrärahojen käytöstä. Palvelualuejohtaja voi edelleen jakaa oman palvelualueensa määrärahan palveluyksiköilleen. Käytännössä jako on jo olemassa, koska taloussuunnittelu on lähtenyt liikkeelle kustannuspaikkatasolta.

Investointien osalta aluevaltuustoon nähden sitova taso on investointiosan menojen ja tulojen yhteissummat. Aluehallitus voi määrittää yksittäisen hankkeen määrärahan itseensä nähden sitovaksi hyväksyessään talousarviovuoden rakentamishankkeen tai yksittäisen projektisuunnitelman.

Ministeriöiden hyväksymään investointisuunnitelmaan voi tehdä muutoksia vähäisten irtaimiston ja ICT sekä korjausinvestointien osalta, mikäli niiden yhteismäärä (esim. irtaimiston osalta) pysyy ennallaan. Mikäli yhteismäärä on alittumassa, tulee tästä ilmoittaa ministeriöille (voi vaikuttaa myös seuraavan vuoden lainanottovaltuuden määrään). Mikäli yhteismäärä on ylittymässä, ne tulee hyväksyttäväksi ministeriöissä. Uudisrakennushankkeiden osalta muutokset tulee aina hyväksyttäväksi asianomaisella ministeriöllä, vaikka niiden yhteismäärä pysyisi ennallaan. Uudisrakennushankkeen

poistumista alkuperäisestä investointisuunnitelmasta ei tarvitse luonnollisesti hyväksyttää ao. ministeriöllä, mutta asiasta tulee kuitenkin ilmoittaa ministeriöille. Mikäli uudisrakennushanke olisi vaihtumassa toiseen hankkeeseen, tulee se hyväksyttää ao. ministeriöllä, vaikka niiden kustannusarvio olisi sama.

Tarkoituksena on, että investointisuunnitelmat hyväksytään pääsääntöisesti vain kerran vuodessa ja mikäli muutoksia niihin ilmenee, niin ne huomioidaan seuraavan vuoden investointisuunnitelmissa (aikaisempien investointisuunnitelmien muutos). Mikäli kuitenkin muutokset ovat aivan välttämättömiä toteuttaa jo kuluvan vuoden aikana, muutokset tulee toimittaa hyväksyttäväksi asianomaiseen ministeriöön viipymättä.

Muutoksia ei voida hyväksyä sellaisenaan, mikäli muutokset johtaisivat lainanottovaltuuden ylitykseen. Tällöin alueen tulee hakea VM:ltä lainanottovaltuuden muuttamista. Lainanottovaltuuden muutokset tehdään myös periaatteessa vain kerran vuodessa eli esim. kustannusarvioiden ylitysten johdosta lainanottovaltuuden näköpiirissä oleva ylittyminen huomioidaan seuraavan vuoden investointisuunnitelmassa ja mikäli em. muutokset eivät mahdu seuraavan vuoden lainanottovaltuuteen (laskennallinen), alueen tulee hakea lainanottovaltuuden muutosta.

Talousarvion tuloslaskelma

Hyvinvointialuelain 115 §:n mukaan aluevaltuuston on kunkin vuoden loppuun mennessä hyväksyttävä hyvinvointialueelle seuraavaksi kalenterivuodeksi talousarvio, jossa otetaan huomioon hyvinvointialuekonsernin talouden vastuut ja velvoitteet. Talousarvion hyväksymisen yhteydessä aluevaltuuston on hyväksyttävä myös taloussuunnitelma vähintään kolmeksi vuodeksi. Talousarviovuosi on taloussuunnitelman ensimmäinen vuosi. Talousarviossa tulee huomioida valtakunnalliset sosiaali- ja terveysministeriön sekä sisäministeriön asettamat tavoitteet hyvinvointialueille.

Hyvinvointialueen kirjanpitoon ja tilinpäätökseen sovelletaan sen lisäksi, mitä hyvinvointialueesta annetussa laissa säädetään, kirjanpitolakia. Kirjanpitolautakunnan hyvinvointialue- ja kuntajaosto antaa ohjeita ja lausuntoja kirjanpitolain, tilinpäätöstietoja koskevan valtioneuvoston asetuksen sekä hyvinvointialueesta annetun lain kirjanpitoa, tilinpäätöstä, konsernitilinpäätöstä ja toimintakertomusta koskevien säännösten soveltamisesta. Talousarvio 2024 ja taloussuunnitelma 2024–2027 käsitellään talous- ja investointilautakunnassa 5.12.2023, aluehallituksessa 12.12.2023 ja aluevaltuustossa 18.12.2023.

Talousarvion tuloslaskelmaosa on hyvinvointialueen kokonaistaloudellinen laskelma, jonka tehtävänä on osoittaa tulo-rahoituksen riittävyys hyvinvointialueen palvelujen järjestämisestä aiheutuviin kustannuksiin. Tuloslaskelman välituloksina esitetään toimintakate, vuosikate ja tilikauden tulos.

Toimintakate on käyttötalouden toimintatulojen ja -menojen erotus ja se osoittaa, paljonko käyttötalouden menoista jää katettavaksi valtion yleiskatteellisella rahoituksella ja rahoitustuloilla.

Vuosikate on hyvinvointialueen kokonaistulo-rahoitusta kuvaava välitulos, jota tulee arvioida sekä tuloksen muodostumisen että rahoituksen riittävyyden kannalta. Vuosikate osoittaa tulo-rahoituksen, joka jää käytettäväksi investointeihin, sijoituksiin ja lainan lyhennyksiin. Vuosikate on keskeinen luku tulo-rahoituksen riittävyyttä arvioitaessa.

Tilikauden tulos on tilikaudelle jaksotettujen tulojen ja menojen erotus, joka lisää tai vähentää hyvinvointialueen vapaaehtoisia varauksia tai omaa pääomaa. Tilikauden tuloksen jälkeen esitetään poistoeron, vapaaehtoisten varausten ja rahastojen muutokset. Vapaaehtoisten varausten ja rahastojen lisäyksiä voi pääsääntöisesti tehdä enintään tilikauden tuloksen osoittaman ylijäämän verran. Talousarviossa tuloksen käsittelyerät ovat ohjeellisia, lopullisesti niistä päätetään tilinpäätöksen vahvistamisen yhteydessä.

Talousarvion yhteydessä esitetään virallinen tuloslaskelma. Tuloslaskelma esitetään vuosille 2024–2027. Hyvinvointialueen vuoden 2024 talousarvion toimintakate on 922,66 miljoonaa euroa negatiivinen. Toimintatuotot ovat yhteensä 160,76 miljoonaa euroa ja toimintakulut 1 083,42 miljoonaa euroa. Vuosikatteen muodostuu -12,55 miljoonaa euroa. Vuoden 2025 vuosikatetavoitteeksi asetetaan taloussuunnitelmassa 50,95 miljoonaa euroa, vuoden 2026 vuosikatetavoitteeksi 73,44 miljoonaa euroa ja vuoden 2027 vuosikatetavoitteeksi 26,85 miljoonaa euroa.

Vuodet 2025–2027 ovat indikatiivisia ja niihin on otettu mukaan vain tiedossa olevat merkittävimmät muutokset esimerkiksi vuodelle 2026 Kuusiolinna Terveys Oy:n kokonaisulkoistuksen päättyminen. Lukuihin on sisällytetty hyvinvointialueen ensimmäisen toimintavuoden ennakoitu alijäämän sekä vuoden 2024 alijäämän kattaminen vuosina 2025–2026. Kattaminen on toteutettu kuluja sopeuttamalla ja arvioimalla valtion rahoitus Valtiovarainministeriön 10.10.2023 julkaiseman painelaskelman mukaiseksi.

Vuoden 2024 talousarvion mukaan tilikauden tulos on 35,61 miljoonaa euroa alijäämäinen. Kumulatiivinen alijäämä on siten vuoden 2024 lopussa huomioiden vuoden 2023 ennustettu alijäämä on -75,61 miljoonaa euroa. Alijäämä on suunniteltu katettavan vuoden 2025 ja 2026

ylijäämisillä talousarvioilla. Vuoden 2025 suunniteltu ylijäämä on 27,72 miljoonaa euroa ja vuoden 2026 47,89 miljoonaa euroa.

	Alkuper. TA2023	TA2024	TS2025	TS2026	TS2027
TOIMINTATUOTOT					
MYYNITUOTOT	41 654 400	69 261 300	70 646 500	45 059 400	45 960 600
MAKSUTUOTOT	57 308 900	62 255 500	63 500 600	65 770 600	67 086 000
TUET JA AVUSTUKSET	14 435 500	19 315 200	19 701 500	20 095 500	20 497 400
MUUT TOIMINTATUOTOT	11 408 200	9 931 200	10 129 800	11 332 400	11 559 000
TOIMINTATUOTOT	124 807 000	160 763 200	163 978 400	142 257 900	145 103 000
TOIMINTAKULUT					
HENKILÖSTÖKULUT	-478 108 500	-508 579 200	-507 290 500	-577 263 100	-612 604 100
PALVELUJEN OSTOT	-318 397 100	-390 622 300	-390 322 300	-286 322 300	-313 375 400
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-83 945 700	-84 396 400	-85 896 400	-106 032 500	-113 454 800
AVUSTUKSET	-32 475 900	-28 903 700	-29 903 700	-30 903 700	-33 603 700
MUUT TOIMINTAKULUT	-77 054 200	-70 920 600	-69 420 600	-67 920 600	-72 675 000
TOIMINTAKULUT	-989 981 400	-1 083 422 200	-1 082 833 500	-1 068 442 200	-1 145 713 000
TOIMINTAKATE	-865 174 400	-922 659 000	-918 855 100	-926 184 300	-1 000 610 000
VALTION RAHOITUS	855 097 000	909 525 700	970 710 000	1 001 323 000	1 031 362 000
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	-4 500	584 700	-900 000	-1 700 000	-3 900 000
VUOSIKATE	-10 081 900	-12 548 600	50 954 900	73 438 700	26 852 000
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-22 393 300	-23 057 000	-23 236 000	-25 552 000	-26 852 000
TILIKAUDEN TULOS	-32 475 200	-35 605 600	27 718 900	47 886 700	0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-32 475 200	-35 605 600	27 718 900	47 886 700	0

Tunnusluvut	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toimintatuotot/toimintakulut, %	-14,8	-15,1	-13,3	-12,7
Vuosikate/Poistot, %	54,4	-219,3	-287,4	-100,0
Vuosikate, euroa/asukas	-66,59	271,73	393,54	144,60
Kumulatiivinen yli-/alijäämä, 1000 €	-75 606	-47 887	0	0
Asukasmäärä vuoden lopussa (ennuste)	188 439	187 523	186 609	185 701

Vuonna 2024 myyntituottoja arvioidaan kertyvän 69,26 milj. euroa, maksutuottoja arvioidaan kertyvän 62,26 milj. euroa. Maksutuottoja ovat asiakasmaksut, joita palveluja käyttävät suorittavat palvelujen käytön perusteella. Asiakasmaksujen perusteista säädetään erillisesti laissa tai asetuksissa ja ne perustuvat aluevaltuuston vahvistamiin taksoihin. Tuet ja avustukset kokonaisuus arvioidaan tasoon 19,32 milj. euroa. Muita toimintatuottoja arvioidaan kertyvän 9,93 milj. euroa, jotka muodostuvat pääasiassa vuokratuotoista.

Vuoden 2024 talousarvion toimintakulut ovat 1 083,70 milj. euroa. Alla olevassa taulukossa on kuvattu kustannusrakenteen suhteelliset osuudet.

Toimintakulut vuonna 2024		
	Euroa	%
Henkilöstökulut	508 579 200	46,9
Palkat ja palkkiot	407 254 900	37,6
Henkilösivukulut	101 324 300	9,4
Palvelujen ostot	390 622 300	36,1
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	84 396 400	7,8
Avustukset	28 903 700	2,7
Muut toimintakulut	70 920 600	6,5
Toimintakulut yhteensä	1 083 422 200	

Taulukko 5. Toimintakulut vuonna 2024

Investointisuunnitelma 2024–2027

Hyvinvointialue voi ottaa pitkäaikaista lainaa investointien rahoitukseen lainanottovaltuuden puitteissa. Rahoituksen riittävyys on osoitettava koko hankkeelle. Lainalla ei voi kuitenkaan lyhentää vanhoja lainoja.

Investointisuunnitelmassa omaan taseeseen tehdään palvelujen kannalta keskeiset rakennusinvestoinnit ja ne rahoitetaan pitkäaikaisella lainalla. Laite- ja kalustehankinnat ja muut investoinnit rahoitetaan pääsääntöisesti vuosikatteella.

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen investointisuunnitelma hyvinvointialueen omaan taseeseen tehtävien investointien kokonaismäärä on 261,14 miljoonaa euroa vuosina 2024–2027 ja siitä vuodelle 2024 kohdistuu 49,05 miljoonaa euroa. Jäljempänä esitettävässä taulukossa vuoden 2027 kohdalla on esitetty ministeriön ohjeistuksen mukaisesti myös myöhempien vuosien osuus vuosina 2024–2027 alkavista hankkeista. Siksi investointien kokonaismäärä taulukossa on 326,02 milj. euroa. Aluevaltuuston 20.11.2023 hyväksymää muutettua investointisuunnitelmaa vuosille 2024–2027 ei ole vielä hyväksytty ministeriöissä. Hyväksyntä liittyy lainanottovaltuusneuvotteluun, jotka talousarvion laatimisen aikaan ovat vielä kesken.

Investointisuunnitelmaan on sisällytetty ohjeistuksen mukaisesti myös investointeja vastaavat sopimukset, vaikka niitä ei käsitellä talouden suunnittelussa investointeina. Investointeja vastaavina sopimuksina esitetään Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen investointisuunnitelmassa pitkäaikaiset toimitilojen vuokrasopimukset, joihin sitoudutaan. Sopimuksen arvo merkitään investointisuunnitelmaan koko sopimuskauden yhteenlaskettuina maksuina. Investointisuunnitelmassa 2024–2027 tällaisia investointeja vastaavia sopimuksia ovat:

- Lastentautien väistötilojen vuokra 09/24–12/29
- Yhteisöllisen asumisen lisääminen, vuokratulojen lisäys
 - Peräseinäjoki, Kotipirtti
 - Ylistaro, Ylistupa
 - Keittiöiden rakentaminen Ylistupaan
 - Lapua, Saarenpääkoti
- Toimintakeskus Seinäjoki
- Väistötilojen vuokrat 2024–2030 Toimitilat 2040 -hankkeen ajaksi
- Leporanta Alahärmä korvaavien tilojen 1200m², 20 v vuokrasopimus
- Toimintakeskus Alahärmä n. 250m², 20 v vuokrasopimus

Nämä sitoumukset on otettu huomioon investointisuunnitelmassa vuodelle 2024 vaikuttaen vuoden 2024 lainanottovaltuuteen.

Investointisuunnitelmassa on merkattu sinisellä värillä sellaiset investoinnit, jotka sitovat vuoden 2024 lainanottovaltuutta.

Sisä-Suomen yhteistyöalueen neuvotteluissa 26.10.2023 on tarkasteltu Pirkanmaan, Kanta-Hämeen ja Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueiden investointisuunnitelmat ja yhteisesti todettu, että investointisuunnitelmat eivät sisällä päällekkäisiä investointeja eivätkä ole ristiriidassa hyvinvointialueiden yhteistyösopimuksen kanssa

Sosiaali- ja terveydenhuollon osasuunnitelman investoinnit

Investointisuunnitelma (1000 eur) soten osasuunnitelma	2024	2025	2026	2027->	Yht.
Pysyvät vastaavat	47 993	46 808	76 152	150 547	321 500
Rakennukset	9 859	22 549	37 975	117 983	188 366
Atk-verkko	830	780	780	780	
Hissien peruserparannus	200	200	200	200	
Kulunvalvonnan laajennus / päivitys	20	20	20	20	
LVIKA-teknisten järjestelmien uusiminen	130	130	130	100	
Kiinteistöautomaation päivitys	200	200	200	200	
Paloilmoitin	90	70	50	50	
Turvajärjestelmät (sairaalakampus)	35	35	35	50	
Hvan turvajärjestelmät (henkilöturva-, hoitajakutsu-, kameravalvonta- kulunvalvontajärjestelmät)	360	649		50	
Piha-alueet ja päällystystyöt	25	25	25	20	
Putkipostin päivitys		30	20	20	
Ascom Innovan ja Unite-ohjelmistopäivitykset					
- HVA Ascom Innovan ja Unite-ohjelmistopäivitykset, H-12 päivitys 90 000 €	100	20	20	20	
- Aallokko järjestelmät	698				
Sähköautojen latauspisteet	20		50		
Kiinteistön turvallisuuden parantaminen	50	50	50	30	
Muuntamot, pääkeskukset ja kojeistot	400	100	100	100	
HVA Opasteet	80	60	60	20	
Rakennusosa F1 (23h heräämö)		2 400	1 200		
Syöpätautien pkl, päiväsaaraala (F0/E0)		1 250	4 300	1 000	
Toimitilat 2040	1 000	15 000	30 000	114 000	
Aalokkoon liittyvät lisätyöt	1 871				
Toimintakeskuksen maatyöt	100				
Sairaalakampuksen peruskorjaukset	1 700				
Ikkunoiden ja ovien uusiminen	130	50	50	50	
Julkisivut	80	30	30	30	
Rakennekanavien pinnoitus (iv)	30				
Sisäilmaolosuhteiden vaatimat korjaustyöt	80	80	80	80	
H-osan korjaustoimenpiteet 5 vuoden käyttöajalle	50				
C-osan korjaustoimenpiteet 5 vuoden käyttöajalle	70				
Vesikattokorjaukset	150	100	100	100	
Paloturvallisuuden vaatimat muutokset	1 250	1 270	475	1 063	
YC4 lääkehuone (osasto Y1)	100				
Kotopihlajan pyöräkatos	10				
Laite- ja kalustohankinnat	10 327	12 259	5 497	10 454	38 536
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	5 203	4 250	17 180	14 360	40 993
Sähköinen asiointialusta					
Kehittämiskumppanuus					
Tietoallas					
Muut ICT-investoinnit					
Muut investoinnit	22 604	7 750	15 500	7 750	53 604
Alavuden SOTE-keskus, kiinteistöyhtiö, lainanottovaltuus 2023	2 000	7 750	15 500	7 750	
Seinäjoen SOTE-keskus Aallokko, kiinteistöyhtiö, lainanottovaltuus 2023	20 604				
Investointeja vastaavat sopimukset	33 466	1 500			34 966
Rakennukset	33 466				33 466
Lastentautien väistötilojen vuokra 09/24-12/29	2 836				2 836
Yhteisöllisen asumisen lisääminen, vuokratulujen lisäksi					
Peräseinäjoki, Kotipirtti	1 080				
Ylistaro, Ylistupa	3 240				
Keittiöiden rakentaminen Ylistupaan	240				
Lapua, Saarenpääkoti	2 700				
Toimintakeskus Seinäjoki	5 430				5 430
Väistötilojen vuokrat 2024-2030	10 000				
Leporanta Alahärmä korvaavat tilat 1200m2, 20v vuokrasopimus	6 620				
Toimintakeskus Alahärmä n. 250m2, 20 v vuokrasopimus	1 320				
Isonkyrön paloasema		1 500			

Pelastustoimen osasuunnitelman investoinnit

Investointisuunnitelma (1000 eur) pelan osasuunnitelma	2024	2025	2026	2027->	Yht.
Pysyvät vastaavat	1 055	1 026	1 130	1 313	4 524
Rakennukset					
Laite- ja kalustohankinnat	1 055	1 026	1 130	1 313	4 524
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet					
Muut investoinnit					

Investoinnit yhteensä molemmat osasuunnitelmat huomioiden

Investointisuunnitelma (1000 eur) yhteensä	2024	2025	2026	2027->	Yht.
Pysyvät vastaavat	49 048	47 834	77 282	151 860	326 024
Rakennukset	9 859	22 549	37 975	117 983	188 366
Laite- ja kalustohankinnat	11 382	13 285	6 627	11 767	43 060
ICT ja muut aineettomat hyödykkeet	5 203	4 250	17 180	14 360	40 993
Muut investoinnit	22 604	7 750	15 500	7 750	53 604
Investointeja vastaavat sopimukset	33 466	1 500			34 966
Rakennukset	33 466	1 500			34 966

Rahoituslaskelma

Rahoituslaskelmassa kuvataan, miten toiminnan edellyttämä rahoitustarve katetaan. Toiminnan rahoitustarvetta ei saa kattaa pitkäaikaisella lainalla. Investointeja varten hyvinvointialue voi ottaa pitkäaikaista lainaa, jos valtioneuvosto on antanut siihen valtuuden hyvinvointialuelain §15 mukaisesti. Investoinnit on yhteensovitettava myönnettyyn lainanottovaltuuteen.

Rahoituslaskelman laadinnassa käytettävästä kaavasta säädetään valtioneuvoston asetuksella hyvinvointialueen tilinpäätöksestä esitettävistä tiedoista. Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen rahoituslaskelma on laadittu noudattaen tätä kaavaa.

Rahoituslaskelma laaditaan kirjanpitoon perustuvana erillislaskelmana. Rahoituslaskelma perustuu tuloslaskelman eriin ja taseen erien muutoksiin. Rahoituslaskelmassa rahavirrat jaetaan toiminnan, investointien, ja rahoituksen rahavirtoihin. Rahoituslaskelma ja sen liitetiedot täydentävät tuloslaskelman, taseen ja niiden liitetietojen antamaa kuvaa tulorahoituksesta, investoinneista, antolainauksesta, lainakannan muutoksista sekä muista maksuvalmiuden muutoksista.

Rahoituslaskelman perusteella voidaan nähdä, kuinka paljon hyvinvointialueen toiminnan ja sen investointien rahavirta on ollut ylijäämäinen tai alijäämäinen. Lisäksi laskelman kohdassa Rahoituksen rahavirta osoittaa, miten varsinaisen toiminnan ja investointien alijäämäinen nettokassavirta on katettu tai miten ylijäämäinen nettokassavirta on käytetty.

Toiminnan rahavirta: Rahoituslaskelmassa esitetään toiminnan rahavirtoja kuvaavat vuosikate tuloslaskelman mukaisena sekä vuosikatteen jälkeen esitettävät satunnaiset erät. Lisäksi esitetään tulorahoituksen korjauserät.

Toiminnan rahavirta osoittaa, missä määrin hyvinvointialue on pystynyt tilikauden aikana toiminnan avulla saamaan rahavaroja toimintaedellytysten säilyttämiseen, uusien investointien tekemiseen ja lainojen takaisinmaksuun. Investointien rahavirta osoittaa rahavarojen käytön, jonka avulla hyvinvointialue järjestää palvelutuotannon edellytykset ja kerryttää tulevia rahavirtoja pitkällä aikavälillä.

Toiminnan ja investointien rahavirran ylijäämäinen välitulos osoittaa, kuinka paljon varoja jää käytettäväksi nettoantolainaukseen, lainojen lyhennykseen ja rahavarojen lisäykseen. Alijäämäinen välitulos puolestaan osoittaa, kuinka paljon menoja joudutaan kattamaan olemassa olevia rahavaroja vähentämällä tai lainoja lisäämällä.

Rahoituksen rahavirrat osoittavat antolaina- ja muiden saamisten, toimeksiantojen varojen ja pääomien, vaihto-omaisuuden sekä oman ja vieraan pääoman muutokset tilikauden aikana.

Talousarvion yhteydessä esitetään virallinen rahoitussuunnitelma vuosille 2024–2027. Vuoden 2024 rahoituslaskelmassa varsinaisen toiminnan tuloista ja menoista kertyvä tulorahoitus on 12,55 miljoonaa euroa negatiivinen.

Investointien rahavirta: Investoinneilla tarkoitetaan rahoituslaskelmassa pysyvien vastaavien aineellisiin ja aineettomiin hyödykkeisiin sekä sijoitusten osakkeisiin ja osuuksiin käytettyjä varoja tilikauden aikana. Investointien rahavirrassa menona näkyy investointimenot ja tulona rahoitusosuudet investointimenoihin sekä pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot.

Investointien tulorahoitus kuvaa kuinka suuri osuus investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Tulorahoitusta pidetään yleensä riittävänä, jos tunnusluvun arvo on > 100 %. Muutoin investointeja on voitu joutua rahoittamaan lainanotolla.

Investointien aiheuttama rahoitustarve eli investoinnit vähennettynä niihin saaduilla rahoitusosuuksilla ja myyntituloilla on 48,85 miljoonaa euroa. Toiminnan ja investointien rahavirta muodostuu siten 61,40 miljoonaa euroa negatiiviseksi.

Rahoituksen rahavirta: koostuu antolainojen, lainakannan, oman pääoman ja muista maksuvalmiuden muutoksista. Lainakannan muutoksessa on arvio siitä, paljonko hyvinvointialue ottaa pitkäaikaista lainaa talousarviovuonna ja paljonko pitkäaikaisia lainoja lyhennetään.

Lainanottovaltuus

Hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:n mukaan valtioneuvosto päättää vuosittain valtiovarainministeriön esityksestä hyvinvointialueen tilikausittaisen valtuuden määrästä pitkäaikaisen lainan ottamiseksi. Hyvinvointialue saa ottaa lainaa päätöksen mukaisen määrän hyvinvointialueesta annetun lain 16 §:ssä tarkoitetun investointisuunnitelman mukaisten investointien rahoittamiseksi. Valtioneuvoston aiemmat päätökset valtuuden määrästä otetaan huomioon lainanottovaltuuden määrässä. Valtioneuvoston päätös perustuu julkisen talouden suunnitelmaan sekä hyvinvointialueen lainanottovaltuuteen. Jos julkisen talouden, valtiontalouden tai hyvinvointialueen rahoitusasema heikentyy merkittävästi ja poikkeuksellisesti, hyvinvointialueen lainanottovaltuus voidaan vahvistaa hyvinvointialueesta annetun lain 15 §:n 2 momentin mukaista lainanottovaltuutta pienemmäksi.

Hyvinvointialue voi kuitenkin käyttää päätettyä lainanottovaltuutta useana tilikautena, jos se toteuttaa investointia usean vuoden aikana investointisuunnitelman mukaisesti. Valtioneuvoston aiemmat päätökset valtuuden määrästä otetaan huomioon seuraavan vuoden lainanottovaltuuden määrässä. Siten seuraavan tilikauden laskelmassa otetaan huomioon myönnettyt lainanottovaltuudet ja niiden mukaisesti nostetut lainat kokonaisuudessaan. Vastaavasti, jos hyvinvointialue ei olisi käyttänyt koko valtuutta, käyttämättä jätetty määrä nostaa valtuutta seuraavana vuonna. Tämä tarkoittaa, että lainanottovaltuutta koskevassa valtioneuvoston päätöksessä huomioidaan päätösvuodelle edellisenä vuonna päätetty valtuus.

Hyvinvointialue ei saa käyttää pitkäaikaista lainaa muuhun tarkoitukseen kuin investointien rahoittamiseen. Hyvinvointialuetta koskevassa laissa lainanhoitokate on asetettu tavoitetasolle, että hyvinvointialue voi selvitä lainanlyhennyksistään. Lainanottovaltuuden määrä on siten riippuvainen kunkin hyvinvointialueen taloudellisesta tilanteesta, ja lainakanta sekä jo päätettyjen investointien määrä vaikuttavat lainanottovaltuuden suuruuteen. Jos hyvinvointialueella on toteutettu merkittäviä investointeja, sen lainanottokyky ja -valtuus voivat olla alhaisella tasolla tai negatiivinen. Tästä johtuen hyvinvointialueiden investointien suunnittelun onnistumisella on suuri merkitys hyvinvointialueen talouden ja toiminnan kannalta. Hyvinvointialueiden lainanottovaltuus ei koske kuntayhtymiltä hyvinvointialueille siirtyviä olemassa olevia lainoja tai niiden uusimista.

Valtioneuvosto teki 1.6.2023 päätöksen, jonka mukaan vain Pohjois-Karjalan hyvinvointialueelle myönnettiin lainanottovaltuutta vuodelle 2024. Syksyn 2023 aikana Valtioneuvosto on tehnyt päätöksiä eri hyvinvointialueille lainanottovaltuuden muuttamisesta. Etelä-Pohjanmaan neuvottelut lainanottovaltuuden muuttamiseksi käynnistyivät 25.8.2023 ja kestävät arviolta joulukuulle.

Vuoden 2024 osalta Etelä-Pohjanmaan investointisuunnitelmassa pysyvien vastaavien hankkeiden rahoitustarve lanarahoituksella on yhteensä 49 miljoonaa euroa. Pitkäaikaista lainaa ei voida ottaa kuin investointien rahoittamiseen.

Vuonna 2025 pitkäaikaisen lainakannan arvioidaan olevan 6,7 miljoonaa euroa, vuoden 2026 aikana 14,2 miljoonaa euroa. Vuonna 2027 erääntyy yksi 13 milj. euron bullet-laina, joka vaikuttaa lyhennysten määrään. Lainanottotarpeeseen jatkovuosien osalta vaikuttaa merkittävästi Toimitilat 2040 -hankkeen osalta tehtävät päätökset. Lainanottovaltuusneuvottelut vuoden 2024 lainanottovaltuuden muuttamisesta ovat talousarvion laatimishetkellä käynnissä. Hyvinvointialue voi ottaa pitkäaikaista lainaa investointien rahoitukseen lainanottovaltuuden puitteissa. Rahoituksen riittävyys on osoitettava koko hankkeelle. Lainalla ei voi kuitenkaan lyhentää vanhoja lainoja.

Lyhytaikaista lainaa käytetään kassanhallintaan. Rahoitustarpeen muutokset on esitetty rahoituslaskelmataulukossa.

	TA 2024	TS 2025	TS 2026	TS 2027
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	-12 548 600	50 954 900	73 438 700	26 852 000
Satunnaiset erät	0	0	0	0
Tulorahoituksen korjaukset	0	0	0	0
Investointien rahavirta				
Käyttöomaisuusinvestoinnit	-49 048 000	-47 834 000	-77 282 000	-86 977 000
Rahoitusosuudet investointeihin	100 000	100 000	100 000	100 000
Käyttöomaisuuden myyntitulot	100 000	100 000	100 000	100 000
Varsinainen toiminta ja investoinnit netto	-61 396 600	3 320 900	-3 643 300	-59 925 000
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	40 000	40 000	40 000	0
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	49 000 000	5 700 000	13 000 000	83 800 000
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-7 565 508	-9 076 257	-9 646 257	-23 946 257
Lyhytaikaisten lainojen muutos	19 900 000	0	0	0
Oman pääoman muutokset	0	0	0	0
Vaikutus maksuvalmiuteen	-22 108	-15 357	-249 557	-71 257
Pitkäaikaiset lainat tilikauden lopussa	182 329 300	178 958 000	182 416 800	242 255 500
Vuosikatteen osuus investoinneista	-25,6 %	106,5 %	95,0 %	30,9 %

Hyvinvointialuekonserni

Nimi, Kotipaikka	Hyvinvointialueen omistusosuus %
Tytäryhteisöt	
Kiinteistö Oy Seinäjoen Sairaalanrinne, Seinäjoki	51,00
Kiinteistö Oy Seinäjoen Kipusiskot, Seinäjoki	70,00
Kiinteistö Oy Seinäjoen Terveysteknologiakeskus, Seinäjoki	100,00
Mediwest Research Center Oy, Seinäjoki	100,00
Kiinteistö Oy Härmän Palvelukeskus, Kauhava	100,00
Kiinteistö Oy Seinäjoen Y-talo, Seinäjoki	51,00
Osakkuusyhtiöt	
Seinäjoen Keskuspesula Oy, Seinäjoki	49,85
Kiinteistö Oy Seinäjoen Tenavakoti, Seinäjoki	49,70
Kiinteistö Oy Ähtärin Sairaalanmäki, Ähtäri	49,90
Seinäjoen Työterveys Oy, Seinäjoki	28,49

Hyvinvointialuelain mukaan toimintakertomuksessa on esitettävä selvitys aluevaltuuston asettamien toiminnan ja talouden tavoitteiden toteutumisesta myös hyvinvointialuekonsernissa. Hyvinvointialueen hallintosäännön mukaan aluehallitus valmistelee tytäryhtiöiden ja säätiöiden toiminnan ja talouden tavoitteet aluevaltuustolle.

Aluevaltuusto asettaa seuraavat tavoitteet hyvinvointialuekonsernin tytäryhteisöille vuodeksi 2024:

Osingonjakovaatimuksia ei aseteta yhtiöille.

- Mediwest Research Center Oy:ltä (MRC) odotetaan positiivista tulosta.
- Kiinteistö Oy Seinäjoen Terveysteknologiakeskuksen odotetaan pystyvän hoitamaan veloitteensa hyvinvointialueeseen ja muiden sidosryhmien suuntaan tulorahoituksen puitteissa.
- Kiinteistö Oy Härmän Palvelukeskus yhtiö puretaan hallitusti, mikäli kassavarat tämän sallivat.
- Kiinteistö Oy Seinäjoen Kipusiskot vuokraa tilat asukkaille ja pyrkii siksi 0-tulokseen. Yhtiön odotetaan toimivan tulorahoituksella ja säilyttävän vuokrausasteen korkealla. Hyvinvointialueella on valmius luopua yhtiön omistuksesta. Yhtiön tulee selvittää aktiivisesti yhtiön tulevaisuutta olemassa oleva korjausvelka huomioiden.
- Kiinteistö Oy Seinäjoen Sairaalanrinne vuokraa asuntoja hyvinvointialueen työntekijöiden lisäksi myös muille henkilöille. Yhtiön odotetaan toimivan tulorahoituksella ja säilyttävän vuokrausasteen korkealla. Hyvinvointialueella on valmius luopua yhtiön omistuksesta.

- Kiinteistö Oy Seinäjoen Y-talon odotetaan pystyvän hoitamaan veloitteensa hyvinvointialueen ja muiden sidosryhmien suuntaan normaalin tulorahoituksen puitteissa.

Osakkuusyhtiöiden osalta valtuusto asettaa seuraavat tavoitteet:

- Seinäjoen Keskuspesula Oy:n (omistusosuus 49,85 %) kustannuskehitys on maltillisempaa kuin Tilastokeskuksen ylläpitämän pesula- ja tekstiilivuokrauksen indeksin mukainen kustannuskehitys. Toiminnan tehokkuus kasvaa 2 %, mittarina huolletut tekstiilimäärät (kg) / tehdyt tuotannon työtunnit.
- Kiinteistö Oy Ähtärin Sairaalanmäen (HVA:n omistusosuus 49,9 %) tavoitteena on vuokrata hyvinvointialueen vastuulla olevat tilat niin, että tilojen käyttöaste säilyy vuoden 2023 lopun tasolla.
- Kiinteistö Oy Seinäjoen Tenavakodin (omistusosuus 49,7 %) odotetaan pystyvän hoitamaan veloitteensa hyvinvointialueen ja muiden sidosryhmien suuntaan normaalin tulorahoituksen puitteissa. Yhtiö toimii hyvinvointialueelta vuokratulla tontilla. Hyvinvointialueella on valmius luopua omistuksestaan yhtiössä nopeallakin aikataululla.
- Seinäjoen Työterveys Oy:n (omistusosuus 28,49 %) odotetaan pystyvän hoitamaan veloitteensa hyvinvointialueeseen ja muiden sidosryhmien suuntaan normaalin tulorahoituksen puitteissa sekä toteuttavan toimintasuunnitelmassa asetettuja tavoitteita hyvinvointialueen työterveyshuollolle.

Hyvinvointialueella on lisäksi pienempiä omistusosuuksia muissa yhtiöissä. Näille yhtiöille, pois lukien TT Botnia Oy, ei aseteta erikseen tavoitteita. TT Botnia Oy:n edellytetään noudatettavan toimintasuunnitelmassa asetettuja tavoitteita hyvinvointialueen työterveyshuollolle. Osa yhtiöistä maksaa vuosittain osinkoa omistajilleen. Vuoden 2024 talousarviossa osinkotuottojen määräksi on arvioitu kokonaisuudessaan 600 000 euroa.

Toiminnalliset tavoitteet ja taloussuunnitelmat

Hallinto- ja strategiapalvelut

Toimialuejohtajan katsaus

Hallinto- ja strategiapalvelut koostuvat seuraavista palvelualueista: tukipalvelut, tietohallintopalvelut, henkilöstöpalvelut, talouspalvelut, kehityspalvelut ja hallintopalvelut. Hallinto- ja strategiapalveluissa kyse on tukipalveluista, jossa osa työstä kohdistuu suoraan potilaisiin/asiakkaisiin, kuten ateriapalvelut ja puhtauspalvelut. Osa työstä on taas työtä, joka tukee sitä, että hyvinvointialueen ydin toiminta voi toimia tehokkaasti.

Lähes kaikilla hallinto- ja strategiapalveluiden palvelualueilla hyvinvointialueen toiminnan alkaminen on tarkoittanut huomattavaa muutosta aiempaan toimintaan. Hyvinvointialueen toiminnan alkaessa suuren yleisön huomio kiinnittyi esimerkiksi palkanmaksun sujuvuuteen ja tietojärjestelmien toimivuuteen. Tältä osin hyvinvointialueen toiminta on lähtenyt käyntiin sujuvasti.

Ensimmäistä toimintavuotta on leimannut uusien työyhteisöjen rakentuminen, erilaisten toimintamallien yhtenäistäminen ja uusien toimintamallien käyttöönotto. Vuosi on siten kulunut uuden rakentamisessa ja töitä tehdessä. Monella on todennäköisesti toive tasaisemmasta arjesta, jossa jotkut asiat olisivat jo valmiiksi mietittyjä.

Tästä näkökulmasta työ hedelmät ovat alkaneetkin näkyä vuoden aikana. Talouden tiukkuus kuitenkin haastaa toimialuetta miettimään toimintatapoja yhä uudelleen, jotta niukkenevilla resursseilla voimme tarjota toimivia palveluita. Tehtävän vaikeutta lisää se, että monissa tehtävissä on haaste työvoiman saatavuudessa. Tämä tilanne haastaa jaksamisessa koko henkilökuntaa ja lisää hyvän johtamisen merkitystä.

Toimialueen suunnitelmakauden tavoitteet vuodelle 2024

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätavoitteet vuodelle 2024	Alueen väestön terveys, hyvinvointi ja turvallisuus kehittyvät positiivisesti	Palvelujen laatu ja asiakastytyväisyys kehittyvät positiivisesti. Palveluille on asetettu selkeät laatukriteerit	Erityishuomiota vaativat asiakasryhmät tunnistetaan ajoissa ja niihin kohdistetaan resursseja oikea-aikaisesti	Henkilöstö on osaavaa ja tyytyväistä, pito- ja vetovoima kehittyvät myönteisesti	Rahoitus on riittävä ja talous on tasapainossa
Strategiassa määritelty päätavoitetta kuvaava indikaattori	Sote-palvelutarvekerroin, jonka perusteella määräytyy noin 80 prosenttia hyvinvointialueen rahoituksesta Kansalaisten omatoimista varautumista tukevan työn kohdentuminen ja toteutuminen. Pelastustoimen onnettomuuksien ennaltaehkäisyn turvallisuustyön toteutuminen ja kohdentuminen. Kiireellisten hälytystehtävien toiminta- valmiusajan toteutuminen riskialueittain	Asiakastytyväisyys	Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen lakisääteisessä ajassa	Henkilöstön työhyvinvointi ja pysyvyys	Palvelutuotannon järjestämisen ja tuottamistapojen tasapaino Sote-palvelutarvekerroin, jonka perusteella määräytyy noin 80 prosenttia hyvinvointialueen rahoituksesta Talousarvio, sen toteutuminen ja sitä indikoivat kustannusindikaattorit
Toimialue:	HALLINTO- JA STRATEGIAPALVELUT				
Toimialueen määrittelemä päätavoitetta kuvaava indikaattori	Toiminta on turvallista ja jatkuva häiriötilanteissa on varmistettu. INDIKAATTORI: - kriittiset riskit (luokittelu) - ohjeistus (Kyl-	Tarjotaan työkalut asiakastytyväisyyden mittaamiseen. (Kyllä/Ei) Toteutetaan organisaatiotasoinen asiakaslähtöisen palvelun koulutus-	Asiakassegmentointiin tarvittava dataa palveluiden käytettävissä. (Kyllä/Ei)	Henkilökuntaa on riittävästi toiminnan ylläpitämiseen ja kehittämiseen. Henkilökunta on sitoutunut ja tyytyväistä. HR:n eri indi-	Koko hyvinvointialueella säästyneet vuokratulot. Tilojen käyttötehokkuuden lisääminen asiakaslähtöisesti. Taloustaitajavalmennus

	<p>lä/Ei)</p> <p>- Haipro- ilmoitusten mää- rä ja riskiluokitus</p>	<p>kokonaisuus. INDIKAATTORI: Saavutvuuden ja osallistumisen seuranta.</p> <p>Palvelut ovat laa- dukkaita ja lainmu- kaisia: - Hankinnat: mark- kinaoikeuden tuo- miot - TESA: muistutus- ten määrä /tuomioistuinkäsitt- ely - Työriitojen mää- rä, joissa tuomio HVA:n vastainen</p>		<p>kaattorit</p> <p>Kehitetään etä- ja digi- kouluttautu- misen mah- dollisuuksia. - %-osuus kaikista koulu- tuksista</p> <p>YTA-yhteistyön hyödyntämi- nen. (Kyllä/Ei)</p>	<p>Hankinnat on toteu- tettu hankintastra- tegian ja ohjeistuk- sen mukaisesti, huomioiden hyvin- vointialueen palve- lustrategia.</p>
<p>Toimialue: Miten tavoite näkyvät koko toimialueen toiminnassa</p>	<p>Kehitetään koko- naisturvallisuutta ja riskienhallin- taa.</p>	<p>Suunnitellaan ja toteutetaan riittävä ohjaus ja valvonta.</p>	<p>Työstetään asia- kassegmentointiin tarpeellinen da- ta/työkalu yhdes- sä palveluista vastaavien toimi- aluei- den/palvelualueid- en kanssa.</p>	<p>Kehitetään koulutusten saavutetta- vuutta ja digitaalisuutta</p>	<p>Hankinnat suunnni- tellaan ja toteute- taan yhteistyössä toimialueiden kans- sa huomioiden tuotantotapoihin liittyvät linjaukset. Kehitetään edelleen sopimushallintaa ja lisätään hankinta- osaamista.</p>
<p>Seuranta xx-xx (ei täytetä)</p>					

HALLINTO- JA STRATEGIAPALVELUT	TA2023	TA2024	Ero%
TOIMINTATUOTOT			
MYYNTITUOTOT	1 965 100	1 807 500	-8,0
MAKSUTUOTOT	189 900	135 000	-28,9
TUET JA AVUSTUKSET	2 860 500	3 335 100	16,6
MUUT TOIMINTATUOTOT	4 370 800	1 372 500	-68,6
TOIMINTATUOTOT	9 386 300	6 650 100	-29,2
TOIMINTAKULUT			
HENKILÖSTÖKULUT	-67 984 500	-74 997 600	10,3
PALVELUJEN OSTOT	-37 222 700	-36 762 400	-1,2
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-14 355 600	-15 094 200	5,1
AVUSTUKSET	-30 000	0	-100,0
MUUT TOIMINTAKULUT	-71 287 400	-63 066 900	-11,5
TOIMINTAKULUT	-190 880 200	-189 921 100	-0,5
TOIMINTAKATE	-181 493 900	-183 271 000	1,0
VUOSIKATE	-181 493 900	-183 271 000	1,0
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-15 661 800	-15 970 400	2,0
TILIKAUDEN TULOS	-197 155 700	-199 241 400	1,1
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-197 155 700	-199 241 400	1,1

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut

Toimialuejohtajan katsaus

Terveys- ja sairaanhoitopalveluihin kuuluvat lähiterveyspalvelut, 24/7 palvelut, medisiiniset-, operatiiviset-, kuntoutus, mielenterveys- ja riippuvuushoidon palvelut sekä diagnostiikkakeskus.

Terveys- ja sairaanhoidon toimintaa ohjaa vahvasti lainsäädäntö. Terveystuolitoilaissa säädettyjä hoitoon pääsyn enimmäisaikoja noudatetaan perusterveydenhuollossa, erikoissairaanhoidossa sekä alle 23-vuotiaiden mielenterveyspalveluissa. Hoitotakuu on kiristynyt ja sitä seurataan säännöllisesti ja siitä tulee raportoida THL:lle. Hoitotakuuseen pääsemiseksi toimintoja uudistetaan sekä resursseja kohdennetaan uudelleen.

Toimintaa tullaan kehittämään vuosina 2024–26 valtuuston asettamien tavoitteiden mukaisesti yhteistyössä muiden toimialueiden kanssa. Painopisteinä terveys- ja sairaanhoitopalvelujen toimialueella ovat:

- OmaEp-digipalvelujen käynnistäminen ja ottaminen osaksi palveluprosesseja
- Lähiterveyspalvelujen järjestäminen 1+7 sote-keskusmallin mukaisesti ja niiden yhtenäistäminen
- Sairaalapalveluiden kokonaisuuden tarkastelu, sekä erikoissairaanhoidon- ja perustason hoitokokonaisuuksien yhteen sovittaminen
- Seinäjoen keskussairaalan säilyminen laajan päivystyksen sairaalana lainsäädäntö huomioon
- Alueellisen kotisairaalan käynnistäminen ja yhtenäisen toimintamallin luominen
- Osaavan henkilöstön veto- ja pitovoiman lisääminen
- Vammaispalveluiden asiantuntijapoliklinikkatoiminnan siirtyminen osaksi kuntoutuspalveluja, millä tavoitellaan erityisosaamisen varmistamista, osaajien hyödyntämistä laajasti koko alueella kustannustehokkaasti
- Kuusiolinnan kokonaisulkoistusopimuksen päättymisestä johtuvan toiminnan haltuunoton suunnittelun käynnistäminen
- Ostopalveluiden tarkoituksenmukaisen käytön selvittäminen osana palvelutuotantoa

Terveys- ja sairaanhoitopalvelut toimialueen suunnitelmakauden tavoitteet vuodelle 2024

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätavoitteet vuodelle 2024	Alueen väestön terveys, hyvinvointi ja turvallisuus kehittyvät positiivisesti	Palvelujen laatu ja asiakastyytyväisyys kehittyy positiivisesti. Palveluille on asetettu selkeät laatu-kriteerit	Erityis- huomiota vaativat asiakasryhmät tunnustetaan ajoissa ja niihin kohdistetaan re-sursseja oikea-aikaisesti	Henkilöstö on osaavaa ja tyytyväistä, pito- ja vetovoima kehittyy myönteisesti	Rahoitus on riittävä ja talous on tasapainossa
Strategiassa määritelty pää-tavoitetta kuvaava indikaattori	Sote-palvelutarvekerroin, jonka perusteella määräytyy noin 80 prosenttia hyvinvointialueen rahoituksesta Kansalais-ten omatoimista varautumista tukevan työn kohdentuminen ja toteutuminen. Pelastustoimen onnettomuuksien ennaltaehkäisevän turvallisuustyön toteutuminen ja kohdentuminen. Kiireellisten hälytystehtävien toiminta-valmiusajan toteutuminen riski-alueittain	Asiakastyytyväisyys	Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen lakisääteisessä ajassa	Henkilöstön työhyvinvointi ja pysyvyys	Palvelutuotannon järjestämis- ja tuottamistapojen tasapaino Sote-palvelutarvekerroin, jonka perusteella määräytyy noin 80 prosenttia hyvinvointialueen rahoituksesta Talousarvio, sen toteutuminen ja sitä indikoivat kustannusindikaattorit
Toimialue:	TERVEYS- JA SAIRAANHOIDON PALVELUT				
Toimialueen määrittelemä päätavoitetta kuvaava indikaattori	Väestö saa tarpeelliset terveys- ja sairaanhoidon palvelut oikea-aikaisesti ja joustavasti. INDIKAATTORI:	Asiakastyytyväisyyskyselyt NPS	Hoitotakuun toteutuminen lakisääteisessä ajassa. INDIKAATTORI: Hoitoon pää-	Hyvinvoiva oikein kohdennettu henkilöstö. Ammattitaitoista henkilöstöä pysytään rekrytoimaan	Talousarvion seuranta. (henkilöstökulut, ostopalvelut)

	Hoitoon pääsy		sy tiedot THL:n rekis- terit.		
	Digitaalisten palvelujen käytön lisääntymien				
Toimialue: Miten tavoite näkyy koko toimialueen toiminnassa	Tavoitteita seurataan, ja tarvittaessa reagoidaan.	Palvelualueilla hyödynnetään asiakastytyväisyyskyselyjen tuloksia toiminnan kehittämissä.	Tavoitteita seurataan jatkuvasti ja muutoksiin reagoidaan.	Sairauspoissaolosten määrä laskee.	Talousarvioin toteutumista seurataan ja reagoidaan aktiivisesti.
Seuranta xx-xx (ei täytetä)					

TERVEYS- JA SAIRAANHOITOPALVEL	TA2023	TA2024	Ero%
TOIMINTATUOTOT			
MYyntITUOTOT	23 473 700	51 782 300	120,6
MAKSUTUOTOT	23 381 000	23 269 400	-0,5
TUET JA AVUSTUKSET	65 000	62 600	-3,7
MUUT TOIMINTATUOTOT	105 900	496 700	369,0
TOIMINTATUOTOT	47 025 600	75 611 000	60,8
TOIMINTAKULUT			
HENKILÖSTÖKULUT	-221 477 800	-230 002 000	3,8
PALVELUJEN OSTOT	-100 455 000	-133 848 700	33,2
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-61 431 000	-62 505 600	1,7
AVUSTUKSET	-35 100	0	-100,0
MUUT TOIMINTAKULUT	-3 490 200	-4 150 700	18,9
TOIMINTAKULUT	-386 889 100	-430 507 000	11,3
TOIMINTAKATE	-339 863 500	-354 896 000	4,4
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	0	0	
VUOSIKATE	-339 863 500	-354 896 000	4,4
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-5 566 900	-5 766 300	3,6
TILIKAUDEN TULOS	-345 430 400	-360 662 300	4,4
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-345 430 400	-360 662 300	4,4

Perhe- ja sosiaalipalvelut

Toimialuejohtajan katsaus

Perhe- ja sosiaalipalvelut koostuvat kolmesta tärkeästä palvelukokonaisuudesta perheiden palvelut, työikäisten palvelut ja vammaisten palvelut. Ensimmäinen vuosi hyvinvointialueena osoitti sen, että asiakkaiden palvelujen tarpeet ovat alueista riippumatta hyvin samanlaisia, mutta resurssit vastata niihin ovat olleet verrattain erilaiset. Toimiminen hyvinvointialueella on mahdollistanut resurssien tarkoituksenmukaisemman kohdentamisen. Työkäytäntöjen ja toimintatapojen yhteensovittaminen jatkuu tulevana vuonna edelleen. Palvelujen yhteensovittamista jatketaan määrätietoisesti myös vuonna 2024. Maakunnallisen asiakasohjauksen käynnistyminen syksyllä 2023 edesauttaa asiakkaiden mahdollisuutta saada kontakti perhe- ja sosiaalipalveluihin yhdenvertaisesti ja palvelu vahvistaa perustason toimintaa. Kulunut vuosi on painottunut oman toimialueen haltuunottoon ja perustan rakentamiseen ja tulevana vuonna voidaan suuntautua entistä enemmän integroivaan työskentelyyn yli palvelualue rajojen.

Työntekijöiden rekrytointi on paikoin osoittautunut erittäin vaikeaksi, erityisesti psykologien ja sosiaalityöntekijöiden sekä osin myös muiden sosiaalihuollon ammattihenkilöiden osalta.

Vuoden 2024 talousarvion toiminnalliset tavoitteet

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätavoitteet vuodelle 2024	Alueen väestön terveys, hyvinvointi ja turvallisuus kehittyy positiivisesti	Palvelujen laatu ja asiakastyytyväisyys kehittyy positiivisesti. Palveluille on asetettu selkeät laatukriteerit	Erytishuomiota vaativat asiakasryhmät tunnistetaan ajoissa ja niihin kohdistetaan resursseja oikea-aikaisesti	Henkilöstö on osaavaa ja tyytyväistä, pito- ja veto-voima kehittyy myönteisesti	Rahoitus on riittävä ja talous on tasapainossa
Strategiassa määritelty päätavoitetta kuvaava indikaattori	Sote-palvelutarvekerroin, jonka perusteella määräytyy noin 80 prosenttia hyvinvointialueen rahoituksesta Kansalaisten omatoimista varautumista tukevan työn kohdentuminen ja toteutuminen. Pelastustoimen onnettomuuksien ennaltaehkäisevän turvallisuustyön toteutuminen ja kohdentuminen. Kiireellisten hälytystehtävien toiminta- valmiusajan toteutuminen riskialueittain	Asiakastyytyväisyys	Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen lakisääteisessä ajassa	Henkilöstön työhyvinvointi ja pysyvyys	Palvelutuotannon järjestämisen ja tuottamistapojen tasapaino Sote-palvelutarvekerroin, jonka perusteella määräytyy noin 80 prosenttia hyvinvointialueen rahoituksesta Talousarvio, sen toteutuminen ja sitä indikoivat kustannusindikaattorit
Toimialue:	PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT				
Toimialueen määrittelemä päätavoitetta kuvaava indikaattori	Palvelutarvetta kuvaavat muutokset, raskaampien palveluiden käyttö ei lisäännä.	AsiakastyytyväisyysDigitaalisten palveluiden osuus kasvaa.	Erytistä tukea tarvitsevien osuus asiakkaista	Eri ammattiryhmien palkkausrakenteet valmiina	Talousseuranta
Toimialue: Miten tavoite näkyy koko toimialueen toiminnassa	Kotiin annettavien palvelujen määrä lisääntyy.	Asiakaspalaute, palvelun vastavuus suhteessa tarpeisiin	Tunnistetaan palveluissa nykyistä paremmin palvelujen tarpeet		Talouden seuranta ja ostopalvelujen hallinta ja muutoksiin reagoidaan nopeasti.
Seuranta xx-xx (ei täytetty)					

PERHE- JA SOSIAALIPALVELUT	TA2023	TA2024	Ero%
TOIMINTATUOTOT			
MYYNITUOTOT	8 919 100	6 673 700	-25,2
MAKSUTUOTOT	5 160 000	5 684 400	10,2
TUET JA AVUSTUKSET	809 600	603 100	-25,5
MUUT TOIMINTATUOTOT	1 822 300	2 256 200	23,8
TOIMINTATUOTOT	16 711 000	15 217 400	-8,9
TOIMINTAKULUT			
HENKILÖSTÖKULUT	-70 654 900	-74 313 900	5,2
PALVELUJEN OSTOT	-88 193 900	-100 595 600	14,1
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-2 093 900	-2 148 400	2,6
AVUSTUKSET	-21 409 500	-18 231 000	-14,8
MUUT TOIMINTAKULUT	-457 200	-449 400	-1,7
TOIMINTAKULUT	-182 809 400	-195 738 300	7,1
TOIMINTAKATE	-166 098 400	-180 520 900	8,7
RAHOITUSTUOTOT JA -KULUT	0	-300	
VUOSIKATE	-166 098 400	-180 521 200	8,7
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-31 500	-42 600	35,2
TILIKAUDEN TULOS	-166 129 900	-180 563 800	8,7
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-166 129 900	-180 563 800	8,7

Ikäihmisten palvelut

Toimialuejohtajan katsaus

Ikäihmisten palveluiden toimialue tuottaa Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen organisaatiossa palveluita neljällä palvelualueella. Palvelualueet ovat ikäihmisten asiakasohjaus, ikäihmisten toimintakyvyn tuen palvelut, kotihoitopalvelut ja ikäihmisten ympärivuorokautinen palveluasuminen. Lähtökohdana ikäihmisten palveluille on, että Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen ikääntyville kuntalaisille varmistetaan itsemääräämisoikeutta kunnioittaen hyvä ja turvallinen vanhuus tukemalla heidän toimintakykyään, omatoimisuuttaan ja osallisuuttaan. Ikäihmisten palveluissa toimii noin 1850 vaki-
tuista sosiaali- ja terveysalan ammattilaista.

Palvelutarjonta perustuu vaikuttaviin monialaisiin palveluihin, jotka vastaavat ikäihmisten tarpeisiin ja muuttuvat tarpeiden mukaan. Ikäihmisten asiakasohjauspalveluiden neuvonta- ja ohjauspalvelut sekä palvelutarpeen arviointiprosessi ovat perusta sille, että ikäihmisten palvelut pystytään toteuttamaan tasapuolisesti, oikea-aikaisesti ja asiakkaiden palvelutarpeisiin soveltuvina. Ikäihmisten palveluihin tullaan hakemaan yhä enemmän myös teknologisiin ratkaisuihin pohjautuvia toimintamalleja. Lähtökohta on, että palvelut toteutuvat mahdollisimman pitkälti asiakkaiden omissa kodeissa. Sosiaalihuoltolakiin toteutetut muutokset kannustavat toteuttamaan myös uusia, monimuotoisia asumisen ratkaisuja, joiden suunnittelussa ja toteutuksessa yhteistyökumppaneiksi tarvitaan Etelä-Pohjanmaan alueen kuntia ja muita toimijoita.

Ikäihmisten palveluissa merkittävää on palvelutuotannon yhtenäisten ohjeiden ja toimintasäätöjen mukainen toiminta. Palveluita koskevat merkittävimmät ohjeet on päätetty jo syksyllä 2022, joten niiden kautta on pystytty jo ensimmäisenä toimintavuotena aloittamaan palveluiden yhdenvertainen tuottaminen kuntalaisille. Tärkeässä roolissa palveluiden toteuttamisessa on tiedolla johtamisen perustan saaminen käyttöön, joihin asioihin tullaan toteuttamaan ratkaisuja, joille pohjaa on tehty jo vuoden 2023 aikana, mm. exreport- ja SBM-ohjelmiston tilastoseurantojen kehittäminen ikäpalveluiden tarpeisiin ja lakisääteisen RAI-arviointijärjestelmän tulosten hyödyntäminen.

Toimialueen suunnitelmakauden tavoitteet vuodelle 2024

Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueen päätavoitteet vuodelle 2024	Alueen väestön terveys, hyvinvointi ja turvallisuus kehittyvät positiivisesti	Palvelujen laatu ja asiakastyytyväisyys kehittyvät positiivisesti. Palveluille on asetettu selkeät laatuksiteerit	Erytishuomiota vaativat asiakasryhmät tunnustetaan ajoissa ja niihin kohdistetaan resursseja oikea-aikaisesti	Henkilöstö on osaavaa ja tyytyväistä, pito- ja veto-voima kehittyvät myönteisesti	Rahoitus on riittävä ja talous on tasapainossa
Strategiassa määritelty päätavoitetta kuvaava indikaattori	Sote-palvelutarvekerroin, jonka perusteella määräytyy noin 80 prosenttia hyvinvointialueen rahoituksesta Kansalaisten omatoimista varautumista tukevan työn kohdentuminen ja toteutuminen. Pelastustoimen onnettomuuksien ennaltaehkäisevän turvallisuustyön toteutuminen ja kohdentuminen. Kiireellisten hälytystehtävien toiminta- valmiusajan toteutuminen riskialueittain	Asiakastyytyväisyys	Hoito- ja palvelutakuiden toteutuminen lakisääteisessä ajassa	Henkilöstön työhyvinvointi ja pysyvyys	Palvelutuotannon järjestämisen ja tuottamistapojen tasapaino Sote-palvelutarvekerroin, jonka perusteella määräytyy noin 80 prosenttia hyvinvointialueen rahoituksesta Talousarvio, sen toteutuminen ja sitä indikoivat kustannusindikaattorit
Toimialue: (kirjoitetaan tähän)	Ikäihmisten palveluiden toimialue	Ikäihmisten palveluiden toimialue	Ikäihmisten palveluiden toimialue	Ikäihmisten palveluiden toimialue	Ikäihmisten palveluiden toimialue
Toimialueen määrittelemä päätavoitetta kuvaava indikaattori	Ikääntyvien henkilöiden hyvinvointia tukevien palvelumuotojen kehittyminen ja saavutettavuus	Koko toimialueella on käytössä säännöllisen kotihoito-palvelun ja ympärivuorokautisen palveluasumisen yksiköissä RAI arviointi- ja laatu-järjestelmä	Asiakkaiden palvelutarpeisiin vastataan oikea-aikaisesti ja tarvittaessa vastaavilla keinoilla	Työyksiköissä toteutuu uuden henkilöstön perehdytys ja kaikissa yksiköissä on ajantasainen perehdytysmateriaali Henkilöstön riittävyden seuranta tehdään säännöllisesti: lakisääteisen henkilöstömitoituksen seuranta, asiakastyöajan seuranta, sairauspoissaolojen määrä, avointen väkensä määrä	Oman palvelutuotannon suoritehinnat suurimpien palvelukokonaisuuksien osalta on laskettu ja vertailua yksityisten palveluntuottajien palvelutarjontaan on tehtävissä säännöllisesti.
Toimialue: Miten tavoite näkyy koko toimialueen toiminnassa	75-vuotta täyttäneiden kuntalaisten hyvinvointipäivien kävijämäärä/vuosi	Saadetaan ajantasaista tietoa palvelun laadusta ja josta saatavan vertailutiedon avulla	Ikäihmisten asiakasohjauksen neuvonta- ja ohjauspalveluihin tulevasta yhtey-	Henkilöstön pito- ja veto-voima lisääntyy eli henkilöstövaihtu-	Palvelutoiminnan kustannuslaskenta on jatkuvaa oman toiminnan ja osto-palveluiden osalta.

		la voidaan palvelu- toiminnan laatua edelleen kehittää. Palvelualueilla sovitaan tietyt RAI- laatumittarit ja niille tavoitearvot, joita seurataan koko vuoden	denotoista enin- tään 25% ohjau- tuu palvelutar- peen arviointiin. RAI- arviointimittareita käyttäen tunnis- tetaan erityis- huomiota vaativat asiakasryhmät ja palveluita myön- netään asiakkaille myöntämisperus- teiden mukaisesti	vuus vähenee. Poissaolopäi- vien määrä vähentyy	Palveluiden tuotta- mistapojen kehittä- misessä keskei- nen tekijä on kus- tannustietoisuus
--	--	--	--	--	---

IKÄIHMISTEN PALVELUT	TA2023	TA2024	Ero%
TOIMINTATUOTOT			
MYYNITUOTOT	6 980 000	6 168 300	-11,6
MAKSUTUOTOT	28 078 000	32 861 700	17,0
TUET JA AVUSTUKSET	1 219 100	14 000	-98,9
MUUT TOIMINTATUOTOT	4 999 200	5 695 800	13,9
TOIMINTATUOTOT	41 276 300	44 739 800	8,4
TOIMINTAKULUT			
HENKILÖSTÖKULUT	-97 679 800	-105 431 400	7,9
PALVELUJEN OSTOT	-73 781 300	-100 571 600	36,3
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-4 224 900	-3 083 400	-27,0
AVUSTUKSET	-10 646 300	-10 211 500	-4,1
MUUT TOIMINTAKULUT	-646 900	-1 601 900	147,6
TOIMINTAKULUT	-186 979 200	-220 899 800	18,1
TOIMINTAKATE	-145 702 900	-176 160 000	20,9
VUOSIKATE	-145 702 900	-176 160 000	20,9
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-209 800	-369 600	76,2
TILIKAUDEN TULOS	-145 912 700	-176 529 600	21,0
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-145 912 700	-176 529 600	21,0

Kuusiolinna Terveys Oy

Alavuden kaupunki, Kuortaneen kunta, Soinin kunta ja Ähtärin kaupunki ovat tehneet sopimuksen Kuusiolinna terveys Oy:n kanssa sosiaali- ja terveystalouden tuottamisesta yhteensä noin 25 000 asukkaalle. Sote-ulkoistus sisältää perusterveydenhuollon, sosiaalihuollon ja erikoissairaanhoidon. Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystalouden tuottamiseksi (KuusSote) on toiminut ulkoistuksen järjestämistahona ja kuntayhtymä on vastannut mm. tehtävistä, johon kuuluu julkisen vallan käyttöä.

Vuoden 2023 alusta sote-palvelujen järjestämisvastuu on siirtynyt EpHva:lle. Jatkossa sopimusosapuolina ovat Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialue ja Kuusiolinna Terveys Oy. Kuusiokuntien sosiaali- ja terveystalouden tuottamiseksi (KuusSoten) toiminta ja henkilöstö siirtyi Etelä-Pohjanmaan hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.

Kuusiokuntien palvelusopimuksen hinnan määräytyminen

Kuntien sote-kustannukset ja samalla talousarvion nettomenojen raami on määritelty palvelusopimuksessa ja sopimuksen liitteenä olevassa vastuunjakotaulukossa. Tämän lisäksi Kuntayhtymän osakaskunnista Alavus, Soini ja Ähtäri tekivät Pihlajalinnan kanssa osakekaupat loppuvuodesta 2020, jonka yhteydessä laadittiin tulkintapöytäkirja, jonka kuntayhtymän yhtymähallitus on omalta osaltaan hyväksynyt. Pihlajalinnalla ei laskuta kuntayhtymää laskennallisella alv:lla 2020 alkaen sairaanhoitopiirin erikoissairaanhoidon osalta. Kuortane teki osakekaupat vuonna 2021, muut loppuvuodesta 2019.

Tuotettavien palveluiden vuosihinta on kiinteä (alv 0 %). Hinta ensimmäiselle sopimusvuodelle 2016 on määräytynyt Alavuden kaupungin, Kuortaneen kunnan ja Ähtärin kaupungin osalta vuoden 2015 ja Soinin kunnan osalta vuoden 2017 talousarvioon vuoden 2016 kunnan sote-nettomenojen perusteella.

Sote-nettomenot sisältävät sosiaalitoimen, perusterveydenhuollon ja erikoissairaanhoidon nettokustannukset siten, että tilaajatahojen sote-menojen, palveluntuottajan laskutuksen, potilas- ja asiakasmaksujen ja sekä mahdollisten muiden tulojen jälkeen tilaajatahojen nettomenot ovat kiinteät palvelusopimuksen mukaisesti. Nettokustannus muodostuu palveluntuottajan laskutuksesta, tilaajakunnalle vastuunjakotaulukon perusteella jäävistä tuloista ja kuluista sekä tilaajakunnan palvelusioista saamasta alv-palautuksesta.

Lopulliset kuntakohtaiset hinnat ensimmäiselle vuodelle 2016 on tarkennettu vuoden 2015 toteutumien perusteella. Lisäksi erikoissairaanhoidon menojen arvioinnin osalta hinta vuodelle 2016

on määräytynyt vuosien 2013, 2014 ja 2015 keskiarvojen perusteella. Soinin kunta on ollut mukana hallinnollisesti kuntayhtymässä 1.1.2016 alkaen ja toiminnallisesti 1.1.2017 alkaen.

Hinnan ja sopimussakkojen tarkistaminen (palvelusopimus) 31.12.2018 saakka

Tilaaajan nettokustannus toiselta sopimusvuodelta, alustavasti 1.1.2017–31.12.2017 väliseltä ajalta, on ensimmäisen sopimusvuoden nettokustannus korotettuna 2 %:lla ja tilaajatahojen nettokustannus kolmannelta sopimusvuodelta, alustavasti 1.1.–31.12.2018 väliseltä ajalta, on toisen sopimusvuoden nettokustannus korotettuna 2 %:lla.

Neljännän sopimusvuoden alusta (1.1.2019) alkaen

Neljännän sopimusvuoden alusta lähtien pohjana vuosittaiselle hinnan tarkistamiselle ovat julkisten menojen muutokset sekä väestön määrän ja ikärakenteen muutokset seuraavasti laskettuina:

Henkilöstökustannuksiin perustuva hinnan tarkistaminen

50 prosenttia hinnasta voidaan tarkistaa julkisten menojen hintaindeksin (2010=100) kuntatalouden tehtäväalueen 12, Sosiaali- ja terveystoimi, pistelukeman perusteella. Kunkin vuoden lokakuun lopussa käytettävissä olevaa viimeisintä indeksin pistelukemaa verrataan edellisen vuoden lokakuun lopun indeksin pistelukemaan, ja tämä muutosprosentti muodostaa 50 % hinnantarkistuksesta.

Väestön määrään perustuva hinnan tarkistaminen

15 % hinnasta voidaan tarkistaa tilaajakuntien (Alavus, Kuortane, Soini ja Ähtäri) väestön kokonaismäärän muutoksen perusteella. Kunkin vuoden lokakuun lopun väestömäärää verrataan edellisen vuoden lokakuun lopun väestömäärään ja muutosprosentti muodostaa 15 % hinnantarkistuksesta. Väestömäärätiedot tarkistetaan Väestörekisterikeskuksesta.

Väestön ikääntymiseen perustuva hinnan tarkistaminen

35 % hinnasta voidaan tarkistaa tilaajakuntien (Alavus, Kuortane, Soini ja Ähtäri) yli 75-vuotiaiden määrän muutoksen perusteella. Kunkin vuoden lopun yli 75-vuotiaiden määrää verrataan edellisen vuoden lopun yli 75-vuotiaiden määrään ja muutosprosentti muodostaa 35 % hinnantarkistuksesta. Yli 75-vuotiaiden lukumäärätieto tarkistetaan Tilastokeskuksen tilastosta "Väestö alueittain iän ja sukupuolen mukaan", joka julkaistaan vuosittain maaliskuussa.

Erikoissairaanhoidon kustannusten tarkistaminen

Erikoissairaanhoidon organisointi-, kustannus- ja tuotantovastuun enimmäishintaa tarkistetaan toiselle ja kolmannelle sopimusvuodelle 2 % vuosittain. Erikoissairaanhoidon organisointi-, kustannus- ja tuotantovastuun enimmäishintaa tarkistetaan neljännän sopimusvuoden alusta

vuosittain Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiiriin taikka kyseisen sairaanhoitopiiriin tilalle tulevan palveluiden järjestäjätahon kuntien keskimääräisen erikoissairaanhoidon asukaskohtaisen nettomenojen muutoksen perusteella. Keskimääräisten nettomenojen muutoksesta huomioidaan hinnantarkistuksessa 50 %.

Ensimmäinen muutos vuoden 2019 alusta tehdään vuosien 2016 ja 2017 lukujen % -muutoksen perusteella ja sen jälkeen aina vuoden alusta kahden edeltävän vuoden lukujen % -muutoksen perusteella.

Sopimussakkojen tarkistus

Sopimuksessa mainittuja sopimussakkoja korotetaan toiselle ja kolmannelle sopimusvuodelle 2 %:lla. Neljännen sopimusvuoden alusta lähtien pohjana vuosittaiselle tässä sopimuksessa mainittujen sopimussakkojen tarkistamiselle ovat edellä kohdassa "Hinnan tarkistaminen neljännen sopimusvuoden alusta (1.1.2019) alkaen" esitetyt perusteet.

Hyvinvointialueen sote-nettokustannukset

Hinnanmuutuskertoimet talousarviossa vuodelle 2024:

Sosiaalipalvelut ja perusterveydenhuolto (palvelusopimus 7.2.)

Julkisten menojen hintaindeksin (2010=100) kuntatalouden tehtäväalueen 12, Sosiaali- ja terveystoimi, pistelukeman perusteella. 31.10.2023 käytettävissä olevaa viimeisintä indeksin pistelukemaa verrataan 31.10.2022 pistelukemaan. Indeksi tarkentuu vuoden 2023 osalta*.

50 %	Pistelukema 31.10.2023	129,5	Q3/2023*
	Pistelukema 31.10.2022	123,1	Q3/2022
	Muutos	6,4	
	Muutos-%	5,20	

Kuntien väestön kokonaismuutos Väestörekisterikeskuksessa, tilanne vuoden vaihde. Väestömäärä tarkentuu vuoden 2023 osalta.

		Alavus	Kuortane	Soini	Ähtäri	
15 %	Väestö 31.12.2023	11 001	3 348	1 880	5 321	30.9.2023*
	Väestö 31.12.2022	11 102	3 437	1 942	5 406	Q4/2022
	Muutos	-101	-53	-62	-85	
	Muutos-%	-0,91%	-1,54%	-3,19%	-1,57%	

Kuntien yli 75-vuotiaiden vuoden lopun määrän muutos tarkastetaan Tilastokeskuksen tilastosta "Väestö alueittain iän ja sukupuolen mukaan". Ikärakenne tarkentuu vuoden 2023 osalta.

		Alavus	Kuortane	Soini	Ähtäri	
35 %	Väestö 31.12.2023	1 569	603	307	864	30.9.2023*
	Väestö 31.12.2022	1 554	590	299	854	Q4/2022
	Muutos	15	13	8	10	
	Muutos- %	0,97%	2,20%	2,68%	1,17%	

Erikoissairaanhoido (palvelusopimus 7.3.)

Etelä-Pohjanmaan sairaanhoitopiirin kuntien keskimääräinen erikoissairaanhoidon asukaskohtaisten nettomenojen muutos 2021–2022; huomioidaan 50 %.

EPSHP: n asukaskohtainen nettomeno 2022	1 615,7	Shp tot.
EPSHP: n asukaskohtainen nettomeno 2021	1 610,7	KL tilasto
Muutos	5,2	
Huomioidaan 50 %	2,6	
Muutos-%	0,16 %	

Yllä olevien indeksien mukaisesti palvelusopimuksen vuosikorotus vuodelle 2024 on 1,996 %.

Hyvinvointialueen nettomeno

Vuoden 2024 nettomenot on laskettu yllä olevan kaavan mukaan. Osa tiedoista on ennakkollisia. Talousarviota korjataan, kun tilastot valmistuvat.

Pelastustoimi

Toimialuejohtajan katsaus

Hyvinvointialueet ovat uusi hallinnon taso, joiden perustehtävä on sosiaali- ja terveystalouden sekä pelastustoimen järjestäminen. Toiminnan käynnistämistä on vuoden 2023 aikana värittänyt talouden ja toimintaympäristön muutokset ja haasteet. Laissa Pelastustoimen järjestämisestä (613/2021) on säädetty tavoitteista, joilla edistetään ja ylläpidetään turvallisuutta sekä varmistetaan yhdenvertaiset, yhdenmukaiset ja kustannusvaikuttavat pelastustoimen palvelut koko maassa. Edellä olevan takia pelastustoimen ohjausjärjestelmä on merkittävästi muuttunut. Pelastustoimen järjestämislain (613/2021, 6 §) mukaisesti Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitos on valmistellut palvelutasopäätöksen aluevaltuuston hyväksyttäväksi.

Pelastustoimen järjestämislain mukainen ohjausjärjestelmä ja siihen liittyvät tietopyynnöt ovat kuormittaneet pelastustoimen hallintohenkilöstöä. Tietopyyntöjen tuotoksina on saatu Aluehallintoviraston asiantuntijaselvitys Etelä-Pohjanmaa pelastuslaitoksen tuottamista palveluista vuonna 2022 ja edelleen Aluehallintoviraston asiantuntijaselvitys koko maan pelastustoimen palveluista vuonna 2022. Edellä kuvatut asiantuntija-arviot on tuottaneet tietopohjaa palvelutasopäätöksen valmisteluun, joka on edelleen voitu varmistaa pelastustoimen järjestämislain tavoitteita edistää ja ylläpitää turvallisuutta sekä varmistaa yhdenvertaiset, yhdenmukaiset ja kustannusvaikuttavat pelastustoimen palvelut koko maassa.

Laissa Pelastustoimen järjestämisestä (613/2021, 16 §) on säädetty pelastustoimen omaavalahtohjelmasta. Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen omaavalahtohjelma (versio 1.0) on hyväksytty aluehallituksessa 21.2.2023.

Toimialueen toimintaympäristön muutokset:

Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen toimintaympäristön muutostekijät 2024 ja keskeiset haasteet sekä niihin vastaaminen:

Muutostekijät ja haasteet	Ratkaisu
Ilmaston muutos; lämpötilan nousu lisääntyvät maastopalot, tulvat ja säännäri-ilmiöt.	Suuronnettomuusvalmiuden kehittäminen sekä varautuminen pitkäkestoisiin tilanteisiin, VAPEPA:n ja suojelualueyhteistyön kehittäminen.
Nopea teknologinen kehitys; tuulivoima, sähköautot, aurinkopaneelit ja vety	Palvelutasopäätöksen kehittämishankkeet, pelastushenkilöstön turvallisuuskoulutus, kalustohankinnat ja kansalaisille suunnattu neuvonta, oh-

	jaus ja valistus.
Ikääntyminen ja väestön keskittyminen sekä palvelujen käytön muutos. Haasteena on, että vanhemmat ja huonokuntoisemmat ihmiset asuvat kotona yhä pidempään.	Asumisen paloturvallisuuden kehittäminen ja onnettomuuksien ehkäisytyön kohdentaminen entistä riskiperusteisemmin.
Kansainvälinen turvallisuustilanne, Venäjän hyökkäyssota	Väestönsuojelun kehittäminen yhteistyössä viranomaisten ja kansalaisten kanssa pelastuslain mukaan. Väestöhälytintjärjestelmän ylläpito ja kehittäminen, sekä valvontatoiminnan kohdentaminen erityisesti vanhempiin väestönsuojiiin. Pelastushenkilöstön koulutus.
Rahoituksen riittävyys, haasteena on laissa määrätty pelastustoimen palvelutaso	Etelä-Pohjanmaan pelastuslaitoksen tuottavuus- ja tehokkuusohjelma Omavalvontaohjelma Pelastustoimen ohjausjärjestelmä
Pelastushenkilöstön saatavuus, erityisesti harvaanasutulla alueella	Parannetaan nykyisen henkilöstön työhyvinvointia ja jaksamista. Kehitetään ja toteutetaan rekrytointia yhteistyössä paloasemien kanssa.
Hyvinvointialueuudistuksen käynnistymiseen liittyvät haasteet. Haasteena on toimintakulttuurien yhteensovittaminen ja paikallisten sopimusten sekä käytäntöjen yhteensovittaminen.	Pelastuslaitoksen organisaatio integroidaan hyvinvointialueen organisaation kanssa yhteensopivaksi, tarvittaessa siirtymäajan jälkeen.
Kriittisen infrastruktuurin toimintavarmuus ja jatkuvuussuunnittelun sekä huoltovarmuuden turvaaminen. Haasteena ovat sähkökatkokset ja polttoaineen saatavuus.	Varavoiman turvaaminen Varavoimalla varmennetun polttoainehuollon turvaaminen.

Toimialueen suunnitelmakauden tavoitteet vuodelle 2024

Palvelutoiminnan tavoitteen kuvaus	Tavoitteen kriteerit ja mittari
<p>Kiireellisessä pelastustoiminnassa saavutetaan palvelutasopäätöksessä hyväksytyt pelastustoiminnan toimintavalmiusajat (PeL 28 §)</p> <p>Onnettomuuskehityksen seuranta (PeL 43 §)</p>	<p>Riskialue I (11 min) Riskialue II (14 min) Riskialue III (23 min) Riskialue IV (- min)</p> <p>Hälytysmäärän ja – onnettomuustyyppien seuranta.</p> <p>Mittari: Pronto, toimenpiderekisteri (PeL 91§)</p>
<p>Onnettomuuksien ehkäisy ja valvontatoiminta</p>	<p>Eritystä vaara aiheuttavien kohteiden (PeL 48 §) ulkoiset pelastussuunnitelmat on tehty 100 %</p> <p>Yritys- ja laitoskohteiden (A1-A6) valvonnan määrätavoite toteutuu 90 % tavoitteesta.</p> <p>Paloturvallisuuden Itsearviointin (B1-B2 kohteiden) määrätavoite toteutuu 85 % tavoitteesta.</p> <p>Onnettomuuksien ehkäisyn ja valvontatoiminnan laatua sekä vaikuttavuutta seurataan onnettomuuksien lukumäärää ja pelastustoiminnan onnistumista sekä vahinkojen, vakavasti loukkaantuneiden ja menehtyneiden lukumäärää seuraamalla.</p> <p>Mittari: Merlot, valvontarekisteri (PeL 93 §)</p>
<p>Omatoimisen varautumisen toteutumisen</p>	<p>Pelastussuunnitelmien, yleisötilaisuuksien Pelastussuunnitelmien valvonnan laadun ja määrän seuranta.</p> <p>Mittari: Merlot, valvontarekisteri (PeL 93 §)</p> <p>Turvallisuusviestinnän toteutuminen 20 % väestöstä.</p>

	Mittari: Pronto, toimenpiderekisteri (PeL 91 §)
Pelastuslaitoksen palvelut ovat laadukkaita ja vaikuttavia. Laadun ja vaikuttavuuden arviointi toteutuu säännöllisesti kaikissa palveluissa	Mittari: Oma- ja valvontaohjelma (Pelastustoimen järjestämislaki 16 §)

PELASTUSTOIMI	TA2023	TA2024	Ero%
TOIMINTATUOTOT			
MYYNITUOTOT	316 500	229 500	-27,5
MAKSUTUOTOT	500 000	305 000	-39,0
TUET JA AVUSTUKSET	60 000	0	-100,0
MUUT TOIMINTATUOTOT	110 000	110 000	0,0
TOIMINTATUOTOT	986 500	644 500	-34,7
TOIMINTAKULUT			
HENKILÖSTÖKULUT	-12 493 500	-12 025 700	-3,7
PALVELUJEN OSTOT	-1 722 300	-2 064 700	19,9
AINEET, TARVIKKEET JA TAVARAT	-1 131 200	-1 200 500	6,1
MUUT TOIMINTAKULUT	-27 000	-43 000	59,3
TOIMINTAKULUT	-15 374 000	-15 333 900	-0,3
TOIMINTAKATE	-14 387 500	-14 689 400	2,1
VUOSIKATE	-14 387 500	-14 689 400	2,1
POISTOT JA ARVONALENTUMISET	-923 300	-908 100	-1,6
TILIKAUDEN TULOS	-15 310 800	-15 597 500	1,9
TILIKAUDEN YLIJÄÄMÄ/ALIJÄÄMÄ	-15 310 800	-15 597 500	1,9